

קונטרס

פרשת בהעלותך

שנאמרו על ידי

כ"ק אדמו"ר שליט"א

מהאלמין

הוצאה שני'

*

ה'תשנ"ז

בלתי מוגה

הוצאת אור יחזקאל

ברוקלין, נוא יארק יע"א
שנת תשנ"ז לפ"ק

פרשת בהעלותך

- א -

וידבר ה' אל משה לאמור, דבר אל אהרן ואמרת אליו
בהעלותך את הנרות וגו' (ח, א-ב)

- א -

ובזוהר הקדוש (דף קמ"ט ע"א) תא חזי, בשעתא דכהנא
אתכוון לאדלקא בוצינין לתתא, והוה קריב קטורת בוסמין,
בההוא שעתא כדין בוצינין עלאין נהרין, ואתקטר כולא
כחדא, וחדו וחדוותא אשתכח בכולהו עלמין, הה"ד (משלי
כ"ז) **שמן וקטורת ישמח לב**, וע"ד בהעלותך את הנרות".

חזינן מזה דהנרות (ששמן) והקטורת הם ענין אחד, וכמו
שיתבאר להלן.

וצ"ב לשון הזוה"ק **לאדלקא בוצינין דלתתא, והוה קריב
קטורת בוסמין, בההוא שעתא כדין בוצינין עלאין נהרין,**
מהו הענין בזה שמזכיר לתתא וגם עלאין.

עוד איתא בזוהר הקדוש פרשה זו (חלק ד' דף קנ"א עמוד
א' ועמוד ב') וז"ל: תא חזי,² מדבחא תריסר נשיאין הוו

(א) ובפירוש הסולם כתב וזה לשונו: תא חזי בשעתא דכהנא וכו', בוא וראה
בשעה שהכהן נתכוון להדליק נרות למטה והיה מקריב קטורת הסמים, אז
באותה שעה מאירים נרות עליונים, שהם הספירות, ונקשר הכל יחד ושמחה
וחדוה נמצאים בכל העולמות, זה שאמר **שמן וקטורת ישמח לב**. וע"כ כתוב
בהעלותך את הנרות, ע"כ.

(ב) ובפירוש הסולם שם כתב וזה לשונו: "תא חזי מדבחא תריסר וכו', בוא
וראה, המזבח, י"ב נשיאים היו, לחנכו ולתקנו, והרי העמידוהו, ש"יב הם
השבטים לדי רוחות ד' דגלים, שבכל דגל ג' שבטים, וכולם יחד היו י"ב,
והכל כעין שלמעלה, כי המזבח שלמעלה שהוא המלכות מקבלת מיי"ב
צירופי הוי"ה שבז"א שה"ס חוי"ב תו"מ שבכל אחד ג' קוין, והם י"ב.
המנורה, בשבעה נרות, נתמנתה להדליקם על ידי הכהן. והכל כעין של
מעלה, כנגד ז"א המאיר לחג"ת נהי"מ דמלכות והמנורה על אות עומדת
ובנס נעשית שהיתה נעשית מאליה, וכבר העמידוהו במעשה המנורה".

לחנכא ליה ולא תקנא ליה. והא אוקמוה, תריסר אינון שבטין, לארבעא סטרין ארבעה דגלים, וכלהו תריסר. וכולא כגונא דלעילא, מנרתא אתמני בשבעה בוצינין לאדלקא על ידא דכהנא, וכולא כגונא דלעילא, ומנרתא על את קימא, ובנסא אתעבידתא. והא אוקמוה בעובדא דמנרתא, ומדבחא פנימאה, ומנרתא,² קימי כחדא לחדותא דכולא, דכתיב

(ג) "ומזבח פנימאה ומנרתא וכו'. מזבח הפנימי והמנורה, עומדים יחד לשמחת הכל, שכתוב שמן וקטרת ישמח לב. ששמן הוא המנורה, דהיינו המלכות המקבלת מחכמה. וקטרת הוא המזבח הפנימי, והעמדנו כי ב' מזבחות היו. אחד פנימי של הכל, שהוא מזבח הקטרת, וזה עומד לשמחה. והוא כנגד בינה. ואחד לחוץ דהיינו מזבח החיצון, העומד להקריב קרבנות, שהוא כנגד מלכות. ומזבח הפנימי, שהיא כנגד הבינה, יוצא שפע לזה שמבחוץ, שהוא מלכות. ומי שרואה ומסתכל יודע חכמה העליונה שסוד הדבר אדניי הוי"ה, כי מזבח הפנימי היא הוי"ה, בינה. והחיצון אדניי מלכות. ועיי' לא נקרב קטרת אלא בשעה שנמצא שמן (כני"ל אות כ"ב) שהיי' יחוד אחד חוי"ב".

ועיין בזוה"ק לעיל (דף קמ"ט עמוד ב' ודף ק"נ עמוד א') וז"ל: פתח רבי יוסי ואמר, בהעלותך את הנרות, בהעלותך ממש, באדלקותך, דהא כחדא אתעביד על ידא דכהנא תרין פולחנין, דאינו קשורא חדא, ומאן אינון, שמן וקטרת, כדכתיב שמן וקטרת ישמח לב, דכתיב והקטיר עליו אהרן וגו', וכתוב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. מאי שנא הכא בהטיבו, ומאי שנא התם ובהעלות. אמר ר' יהודה, כולה חד מלה.

ובפירוש הסולם שם: פתח ר' יוסי ואמר, בהעלותך את הנרות. פירוש בהעלותך ממש, דהיינו בהדלקתך. כי נעשה עיי' הכהן ב' עבודות שהם קשר אחד, ומי הם, שמן וקטורת, שהיי' חוי"ב, כמ"ש שמן וקטרת ישמח לב, שכתוב והקטיר עליו אהרן וגו' בהטיבו את הנרות יקטירנה, וכתוב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. שואל, מה השינוי שכתוב כאן בהטיבו, ומה השינוי שכתוב שם ובהעלות. אמר רבי יהודה הטבה והעלאה, הכל הוא דבר אחד, כי הטבה היא כמו הדלקה.

ועיין בגמרא יומא (דף י"ד ע"ב, ודף ט"ו ע"א) שהקטרת ונרות כחדא אזלין, כמבואר בכתוב (שמות ל' ז') בהטיבו את הנרות יקטירנה, ובין בערב ובין בבוקר היו שתי מצוות אלו זה אחר זה, עיי"ש.

ועיין בספר תכלת מרדכי להגאון מהרש"ם מברעזאן זצ"ל (פרשת תצוה, אות ח') שכתב על פסוק והקטיר עליו אהרן וגו' בהטיבו את הנרות וגו' ובהעלות אהרן את הנרות וגו', וז"ל: יש להבין מה שייכת הקטורת עם הנרות. ויש לומר דהנה ענין הקטורת שמעורב גם חלבנה, להורות לצרף

(משלי כז ט) שמן וקטרת ישמח לב. ואוקימנא דתרי מדבחן הוו. חד פנימאה דכולא, והאי קימא לחדותא. וחד לבר, לקרבא קרבנין. ומהאי פנימאה נפיק להאי דלבר, ומאן דחמי ויסתכל ינדע חכמתא עלאה, רזא דמלה אדניי ה', ועל דא לא אתקרב קטרתא אלא בשעתא דשמן אשתכח. אשכחנא בספרא דשלמה מלכא, **קטרת הוא לחדוה ולסלקא מותנא**. מאי טעמא, בגין דדינא מהאי דלבר אשתכח, וחדותא וחדו וקשורא דנהירו, מההוא פנימאה דכל חידו

עמנו פושעי ישראל כדאיתא בש"ס דכריתות ורש"י פרשת תשא, ולכן היה שוחק היטב הדק דבלח בלח יש בילה וכו' וכן לפעמים ע"י ההערכה נגד פושעי ישראל נחשבים לצדיקים, לכן ציורת התורה לכלול א"ע עמהם ולכן **הקטורת עם הדלקת הנרות משולבים זה עם זה** וכו'. גם יש לומר לפמ"ש במק"א לבאר מה שאמרו בשבת דף ל"א שאמר גר לשמאי גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין, והלל אמר ליה מה דסני עלך לחברך לא תעבד ואידך פירושא זיל גמור, כי מהנמנע שיקיים איש אחד כל התורה כולה זולת על ידי התחברות עם כל ישראל או ע"י לימוד התורה דכל העוסק בתורת עולה וכו', וזהו שדחפו שמאי באמת הבנין ורמוז לו כי כמו שבהבנין האבנים והטיט והחול והמים וצורות קטנים ע"י החיבור נחשבו כולם, וכן ע"י אגודה עם התי"ח. וז"ש תלמידי חכמים מרבים שלום וכו' אל תקרא בניך אלא בוניך, והלל א"ל בפירוש שיקיים ואהבת לרעך כמוך, ואופן ב' **זיל גמור שהוא ע"י לימוד התורה וענין הקטורת רומז על התחברות והמנורה רומז לתורה**, כי נר מצוה ותורה אור, ובאמת כי גם ההתחברות אין בו תועלת זולת אם הוא בדרך התורה, כי פיזור לרשעים נאה להם ונאה לעולם, ולכן הדלקת הנרות והקטורת שניהם כאחד טובים ומשולבים זה בזה, עכ"ל.

(ד) "אשכחנא בספרא דשלמה וכו'. מצאתי בספרו של שלמה המלך, שהקטרת היא, לשמחה ולהעביר המות, מהו הטעם, הוא, משום שהדין נמצא ממזבח החיצון, שהוא מלכות. והשמחה והחדוה וקשר הוא הם ממזבח הפנימי, שכל שמחה עומדת בו, שהוא בינה. וכשזה נתעורר, דהיינו הפנימי, כל דין מסתלק מזה, מן החיצון, ואינו יכול לעשות דין. ומשום זה קטרת שה"ס הפנימי, עומדת לבטל המצות, כי כשהפנימי שה"ס בינה, מתעוררת ע"י הקטרת, אין החיצון, שהוא המלכות, יכולה לעשות דין. וע"כ קטרת הוא קשר הכל, והוא נקרב במזבח הפנימי, שכל שמחה נמצא בו. ואשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב, ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפארי".

ביה קימא. וכד האי אתער, כל דינא אסתלק מהאי, ולא יכיל למעבד דינא. ובגין כך קטרת קימא לבטלא מותנא. ועל דא קטרת קשירו הוא דכולא, ודא אתקריב בההוא פנימאה. זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי, עליהו כתיב (ישעיה מט, ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל וגו'.

- ב -

ונראה לבאר קצת דברי הזוה"ק שכתב דהקטורת הוא לשמחה, שמן וקטרת ישמח לב.

(א) צ"ב מהו ענין השמחה של הקטורת.

(ב) גם מה שכתב דהקטורת קשירו הוא דכולא, שהקטורת הוא קשר הכל, מאי בעי בזה, ומהו הענין בזה שהוא "קשר הכל".

(ג) גם מ"ש דקטורת הוא על מזבח הפנימי ולא על מזבח החיצון, מאי בעי בזה.

(ד) עוד צ"ב מ"ש זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי, מדוע אמר מימרא זו דוקא גבי ענין קטורת.

(ה) גם צ"ב הסיוס שמביא הזוה"ק וז"ל, עליהם כתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך יתפאר, מדוע מתפאר דוקא במה שהם מקריבים קטורת, ולא מצינו כלשון הזה בשאר קרבנות או בשאר מצוות.

(ו) עוד צ"ב הלשון ויאמר לי עבדי אתה, מדוע נקט לשון עבד"י.

- ג -

ולבאר הכל בחדא מחתא, ובענין הקטורת בכלליותו, נקדים מה שכתבו בספרים הקדושים מענין הקטורת, שהוא סגולה בדוקה לומר פרשת הקטורת בכל יום, ועי"ז מתבטלים כל הדינים.

ובזוהר הקדוש (פרשת וירא דף ק' ע"ב) במדרש הנעלם איתא וז"ל בעידנא דיארע מותנא בבני אנשא קיימא אתגזר

וכרוזא אעבר על כל חילא דשמיא דאי ייעלון בנוהי בארעא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ויימרון ברעות נפשא ולבא עניינא דקטורת בוסמין דהוה להו לישראל דיתבטל מותנא מנייהו כו', עכ"ל.

וברעיא מהימנא פרשת פנחס (דף רכ"ד ע"א) כתב וז"ל ולית דבטיל מותנא בעלמא כקטורת כו' מאן דיימא פיטום הקטורת בתר תהלה לדוד בטיל מותנא מביתא עכ"ל, עיי"ש.

ועיין בכסא מלך בהקדמה לתיקונים (דף ח' ע"ב) שכתב גם כן דמי שאומר פיטום הקטורת" בכוונה' אחר תהלה לדוד, מתיש כח הס"מ ומסיר כל היותו ואפילו נמסר גזר דין בידו להמיתו או לאחד מבני ביתו ח"ו מבטל הגזר דין בכח פיטום הקטורת, עיי"ש.

- ד -

וכדאי להעתיק מלשון הזוהר הקדוש בפרשת ויקהל, שמאריך בענין אמירת פרשת הקטורת בכל יום, וגודל הסגולה הטמונה בזה לכל מילי דמיטב, וזה לשון קדשו:

"סימנא דא אתמסר בידנא' די בכל אתר דקאמרי בכוונה

(ה) עיין באר היטב או"ח סימן נ' ס"ק ה', שכתב וז"ל: וכתב שלי"ה כשאומר איזהו מקומן או במה מדליקין או פיטום הקטורת יעשה קול ניגון דמשניות, עיי"ש.

(ו) עיין מ"ש בכוונת הקטורת בשער הכוונות דף י"ג ע"א.

(ז) ובספר אור יקר להרמ"ק זי"ע כתב: הענין הוא שיש בזה שלש כתות, כת אחת שאינה אומרת קטורת כלל, וכת אחת שאומרת קטורת בלי כוונה, וכת שלישית האומרים קטורת בכוונה ובתשובה. כת אחת שאינם אומרים קטורת כלל, הם נענשים שהדינים שורים עליהם וכמה מיני מיתות מתרבים בהם ועמים אחרים שולטים עליהם. כת השניה שאומרים קטורת בלא כוונה, הם נצולים מעונשים הנ"ל מהקטורת עצמו, אמנם כיון שאין אומרים אותו בכוונה אינם ניצולים מדינים אחרים. וכת שלישית האומרים קטורת בכוונה ובתשובה, הם זוכים להנצל מכל הדברים הרעים שבעולם ומכל פגעים רעים ומהרהורים רעים ומדינים קשים וממיתה ולא יוזק כל אותו היום כלל, עיי"ש.

ועפ"י יש ליישב המנהג שיש אומרים בקדיש הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו, ונשאלתי על זה מאיש אחד, מהו הכוונה בזה שיש אומרים תיבת ברחמיו, מה שייך זה לקדיש. וכן הוא באמת נוסחת הרמב"ם ובסידורי הספרדים, "הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו" וגו' בכל הקדישים, וכן לאחר תפילת שמונה עשרה. ובנוסחת אשכנז ליתא, ומנהג קהלות פולין לומר כך בקדיש דרבנן לחוד. וכתב בפ"י עמק ברכה על סידור התפילה, דאפשר שמוסיפין זה עפ"י מה שאמרו ז"ל (שלהי מסכת סוטה) דעלמא קאי איהא שמיה רבא דאגדתא, לפי שמשחרב בית המקדש אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, להכי מזכירין מדת הרחמים, עיי"ש.

ולדרכינו כיון שע"י הקטורת מבטלים מדת הדין ומעוררים מדת הרחמים על ישראל, מובן שפיר מדוע אומרים בקדיש תיבת **ברחמיו**, דכיון דאמרו קודם לכן את פטום הקטורת, (הן בקדיש שלפני הודו, והן בקדיש שלאחר התפילה) ע"כ אומרים הוא **ברחמיו** יעשה שלום עלינו, בדזכות הקטורת מצפים אנו שיתעוררו עלינו רחמיו יתברך. וכן לפי מה שהבאנו להלן מספרים דיש לומר קטורת גם בערבית, מובן שפיר שאומרים גם בערבית הוא **ברחמיו** יעשה שלום עלינו וכו'.

ועיין בספח"ק פלא יועץ אות ק' - קרבנות, שכתב וז"ל: ידוע כמה מאמרי רז"ל שאמרו **שקריאת הקרבנות חשוב מאד לפני המקום ומעלה עליהם כאלו נבנה מקדש בימיהם וכאלו הקריבו כל הקרבנות**, וכן בזוה"ק הפליגו מאד בשבח המגיע ללומד סדר מעשה הקרבנות וסדר פטום הקטרת וכו', עין רואה גודל תועלת לימוד הקרבנות וסדר פטום הקטרת, ואשריהם ישראל כולם לומדים פרשת הקרבנות וסדר פטום הקטורת וסדר המערכה ופרק איזהו מקומן, ויש שקוראין כל פרשיות הקרבנות, אבל דא עקא דלשון הזוה"ק דייק וקאמר ויכוין בהו ושווי לביה ורעותיה בהו נראה שהקורא בלי כוונת הלב לא ישיג התועלויות הנזכרים בזוה"ק, וראוי והגון להתחזק ללמד סדר הקרבנות וסדר פטום הקטורת בכוונה ורעותא דליבא לעשות נ"ר ליוצרנו המשלם שכר טוב לעושי רצונו וכו' עיי"ש.

ובספח"ק קב הישר (פרק נ"ט) כתב וזל"ק: והנה בזמן שבית המקדש היה קיים, האדם היה מביא קרבן ומתודה עליו בצירוף התשובה, ואחר כך נשחט הקרבן, ונזרק דמו של הקרבן, וחלבו נקרב. זה היה תמורת גופו ואיבריו, אשר חטאו ונתחייבו מיתה וקרבן, זה היה תיקונם. ועכשיו **האמירה היא במקום קרבן**, כמו שאמר הכתוב ונשלמה פרים שפתינו. ועל ידי זה - כתב הרב מהר"ם הבבלי - שבאמירת פרשת הקרבנות יכוון האדם שהאותיות הכתובות לפניו הם דמיון גוף הקרבן, והנקודות המנענעות את התיבה הוא הנפש של הקרבן, ועל ידי כן יחשוב כאילו הקריב קרבן על גבי המזבח. ואל יהא קל בעיניך אמירת פרשת הקרבן בכל יום, כי בכל יום ויום בבוקר

ורעותא דלבא עובדא דקטרת, דלא שלטא מותנא בההוא אתר ולא נתזק ולא יכלין שאר עמין לשלטאה על ההוא אתר."

"תא חזי" האי מאן דדינא רדיף אבתריה, אצטריך להאי קטרת **ולאתבא קמי מאריה**", דהא סיועא איהו לאסתלקא דינין מניה ובהאי ודאי מסתלקין מיניה אי הוא רגילא בהאי

מתעורר חיצוני אחד הנקרא תולע, והוא מתחיל לקטרג על העבירות שעשו ישראל בלילה, ובהקרבת תמיד של שחרית, היו מחלישין ומתישין את כחו. ואל זה יכוון באמרו פרשת תמיד: עולת תמיד, העשויה בהר סיני (ר"ל "עולת" הוא אותיות "תולע" בהיפוך אתוון). וכל המתגאה הוא נותן כח וחיזוק לזה החיצוני, וכל ההולך בענוה, שהוא דוגמת הקרבן, כמו שאמר הכתוב לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה. בתפילתו הוא מתיש כחו, ועל זה אמר דוד המלך: ואנכי תולעת ולא איש.

והכלל - כי אמירת פרשת הקרבנות היא ענין גדול, **ובפרט ענין פרשת קטורת הוא ענין גדול וחשוב מאוד**, כמו שכתוב בזהר פרשת וירא רבי אחא הוי אזיל לכפר טרשא וכי.

לכן צריך האדם לומר גם כן פרשת קטורת וברייתא "פיטום הקטורת" בכל יום, כי הוא תועלת גדול. וכל מי שמתפלל בכוונה, תקובל תפילתו, והקדוש ברוך הוא יעשה רצונו למלאות שאלתו הטובה, אמן, עכ"ד ספה"ק קב הישר שם.

והאריז"ל בשער הכוונות (דרוש ג' מדרושי תפלת השחר (דף י"ג) כתב, כי י"א סמני הקטורת הם בחינת עשר ספירות דעשיה, והנה יש עשר ספירות דקליפה ועוד כח אחד קדוש המחיה אותם הרי הם י"א, ועל ידי הי"א סמנים אנו מסלקין משם אותו כח קדוש המחיה אותם ואחר כך אנו ממיתין את העשר קליפות. כי אחר שהקדושה והחיות מסתלק מהם לכן אז הם נשארים מתים, וזה סוד למה הקטורת מכפר על הנגף ומבטלה, והטעם הוא כי הקטורת על ידי שממית את (הקליפות על ידי זה נחלש כח המלאך המות), על ידי זה אין בו כח להמית, עיי"ש.

(ח) ועל זה כתב באור יקר, דקטורת היא לשון קשר, והענין הוא כי על ידי הקטורת נעשה ג' פעולות, ראשונה היא קושרת השטן ואוסרתו וכופה אותו, שנית מתייחדת ונקשרת המלכות למעלה, שלישית היא עולה וקושרת כל הקשרים בסוד התעוררות העולה ממנה, עיי"ש.

(ט) ועל מה שכתב בזה"ק ולאתבא קמי מאריה וכי, כתב באור יקר, אם יעשה תשובה הוא סיוע לדחות הדין, אמנם בלא תשובה אוי לו שדוחה הדינים והיסורים (בעולם הזה) והכל מזומן לו לעולם הבא, עיי"ש.

לאדכרא תרין זמנין ביומא, בצפרא וברמשא, דכתיב (שמות ל', ז') קטרת סמים בבקר בבקר, וכתוב (שם שם, ח') בין הערבים יקטירנה, **ודא איהו קיומא דעלמא תדיר**^א, דכתיב (שם) קטרת תמיד לפני ה' לדורותיכם, ודאי הוא קיומא דעלמא לתתא וקיומא דעלמא לעילא^א.

”בההוא אתר דלא אדכר בכל יומא עובדא דקטורת, דינין

(ו) ובסידור צלותא דאברהם, בפירוש שירותא דצלותא, הביא שבטור אורח חיים סימן רל"ז מובא בשם רב עמרם גאון (כך נראה ממרוצת הלשון שם) לאומרה במעריב, וז"ל: וכתב עוד שבערב אחר שגומרים תפלת ערבית, נוהגין לומר פטום הקטורת שאומרים אותו זכר למקדש, וקטורת היה גם בערב, ע"כ. וכתב שם בשירותא דצלותא, דהאמנם בסדר רב עמרם גאון שלפנינו לא מצא זאת, לא בדפוס ורשה ולא של ירושלים. המנהג מובא גם במחזור ויטרי עמוד עט, בספר המנהיג בתפלת הערב אות פ"ג וכן בארחות חיים בדין תפלת ערבית אות ט' בשם יש מקומות, אבל מנהג ספרד הוא לאומרו רק בשחרית וכן במנחה, ויסודו בקבלת אריז"ל, שקבעה מקומה אחרי פרשת התמיד, כמובא בבאר היטב לשו"ע שם אות ב'. ועיין על ענין אחד עשר סמני קטורת בעץ החיים חלק א' עמוד קס"ד, בהיכל נקודים שער המלכים פרק י', עיי"ש היטב.

ולענין קביעת מקומה: הבאר היטב שם אות ב' מביא בשם האריז"ל לומר פיטום הקטורת אחרי פרשת התמיד, וזהו מנהגנו, מנהג ספרד, וכך סודר בסידור רמ"ק, ולכן צידד בשיורי כנסת הגדולה לסימן רל"ד הכותב: נוהגין אנו לומר פטום אחרי פרשת התמיד קודם אשרי, ומנהג נכון. וכ"כ הרד"א בשם הר"י בקיצור שלי"ה (עמוד ע"ט ב') שמביא בשם ספר י"ח ערך תשובה סימן ע"ב, לומר אשרי קודם ואח"כ פי התמיד ופטום הקטורת. בסדר היום, במנהגי מהר"י טירנו ובמטה משה מתחילים את הסדר באשרי, ללא הזכרת הפרשה והברייתא, בקצת סידורי אשכנז סודרה רק פרשת התמיד, וכן הציגה בעל עבודת ישראל. וראה מה שכתוב בשלי"ה בסוף מסכת תענית שם (עמוד כג, א.). וראה בביאור ופירוש הברייתא: שו"ת מהרלב"ח סימן קי"ח, חידושי באר שבע לגמרא כריתות, ובספר נר תמיד על מסכת כריתות.

(א) עוד כתב באור יקר, ודא איהו קיומא דעלמא תדיר וכו', כלומר הבטחה וקיום שהבטיח הקב"ה לישראל בפירוש שאפילו בזמן שאין מקדש ומזבח, קריאתו בכוונה עולה לו, דכתיב (שמות ל', ח') קטורת תמיד לפני ה' לדורותיכם, אפילו בזמן שאין מקדש בכל דור ודור יהיה סוד הקטורת לפני ה', והטעם שעשה הקב"ה חסד זה בבני אדם מפני צורכו שהוא קיום עלמא תתא ועלמא עילאה, ולזה קריאתו יעלה כהקטרתו, עיי"ש.

דלעילא שריין ביה ומותנין סגיאן ביה ועמין אחרנין שלטין עליה, בגין דכתיב (שמות ל', ח') קטורת תמיד לפני ה', תמיד איהו קיימא לפני ה' יתיר מכל פלחנין אחרנין²."

"חביבא איהו עובדא דקטורת", דהוא יקיר וחביב קמי קודשא בריך הוא, יתיר מכל פלחנין (ורעותין) ועובדין דעלמא, ואף על גב דצלותא איהי מעליא מכלא, עובדא דקטרת הוא יקיר וחביב³ קמי קודשא בריך הוא."

"תא חזי מה בין צלותא לעובדא דקטרת, צלותא אתקיננו לה באתר דקרבינן דהוו עבדי ישראל, וכל אינון קרבנין דהוי עבדין ישראל לאו אינון חשיבין כקטרת, ותו מה בין האי להאי, אלא צלותא איהו תקונא לאתקנא מה דאצטריך, קטרת עביד יתיר מתקין וקשיר קשרין ועביד נהירו יתיר מכולא, ומאן איהו, דאעבר זוהמא ואידכי משכנא וכולא אתנהיר ואתתקן ואתקשר כחדא⁴."

"ועל דא בעינן לאקדמא עובדא דקטרת לצלותא בכל יומא ויומא, לאעברא זוהמא מעלמא דאיהו תקונא דכולא בכל יומא ויומא, כגוונא דההוא קרבנא חביבא דאתרעי ביה קודשא בריך הוא. מלא דא גזרה קיימא קמי קודשא בריך

(ב) הטעם בזה שהקטורת חשובה יותר מכל עבודות שבמקדש, כתב באור יקר כי ריח הקרבן מייחד אפילו כחות הנקראים אישים, כמו שנאמר (במדבר כ"ח, ב') קרבני לחמי לאישי, ואפילו החיצונים הם ניזונים מאברים ופדרים המתאכלין כל הלילה על המזבח, מה שאין כן הקטורת שהכל בקודש שהוא קשר דק שאין כחות החיצונים נקשרים בו, עיי"ש.

(ג) חביבא איהו עובדא דקטרת, כתב האור יקר, משום שהקטורת קושר סוד היחוד הפנימי, ולכן לא ינתן בו חלק לכחות החיצונים, ע"כ.

(ד) עובדא דקטרת הוא יקיר וחביב וכו', כתב על זה באור יקר, דהטעם שהתפילה במקום קרבן, וקריאת הקטורת במקום קטורת, וקרבן וקטורת עצמן קטורת עדיף, כדמפרש ואזיל (להלן באומר, תא חזי מה בין צלותא לעובדא דקטרת וכו').

(ט) ובאור יקר פירש מ"ש וכלא אתנהיר ואתתקן ואתקשר כחדא, ר"ל שהקטורת עושה שלשה פעולות בבת אחת, א' וכולא אתנהיר דהיינו טהרת הזוהמא, ב' ואתתקן דהיינו תיקונים אל היחוד, ג' ואתקשר דהיינו קשר המדות אחר טהרתם ותיקונם.

הוא דכל מאן דאסתכל וקרי בכל יומא פרשתא (עובדא) דקטרת, ישתזיב מכל מילין בישינ חרשין דעלמא ומכל פגעין בישינ ומהרהורא בישא ומדינא בישא ומותנא, ולא יתזק כל ההוא יומא, דלא יכיל סטרא אחרא לשלטא עליה, ואצטריך דיכוון ביה".

"אמר רבי שמעון אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקטרת קמי קודשא בריך הוא, הוו נטלי כל מלה ומלה מניה והוו סלקי לה עטרה על רישיהו ככתרא דדהבא, ומאן דאשתדל ביה בעי לאסתכלא בעובדא דקטורת. ואי יכוון ביה בכל יומא, אית ליה חולקא בהאי עלמא ובעלמא דאתי, ויסתלק מותנא מניה ומעלמא, וישתזיב מכל דינין דהאי עלמא מסטרין בישינ ומדינא דגיהנם ומדינו דמלכא אחרא", עכ"ל הזהו"ק בפרשת ויקהל.

- ה -

והא לך תרגום ללשון הקודש מזוהר הק' פרשת ויקהל (דף צ"ח עמוד ג', דפוס קרימונא, דף רי"ח):

"סו"ד... כגון זה הקטרת, כל מי שהיה מריח באותו עשן כשהיה עולה אותו עמוד מאותו מעלה עשן היה מברר את לבו בירור לעבוד לאדונו, והיה מעביר ממנו זוהמת היצר הרע, ולא היה לו אלא לב אחד אל מול אביו שבשמים, יען הקטרת שוברת את יצר הרע בכל הצדדים, וכמו שהציץ היי קיים על נס, כך הקטרת, כי אין לך דבר בעולם לשבור הסטרא אחרא חוץ הקטורת, בוא וראה מה כתוב "קח את המחיתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת" - מה הטעם - "כי יצא קצף מלפני ה' החל הנגף", שהרי אין מי ששובר את הסטרא אחרא חוץ מקטרת, שאין לך דבר חביב לפני הקב"ה כקטרת, היא עומדת לבטל כשופים ודברים רעים מהבית. ריח ועשן של קטרת שעושים בני אדם לאותה מעשה, והוא מבטלו, ז"ש הקטורת דבר זה גזירה קיימת מלפני הקב"ה, שכל מי שמסתכל (מתבונן) וקורא בכל יום מעשה הקטרת, ינצל מכל דברי כישוף בעולם ומכל פגעים רעים, ומהרהורים רעים וממות, ולא ינזק כל אותו היום, כי

לא יוכל הסטרא אחרא לשלוט עליו. (אבל) וצריך שיכוון בה. אמר ר' שמעון, אם היו יודעים בני אדם כמה עליון (חשוב) מעשה הקטרת לפני הקב"ה, היו נוטלים כל מילה ומילה ממנו, ומעלים אותה עטרה על ראשם בכתר זהב. ומי שמשתדל בו צריך להסתכל (להתבונן) במעשה הקטרת. ואם יכוון בה בכל יום, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ויסתלק המות ממנו ומהעולם, וינצל מכל דיני העוה"ז, מהכוחות הרעים, ומדין גיהנם, ומדין מלכות אחרת. באותה קטרת, כשעולה העשן בעמוד, הכהן היה רואה אותיות של סוד השם הקדוש פרוסות (נ"א פורחות) באויר ועולות למעלה באותו עמוד, אח"כ כמה מרכבות קדושות סובבות לו מכל הצדדים עד שעולה בהארה ובחדוה ומשמח למי שמשמח וקושר קשרים למעלה ולמטה ליחד הכל, וזה מבואר. וזה מכפר על יצה"ר ועל ע"ז שהיא סט"א והוא מבואר.

פתח ואמר ויעש מזבח מקטר קטרת וגוי יש להתבונן בפסוק זה, כי היו ב' מזבחות מזבח העולה ומזבח הקטרת זה בחוץ וזה בפנים, ומזבח הקטרת הוא הפנימי, מדוע נקרא מזבח הרי לא זובחים עליו זבחים, ומזבח על שם זה נקרא. אלא בגלל שמבטל וכופת לכמה צדדים רעים שלא יוכלו לשלוט ולא להיות קטיגורים, לכן נקרא מזבח. כאשר הסטרא אחרא היה רואה מעשה הקטרת עלה ונכפה וברח ולא יכל להתקרב כלל למשכן, ובגלל שלא זוכה ולא מתערב באותה חדוה שלמעלה רק הקב"ה לבדו, בגלל שחביבה כ"כ, (לכן) לא עמד אותו מזבח אלא בפנים, שהרי הוא מזבח שברכה נמצא בו, ולזה היה סתום (נסתר) מהעין. מה כתוב באהרן - ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה - כפת לו למלה"מ שלא יוכל לשלוט כלל ולא לעשות דין. סימן זה נמסר בידינו, שבכל מקום שאומרים בכוונה וברצון הלב את מעשה הקטרת, לא שולט מות באותו מקום, ולא ינזק, ולא יכולים שאר העמים לשלוט על אותו מקום.

בוא וראה מה כתוב - מזבח מקטר קטרת - כיון דכתיב מזבח הקטרת מדוע נקרא מקטר קטרת? אלא בגלל

שנוטלים מאותו מקום להקטיר כמו שעשה אהרן, עוד צריך המזבח להקטיר, לקדשו באותה קטרת, וכן - "מקטר קטרת". ועוד "מקטר קטרת" כתרגומו - להקטיר קטרת. בוא וראה, מי שהדין רודף אחריו צריך לקטרת זו, ולשוב לפני אדוניו, שהרי סיוע הוא לסלק הדינים ממנו, ובזה ודאי מסתלקים ממנו אם הוא רגיל להזכירה ב' פעמים ביום בבקר ובערב, שכתוב "קטורת סמים בבקר בבקר", וכתוב "בין הערבים יקטירנה". וזה הוא קיום העולם תמיד, דכתיב "קטרת תמיד לפני ה' לדורותיכם". ודאי הוא קיום העולם למטה וקיום העולם למעלה, במקום שלא מזכירים בכל יום מעשה הקטרת, דינים של מעלה שורים בו, ומיתות מרובות בו, ועמים אחרים שולטים עליו, בגלל שכתוב קטרת תמיד לפני ה', תמיד היא קיימת לפני ה' יותר מכל העבודות האחרות. חביב הוא מעשה הקטרת, שהוא יקר וחביב לפני הקב"ה יותר מכל העבודות והמעשים שבעולם. ואע"פ שהתפילה היא מעולה מהכל, מעשה הקטרת הוא יקר וחביב לפני הקב"ה. בוא וראה מה בין תפילה למעשה הקטרת. תפילה תקנו במקום הקרבנות שהיו עושים ישראל, וכל הקרבנות שהיו עושים ישראל לא היו חשובים כקטרת. ועוד מה בין זה לזה, שתפילה היא תיקון לתקן מה שנצרך, והקטרת עושה יותר - מתקנת וקושרם קשרים ועושה הארה יותר מהכל, ומי הוא שמעביר הזוהמה מהעולם ונטהר המשכן והכל הואר ונתקן ונקשר כאחד.

ולכן צריך להקדים מעשה הקטרת לתפילה בכל יום ויום, להעביר הזוהמה מהעולם, שהוא תיקון הכל, כמו אותו קרבן חביב שרצה בו הקב"ה, ע"כ התרגום ללשון הקדוש מזוה"ק פרשת ויקהל.

- 1 -

וכבר נדפס סדר קטורת^{טז} לצרה שלא תבא ר"ל מקובל

טז) ושם בסדר הקטורת הביא עוד ענינים המסוגלים למנוע כל מחלה ר"ל וז"ל, הא לך הנהגת השמירות אשר יעשה אותם וחי בהם לקוחה מזבח פסח, בטרם כל צריכין להזהר שיהיה הבית וכל החדרים ובפרט בתי כסאות

מזקיני הגה"ק מוה"ר אברהם יהושע העשיל זצוק"ל מאפטא, בעהמ"ח ספה"ק אוהב ישראל", עם הכוונות מוגה

נקיים מכל ליכלוך וטינוף וריח רע ומכל אשפה וטיט ורפש, והעיד הרופא מובהק שבעיר רומא היה דבר בשנת תרי"ז? ואותן הגבירים שכיבדו ביתם ועיטרום בכל מיני יופי ולבשו עצמן בגדי תפארת כולן נצולו. ל

(ז) וכתב תפילה לאמרה אחר אמירת סדר הקטורת, והיא מזקיני השלייה הקדוש זי"ע. אמנם תחילה כדאי להעתיק כאן **תפילה לאמרה לפני אמירת הקטורת**, שנדפסה בספר שדי בשמים:

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו ליחדא שם י"ה בוי"ה ביחודא שלים על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל. הנה אנכי בא לקרות סדר פרשיות הקטורת לתקן שורשה במקום עליון, ויהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתהא חשובה ומקובלת ומרוצה לפניך קריאת פרשיות ופסוקים אלו שסידרו לנו חכמינו זכרונם לברכה כאלו כהן גדול עומד ומכניס אותה לפני ולפנים, וזכותה תהא מגן וצנה בעדינו ובעד כל בני ביתינו וכל משפחתינו וכל אוהבינו ורעינו ובכלל כל ישראל עמך בכל מקומות שהם, ובפרט כל אותם הנתונים בצרה ובשביה בכל מקומות שהם להצילנו מכל המקטריגים והמשטינים וזכינו לתשובה שלימה לפניך מתוך נחת והרחבת הדעת וזכנו ליראת שמים טהורה וליראת חטא ולעושר וכבוד גדול ולחן ולחסד ולרחמים בעיני אלקים ובעיני כל בני אדם וחוה ובעיני כל רואינו אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי, ה' יגמור בעדי ה' חסדך לעולם מעשה ידיך אל תרף. ויהי נועם ה' אלקינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו.

אמיה דאברהם אבינו ע"ה אמתלאי בת כרנבו (טו"ב פעמים).

לשם ששה דברים הזבח נזבח, לשם זבח, לשם זובח, לשם השם, לשם אשים, לשם ריח, לשם ניחות, והחטאת והאשם לשם חטא. אמר רבי יוסי, אף מי שלא היה בלבו לשם אחד מכל אלו כשר, שהוא תנאי בית דין שאין המחשבה הולכת אלא אחר העובד.

סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם, ע"כ.

זהו לשון התפילה שתיקן זקיני השל"ה הק' זי"ע לאמרה אחר אמירת פייטום הקטורת:

רבון העולמים, גלוי וידוע לפני כסא כבודך אשר ברחמיך הרבים באנו לחלות פניך שתעצור המגיפה והמשחית מעלינו, ולא תתן המשחית לבוא אל בתינו, ורחם עלינו ועל טפינו ועל עוללינו ועל כל ישראל עמך, וקבל ברחמים וברצון את תפלתנו כענין שנאמר תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב, וכמו שקבלת קטורת הסמים שהקטיר לפניך אהרן הכהן כאשר

על פי כתבי האריז"ל, ונדפס מחדש בפקודת הגאה"ק משינאווע זצ"ל.

- 2 -

ומובא בזוה"ק שקודם בא המגפה טוב להרבות בתפלה", ואחר שמדת הדין מתוחה לא תחסום שור בדישו, ובפרט באמירת הקטורת יכולים להנצל מכל צרה וצוקה".

וזה לשון זקני השלי"ה הק' זי"ע בספרו לוחות הברית:

א. "עתה באתי להזכיר קצת מסוד הקטורת, **דע כי אין חביב מכל הקרבנות כמו הקטורת**, והיא יותר פנימי מהקרבת שבה לכפרה שמקרב כל הכחות, אמנם הקטורת שמו מוכיח עליו שהוא מקטר ומקשר בפנימיות הענין בעצם ריח הניחוח ע"כ נעשה במזבח הפנימי. ובזוהר פ' ויקהל פירש ויעש את המזבח מקטר קטורת והלא שני מזבחות היו פנימי וחיצון וזה שהיו מקריבים קטורת היה מזבח פנימי

החל הנגף בעם שנאמר ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה, וכן פנחס שנאמר ויעמוד פנחס ויפלה ותעצר המגפה וכן דוד שנאמר ויבן שם דוד מזבח לה' ויעל עולות ושלמים ויעתר ה' לארץ ותעצר המגפה מעל ישראל כי אתה אבינו ולך תלויות עיינו, רפאינו ה' ונרפא הושיענו ונושע כי תהלתינו אתה, שכן כתוב בתורתך והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שונאיך, לה' הישועה על עמך ברכתך סלה, ונאמר ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב, ויהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שיעלה אמירת הקטורת הזאת לריח נחוח לפני כסא כבודך ויחשב כאילו כיונו כל הכוונות הרמוזים בסממני הקטורת על דעת האריז"ל הקדוש זכור לטוב ועל דעת כל הצדיקים והחסידים שבכל דור ודור אמן סלה ועד, ע"כ התפילה.

(ח) ועיין בספר יפה ללב שכתב וז"ל: ומיהו כל יחיד ויחיד **יתפלל בינו לבין עצמו בסיום תפילתו** על כל צרה שלא תבא בנוסח זה:

רבון העולמים, פדה והצל מלט הושע עמך ישראל מן הדבר ומן החרב ומן הביזה ומן השדפון ומן הירקון ומכל מיני פורעניות המתרגשות ובאות לעולם טרם נקרא ואתה תענה, ברוך אתה עוצר המגפה.

(ט) ועיין מ"ש בספה"ק שער הכוונות (דף י"ג ע"א), בענין יחוד גדול דפטום הקטורת, למגפה ב"מ, מסוגל מאוד, עיי"ש.

ולא היו מקריבים עליו שום קרבן אחר אי"כ למה קראוהו מזבח אלא לפי שהקטורת בו ביטל כל המקטרגים וכחות חיצוניים מהעולם שלא היו יכולין לשלוט אין לך זביחה גדולה מזו. ולפי שמעשה הקטורת חביב לפניו יתברך מכל הקרבנות והתפלות, לכן נאמר בו קטורת תמיד לפני ה' לדורותיכם והוא קיום של עליונים ותחתונים".

ב. "ובקונטרסי דתלמידי האר"י ז"ל מצאתי שבי ז"ל: ענין פטום הקטורת הרבה ענינים וסודות עמוקות יש בו וכבר בארנו עניינו שהוא אותם האורות המחיים הקליפות וכוונתם להמית את הקליפות ולהעלות הקדושה המחיה אותם למעלה, ולכן אומרים אנו אותם קודם כל התפלה בשחר וכן במנחה², אך בערבית שהוא לילה אין בנו כח. ולכן בזמן המגפה ח"ו נוהגין לאמרו. ולכן בזמן המגפה היה נוהג האר"י ז"ל לאמרו אחר חצות הלילה כי אז נכנעים ממשלתם, ובפרט אם יאמרו אותו עשרה אנשים ביחד (וראיתי בספרים שנוהגים לאמרו בליל ר"ה ויוהכ"פ במנין אנשים, כדי לבטל ולהמית את הקליפות³). ויהיו יראי ה'. ולפי שכוונתינו להעלות העולמות בכל התפלות אנו אומרים אותו כדי שלא יעלו עם העולמות, וכן בסוף תפלות השחר אנו אומרים אותו כדי שלא יינקו מן השפע היורד כו' והאריך מאד שם בקונטרס".

ג. "עוד הרבה מאמרים יש בזוהר במעלת הקטורת

כ) ובסידור שלי"ה כתב ז"ל: אמר אברהם הלוי - מצאתי בצוואת אבי זקני הגאון המחבר זצוק"ל (השלי"ה הקדוש) ז"ל: הסדר של פרשת התמיד והזכרת קטורת היא מצוה רבה לומר כן בשחרית וגם במנחה, כמובא בזוהר. וראה אור הישר למהר"ם פאפירש ז"ל עמוד כ"ח א'.

כא) ובספר יסוד ושורש העבודה כתב שביום הכיפורים לאחר תפילת מוסף, אף במקום שאין מנהג לומר בציבור קוה אל ה' וכו', אין כאלקינו וכו', ופיטום הקטורת וכו', יאמר אף ביחיד כמו אחר כל המוספין כדי להבריח הקליפות והחיצונים שלא יתאחזו בתפילה. ויאמר הסדר הנ"ל בשעה שהחזן מנגן היום תאמצינו, כי אחר קדיש בתרא לא יהיה לו שהות. והחכם עיניו בראשו להשתדל לראות באיזה שעה יש שהות, והעיקר לומר בכוונה, שבלתי כוונה יותר טוב ההעדר, עיי"ש.

ובתועליות היוצאות ממנו, וכתבתי הכל באורך בחיבור שער השמים שלי עכ"ל.

- ח -

וז"ל קדשו בסידורו שער השמים: "ענין פטום הקטורת שהם י"א הם י' ספירות העשיות", והנה יש י"ס הקליפות ועוד כח א' של קדושה המחיה אותם הם י"א, ועיי' אלו הי"א סממני הקטורת שהם הי"ס העשייה עם כח הנקודה העליונה המחיה את כולם שהם י"א, אז נדחים הקליפות" ואנו מסלקים אותה נקודה אשר היתה מחיה אותם ואח"כ אנו ממיתים את הי' קליפות ולכן כיון שהקדושה והחיות שבהם מסתלק נשארו הם מתים. ולכן הקטורת מסלק מותנא כי היא ממית את המלה"מ ואין בו כח להמית", עכלה"ק.

- ט -

עוד כתב שם זקני השלי"ה זי"ע: "ענין המגפה ר"ל דע כי הכל הוא מצד הבירורין, כי הלא כל הנשמות הם מצד המלכים ומבירורין כמבואר אצלנו על כל ישראל בני מלכים, וכאשר בתוך הבירורין יש פסולת שלא הוברר זהו סם המות

(ב) ועיין בפרי עץ חיים (כוונת הקטורת) בשם האריז"ל דיי"א סמני הקטורת הם עשר ניצוצות של קדושה שירדו בקליפה עם אור המקיף הרי י"א, ועיי' הקטרת הקטורת אנו מעלים עשר ניצוצות הללו אל הקדושה בכל יום ויום מעט לפי ערך ההכנה וערך הקדושה ובכל יום מתבררים ניצוצין אחרים והכל בבחי' אחד עשר הללו כדוע, ע"כ. (ועיין בספה"ק באר מים חיים פרשת תצוה מ"ש בזה).

(ג) ועיין בספה"ק קב הישר (פרק י"ז) שכתב וזה לשון קדשו: **חלקי הטומאה הן אחד עשר**, טומאת מת, טומאת שרץ, טומאת נבילה, טומאת שכבת זרע, טומאת מי חטאת, טומאת פרה אדומה כל העוסק בה, טומאת זב, טומאת זבה, טומאת נדה, טומאת יולדת, טומאת צרעת - והן מרמזין על עולמות הטומאה של חיזונים, שחיותן נשתלשל מאחת עשרה ספירות הטומאה, שכנגדן הם אחת עשר סמני הקטורת, להתיש כחם. ונמצא בהיות האדם נזהר לגדור גדר ולשמור עצמו מן הטומאה הנזכרים, הרי הוא מובדל ומופרש מכחות החיזונים, אבל אם הוא נמשך אחר הטומאה, הרי הוא מלוכב ומושרש במקור הטומאה.

הממית את האדם בעת המגפה, גם זה בא כאשר אין הדי שמות של הוי"ה ל מאירים ומסתלקים הדי הוי"ה ונשארים הדי מילויים לבדם שהם מילוי של ע"ב מ"ו ושל ס"ג ל"ז ושל מ"ה י"ט ושל ב"ן כ"ו. הכל קכ"ח והדי כוללים הרי בגימטריא נג"ף ומזה בא הנגף ולכן טוב לכוין תמיד בזמן המגפה בשם שהוא נגף והוא שם קדוש ותנקדהו כפי תנועות אותיותיו שוריי"ק חיריי"ק ציריי"ק. גם טוב לכוין בפטום הקטורת בבקר ובמנחה באותה הכוונה שכתבנו בו. גם דע כי הכתוב אומר ידבק ה' בך את הדבר, והענין כי אותם הקליפות מהבירורין המכים את האדם במגפה הם הולכים תמיד דבקים עמו ומקיפין אותו מכל סביבותיו שיעור כמה אמות, ואפילו באותה השכינה שיושב שם האדם המוכה או איזה כלי או מלבוש ממנו וכל ההולך ומתדבק שם הוא מתדבק בהוא סטרא אחרא ויכול להנזק. וזהו סוד הפסוק ידבק ה' בך, משא"כ בשאר חולאים שאין דיבוק שם אך במגפה שהוא מצד הבירורין היא תמיד דבק בו בשכינתו ובמלבושיו. והנה טוב לקום בחצות הלילה אחר שתאמר הסדר שידעת ותאמר אח"כ פסוק ויאמר ה' אל משה קח לך סמים עד בד בבד יהיה, ותאמר אותו ג"פ ביושר ואח"כ ג"פ למפרע ואח"כ ג"פ האותיות למפרע וכל הנקודות מן נקודות נטף ושחלת וחלבנה ולבונה, וכשיושלמו תחזור כזה יהיה דבב דב הכז הנבלו מימס הנבלחו תלחשו פטנ מימס כל חק השם לא הוהי רמאיו. טוב הוא לכוין זו הכוונה בכל שבוע פסוק קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה בכל בוקר שם מצפ"ץ בניקודי תיבות אלו, ויצירוהו לפניו כשהוא עוסק בתורה. יום הא' בשבוע ינקדה בניקוד קח כולו פתח מצפץ, יום ב' בניקוד לך עד יום ששי וחלבנה. אח"כ ביום שבת בלילה ינקדהו בניקוד סמים ובבקר ניקוד לבונה במנחה ניקוד זכה. ישימו קיטורה ב'אפך ר"ת יב"ק, עיל מיזבחד ב'רד גימי יב"ק, קטורת עם המלה בגימטריא אהי"ה ברחמים פי' שע"י הקטורת היו ממתיקים שם ההוי"ה שהוא רחמים וחלוף מצפ"ץ במנין רחמים והיו משתפין אותה עם הדין שהוא אהי"ה דמינה דינין מתערין וכן עם שם הוי"ה בסוד יב"ק הנז' והיו ממתיקין את הדינין

ומתבטלין כחם על ידי הקטורת"י, עכ"ל הקי'.

- > -

והא לך תרגום ללשון הקודש ממה שכתב בזוהר הקדוש (פרשת וירא) במדרש הנעלם, באריכות מענין חשיבות אמירת קטורת:

"יוקח נא גוי כשבא רב דימי אמר לא מצאה הנשמה תועלת לגוף אלמלא מה שרמז כאן רמז הקרבנות. בטלו הקרבנות לא בטלה התורה. מי שלא עסק בקרבנות, יעסוק בתורה ויועיל לו יותר, דא"ר יוחנן, כשפירש הקב"ה הקרבנות אמר משה רבש"ע תינח בזמן שיהיו ישראל על אדמתם, כיון שיגלו מעל אדמתם מה יעשו. א"ל משה, יעסקו בתורה ואני מוחל להם בשבילה יותר מכל הקרבנות שבעולם, שנאמר זאת התורה לעולה למנחה וגו', כלומר זאת

(ד) ויש ברכה ערוכה לכל קהלות הקודש, מהכל בו, וז"ל:

"מצלין אנתא ותבעין רחמי קדם אלהא שמיא מרי דרחמי בספר אוריתא דכתיבין ביה תלת עשר מכילן דרחמי ה' ה' אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת נוצר חסד לאלפים נושא עון ופשע וחטאה, נקה ונקה לשבים וארך אפים לשובבים השוכן בין חיות וכרובים העושה שלום בין שביבים ורביבים העונה בעת צרות ובצרות. האל הפועל גבורות העונה להולכי מדברות העונה לחבוש בבית האסורין העונה לחולה המיוסר ביסורין העונה להולכי ימים בין גלים ומשברים הקרוב לכל קוראיו המשלם שכר טוב ליראיו המרפא מכאובים המחבש לעצבים הוא ימלא רחמים טובים וקרובים להושיע להרגיע להבטיח להניח לפנות ולפדות לכוון ולחונן למלט לפלט כל קהלות הקדש וכו'. מלך ברחמיו ירחמם מלך בחסידו מעפר הצרור יקימם, ומאשפות הדלות ירומם, מלך ברחמיו יריצם מבורם ויתירם ממאסרם ויפתחם ממסגרים ויתנם לרחמיו לפני כל שוביהם ויוציא למרחב רגליהם וישיבו בשלום לבתיהם ועוד ישליון באהליהם הם ונשיהם ובניהם וכל אשר להם כו' האל המבורך יברך ברכותיהם וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידיהם יושב קדם ישיבם לקדמותם ורבו כמו רבו במשכנותם ומראשיהם יטיב אחריתם וכו' ועוד כתוב והיה כאשר הייתם קללה בגוים בית יהודה ובית ישראל כן אושיע אתכם והייתם ברכה אל תיראו תחזקנה ידיכם וכל אחינו בית ישראל יהיו בכלל הברכה החיים והשלום וכן יהי רצון ונאמר אמין".

התורה - בשביל עולה בשביל מנחה בשביל חטאת בשביל אשם".

"אמר ר' כרוספדאי מי שמזכיר בפיו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ענין הקרבנות והקרבנות, ויכוון בהם, ברית כרותה שאילו המלאכים המזכירים חובות בני האדם להבאיש להם, לא יוכלו לעשות לו כי אם טוב. ומי יוכיח - פרשה זו תוכיח, דכיון שאמר והנה שלשה אנשים נצבים עליו, מהו עליו - לעיין בדינו. כיון שראה נשמות הצדיקים כך, מה כתוב, וימהר אברהם האהלה וגו', מהו האהלה - בית המדרש, ומהו אומר - מהרי שלש סאים - ענין הקרבנות, והנשמה מתכוונת בהם, זהו שכתוב - ואל הבקר רץ אברהם, ואז נח להם ולא יכולים להבאיש להם".

"ר' פנחס פתח מהפסוק שאומר והנה החל הנגף בעם, וכתוב ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה וגו' וכתוב ותעצר המגפה. כתוב פה מהר וכתוב שם מהרי שלש סאים, מה שם קרבן להנצל, אף כאן קרבן להנצל".

"אמר ר' פנחס פעם אחת הייתי הולך בדרך ופגשתי באליהו, אמרתי לו, יאמר מר דבר המועיל לבריות, אמר לי גזירה גזר הקב"ה ונכנסו לפניו כל המלאכים הממונים להזכיר חובות בני האדם (וגזר עליהם) שבזמן שיזכירו בני האדם את הקרבנות שציוה משה, ויכוונו לבם ורצונם בהם, כולם יזכרו להם לטוב. ועוד, שבזמן שאירע מות בבני האדם, תגזר גזירה וכרוז יעבר בכל צבא השמים, שאם יכנסו בני ישראל למטה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ויאמרו ברצון הנפש וכוונת הלב את ענין הקטורת שהי' לישראל, יתבטל המות מהם".

"אמר ר' יצחק בא וראה מה כתוב - ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש וגו' א"ל אהרן למה? אמר כי יצא הקצף מלפני ה' וגו'. מה כתוב - וירץ אל תוך העדה והנה החל הנגף בעם. וכתוב ויעמד בין המתים ובין החיים וגו', ולא יכל מלאך המות לשלוט ונתבטל המות".

- יא -

ובגודל חשיבות אמירת פרשת הקטורת^כ, יש שכתבו שיש לדקדק לאמרו **ישר והפוך**, וזה לשון ספר ימלט נפשו:

ומי האיש החפץ חיים ולגמול חסד עם נפשו האומללה **יכתוב כל פרשת הקטרת ישר והפוך** ככתוב לפניך עם הפסוקים והשמות הללו ויקראם בכל יום בבוקר ובערב בכוונה עצומה **מובטח לו שיתגבר מזלו ויצליח בכל מעשיו ולא יקראנו אסון כל ימי חייו, וכל הסגולות הללו יתקיימו בו, ותחול הברכה עליו ובמעשה ידיו, ע"כ.**

- יב -

וכמה חשוב ונחוץ שיהי לו פרשת קטורת על קלף, וכמו שכתב בספר סדר היום (עמוד י"ד) וזה לשונו: וענין הקטרת הוא ענין גדול לבטל כל נגע וכל פגע רע כמו שהביא הזוהר פרשת ויקרא וכו', **החושש עליו ועל נפשו ראוי להשתדל בכל עוז בענין הזה, ולכתוב כל ענין הקטרת בקלף כשר ובכתיבה אשורית ולקרות אותו פעם אחת בבקר ובערב בכוונה גדולה ואני ערב בדברי**".

ובספר כף החיים להגה"ק ר' חיים פלאגי זצ"ל כותב וז"ל בא"ד: ובספר מעיל צדקה כתב **דיכתוב פרשת הקטרת על הקלף או גויל בכתב אשורית כספר תורה ויעשה לו סגולה**" וכו', עיי"ש.

- יג -

ובזה שאומר האדם פרשת הקטורת, הוא מתכוון לומר, תחשב אמירה זו כמעשה. ובאמת כתב בספר ליקוטי מהרי"ת שאין האדם מבקש שאמירתו תחשב כאילו הקטיר בפועל, כדי שאם ידלג פעם אחת על אמירת אחד מסממני הקטורת, לא יעבור על איסור "אם חיסר אחת מכל סממניה חייב מיתה" ח"ו.

כה) עיין עוד מזה בספר שם טוב קטן שהאריך על מלת אמירת הקטורת כי רבה היא, ובספר מציל נפשות וכן בספר אחי עזר, שהאריכו בזה.

- יד -

וחז"ל למדו מפסוק (שמות ל' ל"ד) ויאמר ה' אל משה קח לך סמים וגו', כמה סממנים יש בקטורת, והיינו: קח לך "סמים" הרי שנים, כי מיעוט רבים שנים. "נטף ושחלת וחלבנה" הם שלשה, ועם הקודמים - חמשה. "סמים" לרבות עוד חמשה סממנים, כמנין הסממנים שהוזכרו קודם, וביתד הם עשרה. "ולבונה" - הרי אחד עשר.

ועיין רמ"א (סימן קל"ב) דצריך לומר את סדר פיטום הקטורת במתינות ומתוך סידור, כדי שלא לדלג על אחד מסממניה, עיי"ש. ומסיבה זו מונים המדקדקים את סממני הקטורת על אצבעות יד ימין. ל כמו שכתב בספר כף החיים (מ"ח, ד') דבגלל חשיבות הסממנים יש שמונים אותם באצבעות יד ימין¹³, כפי סדר רמיותם בפסוק, כי עבודת בית המקדש ביד שמאל פסולה.

וראה עוד בכף החיים (שם, שם) **דאמירת סדר פיטום הקטורת בכוונה מסייעת ביד האדם לחזור בתשובה על עוונותיו.**

- טו -

ויש לומר דעל כן נרמזו תיכף אחר אמירת פיטום הקטורת,

(כו) ואפשר לומר דזה נרמז בקרא שמות (ל, לד) קח לך סמים וגו' בד בבד יהיה. דתיבות **בד בבד** עולים למספר י"ד, דהיינו שיש לספור סממני הקטורת עם אצבעות היד בשעה שאומרים אותם.

(תהלים קי"ט) נפשי **בכפי** תמיד, פי' הקטורת שהוא טובה גדולה לנפש האדם, יש למנות את סממני ע"י אצבעות היד שהוא כף היד.

וכע"ז אפשר לומר ג"כ בכוונת (איוב י"ט) מבשרי אחזה אלקי, פי' ע"י שאומר פרשת הקטורת באצבעות שעל גבי כף ידו, שהוא חלק מבשרו, יזכה ממילא לכל השפעות רוחניות וגשמיות, וזהו **אחזה אלקי**.

והטעם למה מונים באצבעות היד דוקא, י"ל דהנה אומרים בתפילת ונתנה תוקף וחיותם יד כל אדם בו, שהאדם חותם בידו כל מעשיו שעושה בעוה"ז. וגם העבירות נעשים ע"י ידו של אדם. ע"כ יש למנות סממני הקטורת באצבעות היד, דהרי הקטורת מכפרת על עוונות האדם, כמו שהארכנו לעיל.

לומר פסוק אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה¹⁰ (תהלים ל"ב, ז'), דבספר אור צדיקים כתב דראשי תיבות איתה סיתר לי מצר הוא סמא"ל, עיי"ש. וי"ל שאומרים פסוק זה תיכף אחר פיטום הקטורת, לרמז דע"י אמירת פרשת הקטורת מבטלים כל המסטינים ומקטריגים.

- 10 -

עוד יש לומר הטעם שאומרים פסוקי אתה סתר לי וגו'

ועיין במדרש תלפיות ענף איברים שהביא מהקדמת ספר חסידים על רפרוף איברים, וז"ל: דע כי באבריו של אדם חקק הקב"ה כל מעשה האדם וחקריו, וברפרוף אבריו - יגיד אליו יוצרו, כל המעותד לבוא עליו דבר יספור. וכתוב אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע, ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו. מכאן שמונין כל פסיעות האדם, ומגיד על האדם כמה פסיעות יש לו ללכת, ותדע לך שכן הוא, שאעפ"י שאין נחש, יש סימן, ואסור לומר לאחרים פן יחזיקו בנחושים. ובזמן שמזדעזעין אבריו של אדם, הבן והשכל, ותדע דבר מתוך דבר מה שעתיד להיות עליו, בין טוב ובין רע, אם עונש ואם ריוח, וכל הנזכר דברי חסידות הם, ואין בהם משום דרכי האמורי חלילה, והבוטח בה' חסד יסובבנהו, עיי"ש.

וְקוּדֵם לְכֵן אֹמְרִים פְּסוּקִים ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׁגֵּב לָנוּ אֱלֹקֵי יַעֲקֹב סֵלָה, ה' צְבָאוֹת אֲשֶׁרֵי אִדָּם בּוֹטַח בְּךָ, ה' הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קְרָאֵנוּ, אֵתָה סֵתֵר לִי מִצָּר תִּצְרֵנִי רִנִּי פִלַּט תִּסּוּבְּבֵנִי סֵלָה, וְעֵרְבָה לְה' מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם כִּימֵי עוֹלָם וְכִשְׁנַיִם קְדְמוֹנוֹת. הִנֵּה אֲמִירַת פְּסוּקִים אֵלוּ כְּשֶׁלְעֲצָמָה נִזְכְּרָה בִירוּשָׁלַיִם בְּרֻכּוֹת, שֶׁלֹּא יֵהָא זֵזִים מִתּוֹךְ פִּיךָ, עֵינֵיִשׁ. אֲבָל מֵה שֶׁסִּדְרוּ בְּסִידוּרֵי פְּסוּקִים הִלְלוּ אַחַר אֲמִירַת הַקְּטוֹרֶת, לֹא נִמְצָא טַעַם בְּזֶה לְפִי הַפֶּשֶׁט. וְכֵתֵב בְּסֵפֶר עֵמֶק בְּרַכָּה עַל הַסִּידוּר וְזִ"ל: וְאִפְשָׁר מִשׁוּם שֶׁאִמְרוּ חֲזו"ל שֶׁהַקְּטוֹרֶת מֵעֶשְׂרֵת, אֹמְרִים עֲלֶיהָ פְּסוּקֵי בִטְחוֹן וְיִשׁוּעָה.

ועל אמירת וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים וגו' כתב בפירוש עמק ברכה הנ"ל, אפשר משום שהקטורת נמי מנחה היא, כמו שנאמר (בתהלים) תכון תפלתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב. ועוד, כיון שהזכירו תמידין והקטורת, מזכירין גם המנחה. ועיין טור (או"ח סימן מ"ח). וכן אחר התפלה שהיא במקום תמידין אומרים פסוק זה (מלאכי ג', ד').

וקביעות מקומם אחר פרשת הקטורת היא עפ"י האריז"ל (פרי עץ חיים שער עבודת הקרבנות פ"ג). ואמירת אתה סתר וגו' מביאו בעל קיצור שלי"ה וכן מהר"ם פאפירש. ופסוק וערבה סודר במה"ו לפני איזה מקומן, ובטור או"ח סימן מ"ח שם.

אחר אמירת פרשת הקטורת, דבספר עבודת הקודש (יוסף בסדר) כתב, קבלה מרבינו יהודא החסיד זצ"ל **שכל האומר ג' פסוקים שסימנים אב"י^י, ביושר ולמפרע כל יום, ניצול מכל צרה, עי"ש.**

ובשולחן ערוך אורח חיים (סימן קל"ג) ובפוסקים שם, מובא באריכות מענין **שחובה לומר פיטום הקטורת שלש פעמים ביום**, היינו לפני תפילת שחרית כשאומרים הזמירות לאחר פרשת התמיד, וזה כנגד הקטורת שהיו מקטירים בבקר בבית המקדש אחרי ששחטו את קרבן התמיד והיו זורקים דמו על גבי המזבח, ולכן ראוי לומר תחילה פרשת התמיד ואחר כך פיטום הקטורת, כדרך שעשו בבית המקדש, ובפעם שניה אומרים פיטום הקטורת לפני תפילת המנחה כנגד קטורת של בין הערבים שהיו מקטירים לאחר שחיטת התמיד של בין הערבים.

וכתב בקיצור שלי"ה ועוד פוסקים, דבפעם השלישית אומרים אותו בבוקר לאחר שמסיימים תפילת שחרית, ואע"פ שכבר אמרוהו קודם התפילה, חוזרים ואומרים אותו אחר כך, לפי שהתפילה הראוי להתקבל צריכה שתיאמר בכוונה גדולה ובלי שום הרהור אחר, ובכך לא ימצאו החיצונים מקום להתדבק בה, ואם יש הרהור אחר נאחזים בו, ואז במקום תועלת מביאה התפילה נזק, שמוסיפים כח לסטרא אחרא ח"ו. אבל באמירת פיטום הקטורת בסוף התפילה יש בזה תקנה נגד זה, שהדבר מבטל כל מיני מקטרגים בתפילה, ולכן יש לאומרו אע"פ שמתעכב על ידי כך קצת בבית הכנסת, שבזה מרויח כל התפילה.

(ח) 1) אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה. סלה תסובבני פלט רני תצרני מצר לי סתר אתה.

2) בטחו בה' עדי עד כי בי"ה ה' צור עולמים. עולמים צור ה' בי"ה כי עד עדי בה' בטחו.

3) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום, בשלום עמו את יברך ה' יתן לעמו עוז ה'.

- יז -

עוד כתב בקיצור שלי"ה, **דיש הרבה אנשים שנוהגים לומר פיטום הקטורת במוצאי שבת^כ אחר הבדלה, ויש בזה סגולה טובה לשבור הקליפות, וגם יצליח בזה בעסקיו במשך ימי השבוע הבאים עליו לטובה**, דהרי כל אחד שהיה מקטיר הקטורת בבית המקדש היה מתעשר, וכמו שבירכם משה רבינו (דברים ל"ג) ישימו קטורה באפך וכליל על מזבחך, ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה, היינו כל שיקטיר קטורת בבית המקדש יברך ה' חילו ויעשירו, וכמו שנאריך בזה להלן.

ועיין בספר הקדוש נועם אלימלך (פרשת כי תשא, בד"ה ועשית אותה קטורת כו') שכתב וזל"ק: ר"ל קטורת הוא לשון קיטור ותימרות עשן, **שהוא מרמז לענין הגשמיות** כי העולמות העליונים אנו מדמין ומושלים באור והעולם הזה נרמז בעשן פי' שתראה ג"כ להמשיך השפעה על ישראל בעניני גשמיות. וזה הפי' של **מעלה עשן כל שהוא, שגם עניני גשמי היה צריך לפעול בהקטרת, והם בני חיי ומזוני**. וזהו ג"כ הפי' מעשה רוקח, **לתקן הצטרכות עולם העשיי**, עיי"ש עוד.

- יח -

והנה איתא במדרש רבה (פרשת נשא ופרשת קרח) שכל תרי"ג מצות כלולות בעשרת הדברות. וכן תראו שיש תר"ך אותיות בעשרת הדברות מאנכי ועד לרעך. תרי"ג הן כנגד תרי"ג המצות, שבכל אות יש רמז למצוה. ויתר ז' האותיות הן נגד ז' ימי בראשית, לרמוז שכל העולם לא נברא אלא בזכות התורה הקדושה.

וזה לשון המדרש רבה פרשת נשא (וילנא) פי' י"ג ט"ו-ט"ז:

(ט) וזה לשון ספר הקדוש ראשית חכמה (מאמר תוצאות חיים סעיף מ"ב): ושמעתי שטוב לקרוא הקטורת במוצאי שבת, כדי להעביר רוח הטומאה המתעורר במוצאי שבת, שלכך תקנו והוא רחום במוצאי שבת, כדפירשו פרשת ויקהל (דף ר"ז ע"ב).

ואומר הנחמדים מזהב וגוי מלאה קטרת, שתרי"ג מצוות בלולות בהן, וכן את מוצא תרי"ג אותיות יש מן אנכי עד אשר לרעך, כנגד תרי"ג מצוות וזו יתירות כנגד זו ימי בראשית, ללמדך שכל העולם לא נברא אלא בזכות התורה, הוי מלאה קטרת, שכן קו"ף מתחלפת בדל"ת, א"ת ב"ש ג"ר ד"ק, ועולה חשבון התיבה אחר כן למנין תרי"ג. דבר אחר מלאה קטרת, שבין כל דיבור ודיבור שהיו כתובים בלוחות פרשיותיה ודקדוקיה של תורה היו כתובים וכו' עיי"ש.

ובספר ילקוט מעם לועז (פרשת יתרו) הוסיף לזה, דבא לרמוז שאע"פ שנראה לכאורה שהקב"ה דיבר בהר סיני רק עשרת הדברות ולא יותר, אבל בעלי הדעת יודעים שכל המצוות כלולות בהם. ולכן נאמר מלאה קטרת, שהקו"ף מתחלפת בדל"ת על פי א"ב של א"ת ב"ש ג"ר ד"ק. נמצא לפי זה שקטרת עולה תרי"ג שכלולות בכלל עשרת הדברות. והסימן: כתר תורה, כת"ר בגימטריא תר"ך שהם כמספר האותיות שיש בעשרת הדיברות, ללמדנו שאם אדם עוסק בתורה לשם שמים הוא זוכה ונכתר בכתר תורה, ואם ח"ו אינו עוסק לש"ש, הכתר נהפך לכרת, והתיבות של עשרת הדברות הן קע"ב. וסימנם בשמרים עק"ב רב. ועליהם נאמר ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד, שהפסוק הזה עולה תר"כ שהוא כמנין כת"ר תורה, הרומזים באותיות של עשרת הדיברות, עיי"ש.

ובמדרש תנחומא (פרשת תצוה) איתא הטעם שחביבה קטורת יותר מכל הקרבנות, לפי שכל הקרבנות שהם חטאת עולה אשם שלמים מנחה באים על איזה חטא, אבל קטורת לא היתה באה על שום חטא, אלא לשמחה, כפי שנאמר בכתוב: ושמן וקטורת ישמח לב (משלי כז), היינו שמן המנורה וקטורת משמחים הלב, שנעשו לשם שמחה. וכן היו

ל) וכ"כ רש"י ז"ל בפרשת נשא (ז' כ') ד"ה מלאה קטרת, וז"ל: גימטריא של קטרת תרי"ג מצוות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק. ועיין בספר ליקוטי שיחות פרשת נשא, מ"ש בזה.

קשורות זו בזו. בשעה שהיו מדליקים את המנורה היו מקטירים את הקטורת, כמו שנאמר ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה, ולכן היתה חשובה מאד לפני הקב"ה.

ובזוהר חדש (שיר השירים י"ב) האריך מענין המעלה הגדולה שהיתה לקטורת שהיתה תרופה מאירה לטהר הבריות מן החטא²⁶, שכל מי שהיה מריח בריח הקטורת בשעה שהיו מקטירים אותה על גבי המזבח, היה מתעורר לבו לתשובה שלימה²⁷ והיה לבו נטהר מכל הרהור רע

(לא) הקטורת מכפר על ל"ו כריתות.

וזה לשון ספר מעשה רוקח (פרשת כי תשא אות ב'):

קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה. ולכאורה קשה, למה לא כתבה התורה בפירוש כל י"א סמים מה הם, ואם התורה סמכה על הקבלה גם אלו הדי' סמנים לא יכתבו, ונסמך הכל על הקבלה. ובודאי יש בזה רזין דרזין, וקצת מבואר בכוונת האר"י ז"ל (עיין פרי עץ חיים, שער עולם העשי, פרק ד'). אבל בדרך רמז נלע"ד שהתורה מרמזת שהקטרת מכפר על ל"ו כריתות, ולכן כשתחשוב שבעה תיבות אלו "סמים נטף ושחלת וחלבנה סמים ולבונה זכה" תמצא מכוון כמנין "מכפר ל"ו כריתות", עם שלשה כוללים, דוק ותשכח. ולכך ביארו חז"ל כל מעשה הקטרת במסי' כריתות. וגם כשתחשוב קטרת שס"ח תמצא כמנין ה"ל"ו כריתות, שזה מכפר על זה. וידוע מהזוהר הקדוש (בהעלותך קנא, ב) ובכל הספרים שהקטרת מבטל המגפה, וכמבואר בכתובים פרשת קרח (יז, יא-יג). ולדרכינו ניחא מאוד, שבודאי כשנתרבה חייבי כריתות בעולם אז בא מגפה בעולם, לכך הקטרת מכפרת ומבטל אותה. וגם ידוע (יומא י"ד ע"ב - ט"ו ע"א) שקטורת ונרות כחדא אזלין, כמבואר בכתוב (שמות ל, ז): "בהטיבו את הנרות יקטירנה", ובין בערב ובין בבוקר היו שתי מצוות אלו זה אחר זה, לכן גם נרות עולה "נרת לו", שגם מצוה זו מכפר על ל"ו כריתות, עכלה"ק.

(לב) עיין בספר מדבר קדמות להחיד"א ז"ל (מערכת קי אות ט"ו) שכתב וז"ל: קרבנות אינם מכפרים אלא כשיעשו תשובה ויתודו, כמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה. ובזה בא אל הישו"ב הרב כתנות אור פרשת האזינו לחקירה שחקר דהקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה דהקרבנות יכפרו. ובבית ראשון שהיו קרבנות למה נחרב. אך על פי האמור ניחא, דאמרו בילקוט ירמיה סימן ג' ארשב"ח אמר הקב"ה לירושלים על מה הבאתי כל

ומטומאת היצר הרע. וכמו הציץ שהיה חרות עליו שם הקב"ה, שכל המסתכל בו היה מקבל יראה גדולה בלבן, והיה חוזר בתשובה שלימה, ולכן נקרא מזבח מקטר קטורת (שמות ל, א), אע"פ שלא הקריבו עליו שום קרבן, אלא **הקטורת היתה שוברת ומכניע את הסטרא אחרא**. ולכן נקרא המקום מזבח, שבו היה נזבח הסט"א.

עוד כתב בזוהר חדש שם, **שהקטורת גדולה מן התפלה**, שהתפלה נתקנה במקום הקרבנות, והקטורת חשובה יותר מכל הקרבנות, ונמצא שהקטורת חביבה יותר מן התפלה.

ואמרו חז"ל, אמר רבי שמעון בר יוחאי, אילו ידעו הבריות² **כמה גדולה מעלת פטום הקטורת לפני הקב"ה היו לוקחים כל תיבה ותיבה של פטום הקטורת ומעטרים אותה ושמים אותה על הראש כעטרת של זהב**. וכל האומר כל יום פטום הקטורת בשחרית ובערבית בנחת, תיבה בתיבה, שלא מדלג אפילו תיבה אחת, ומבין את מה שהוא מוציא מפיו, **ניצול מכל מיני מאורעות רעים ומהרהורים רעים וממיתה רעה**, ויהיה מובטח כל אותו יום **שלא יגיע לו שום נזק, וינצל מעונשי הגיהנם, ויהיה לו חלק בחיי העולם הבא**. וח"ו בזמן מגפה אין רפואה טובה יותר מפטום הקטורת. וזו היתה המתנה שנתן מלאך המות למשה רבינו כשעלה לרקיע לקבל את התורה, שנעשה ידידו וגילה לו סוד זה של הקטורת שמשוגלת לעצור המגפה, כמו שאמרו רז"ל (שבת פ"ט). וכן האמירה בפה עוצרת את המגיפה.

המשפטים הללו בשביל שאמרת לא חטאתי וכי' וכיון שלא היו מתדיין ולא חזרו בתשובה לא כפרו הקרבנות ונחרב הבית, עכ"ל.

ג) עיין בית יוסף סימן מ"ז שמביא בשם האגור דנשים חייבות בקריאת הקרבנות, והטעם דתפלה כנגד תמידין תקנו והרי חייבין בתפלה. וכתבו האחרונים דלפי טעם זה מחוייבות רק בקריאת קרבן תמיד, וכן כתב בשו"ע הרב, אבל בלבוש ובט"ז כתבו דחייבות בכל הקרבנות. ועל דברי האגור הקשה בשו"ת לב חיים דדוקא בתפלה הן מחוייבות משום דרחמי ניהו, אבל לא בקרבנות. עכ"פ לפי דברי הלב חיים דתפילה דרחמי ניהו מחוייבות הנשים, י"ל דגם קטורת בכלל דרחמי ניהו, דהלא מעורר רחמים על בני ישראל ובפרט על האומרה.

ובזוהר הקדוש פרשת וירא הביא באריכות מעשה בחכם אחד ושמו רב אחא, שהלך לעיר אחת שנקראה טרשא ונתארח אצל בעל בית אחד. ובעיר זו פשטה מגפה קשה שבעה ימים רצופים. וכשראו בני העיר את ר' אחא כשהוא בא, אמרו זה לזה: נלך אצל החכם הזה שבא מתוך לעיר ונראה אם יש לו תקנה לצרה זו. הלכו אצלו ואמרו לו, דע רבינו שיש בעיר מגפה זה שבעה ימים והיא הולכת ומתגברת. שמא יעשה רבינו שום עצה לפורענות זו. אמר להם: נלך לבית הכנסת ונתפלל לפני השי"ת שיעצור בעד המגפה הזאת. ובעודם הולכים לבית הכנסת הלכו ובאו אנשים וסיפרו שהמגפה הולכת ומתגברת. ופלוני ופלוני מתו ופלוני ופלוני גוססים. אמר להם רב אחא מאחר שהפורענות קשה והזמן דוחק, לא נלך להתפלל, אלא תעשו כפי שאני אצוה אתכם. בחרו מביניכם ארבעים אנשים, מן המובחרים שבכם, שאתה מכירים בהם שהם יראי שמים ואני ביניהם, ונלך לארבע רוחות העיר, עשרה אנשים לכל צד. **ותאמרו מלב ונפש פטום הקטורת ופרשת הקרבנות, ובע"ה תוסר המגפה.** והם הלכו ועשו כן בארבע רוחות העיר, עשרה אנשים לכל צד, ואמרו פטום הקטורת ג' פעמים. ואחרי שעשו כן אמר להם ר' אחא, הבדילו כמה אנשים מביניכם וילכו לבית ששם שוכבים חולים וגם שם יאמרו, וכשיגמרו יאמר ג' פעמים שלשה פסוקים אלו והם: ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטורת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם, כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף. ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטורת ויכפר על העם. ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. והם הלכו ועשו כדבריו, ובטלה המגפה באותו מקום ואף נתרפאו אותם שהיו קרובים למיתה. ואז שמעו בת קול האומרת למזיקים כדברים האלה: העצרו למעלה ואל תרדו למטה לעשות שום נזק בעיר הזאת, לפי שדין של מעלה אינו שולט בעיר הזאת כיון שהם ראויים שיבטל. ואחרי כל זה נרדם ר' אחא מרוב חולשה, ושמע שאומרים לו בחלומו, כשם שביטלת מן העיר את המגפה, כן תעשה להחזירם בתשובה,

שזה בלי זה אינו מועיל כלום, שבהיותם אנשים רעים נגזרה עליהם גזרת המגפה. הלך רב אחא וסיפר הדברים לאנשי העיר והחזיר את אנשי העיר בתשובה שלמה, ואז שינה רב אחא שם העיר שהיתה נקראת טרשא וקרא לה מתא מחסיא, דהיינו עיר הרחמים, שריחם הקב"ה על העיר הזאת וביטל ממנה הגזרה הרעה. וזה ששינה שם העיר, כדי שהאנשים יזכרו כל שעה אותה גזרה רעה שנגזרה עליהם על מעשיהם הרעים ולא יחזרו לכיסלה עוד.

- יט -

ועל פי דברי המדרש רבה הנ"ל דהקטורת בא"ת ב"ש בגימטריא תר"כ, תר"י"ג מצוות ושבע בני נח, והאומרה כאילו קיים תר"י"ג מצוות דכתיב ונשלמה פרים שפתינו, יתבאר שפיר מה דאיתא בזוהר כאן בפרשת בהעלותך, שהקטורת הוא קשירא דכולא, קשר הכל, פ"י שהוא קשר המקשר את כל מצוות התורה, דע"י אמירת הקטורת מתקשר האדם לכל תר"י"ג מצוות, ואין שמחה כשמחת התורה והמצוות, כדכתיב (תהלים י"ט) פקודי ה' ישרים משמחי לב.

- כ -

ובזה יבואר ענין השמחה שהקטורת משמחת כדברי הזוהר הקדוש, ומדבחה פנימאה ומנרתא קימא כחדא לחדותא דכולא, דכתיב שמן וקטורת ישמח לב וכ"ו והאי קימא לחדותא, דכיון דמי שמקיים מצות קטורת (באמירה או בהקטרה כראוי בבית המקדש) חשוב כאילו קיים כל תר"י"ג מצוות, הרי אין לך שמחה גדולה מזו, דפקודי ה' ישרים משמחי לב כנ"ל.

- כא -

וזהו ביאור הכתוב שמביא הזוהר הקדוש על זה, עלייהו כתיב ויאמר לי עבדי אתה ישראל וגו', פ"י כיון דאורייתא וקודשא בריך הוא וישראל חד, ע"כ כיון שהקטורת חשיבה ככל התורה כולה, יש נחת רוח גדול לפניו יתברך כשאומרים

פרשת הקטורת, ע"כ ויאמר לי עבדי אתה ישראל וגוי, דבזה אתם עובדים אותי כראוי.

- כב -

ולפי הנ"ל דהקטורת מבטלת מדת הדין ועוצרת המגיפה שלא תעבור בישראל, שפיר מובן מדוע סיים הזוהר על זה פסוק "ישראל אשר בך אתפאר", דהנה ידוע מספרים הקדושים דעיקר נחת רוח לפני הקדוש ברוך הוא במה שברא עולמו הוא במה שהצדיקים מהפכים מדת הדין למדת הרחמים, (וכמובא כמה פעמים בספה"ק, וביחוד בספה"ק נועם אלימלך ובספה"ק תפארת שלמה האריכו הרבה בזה), א"כ, כשמבטלים ומהפכים מדת הדין ע"י הקטורת ומתבטלת המגיפה, אין לך נחת רוח גדול מזה לפניו יתברך, וע"כ שפיר אמר על הקטרת הקטורת "ישראל אשר בך אתפאר", שהקב"ה מתפאר בישראל שמבטלים המגיפה ומקיימים עולמו שבראה כדי להיטיב לברואיו.

- כג -

ולפי"ד המדרש שהקטורת חשיבא כקיום כל התורה כולה, יש לבאר ג"כ דזהו הענין שהקטורת עוצרת המגיפה, דהנה איתא בזוהר הקדוש דגוף האדם קומה שלימה, רמ"ח אברים ושס"ה גידים, רמ"ח אברים שבאדם הם נגד רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה גידים הם נגד שס"ה מצוות לא תעשה, וכשאדם פוגם באיזה מצוה ח"ו, אז פוגם ח"ו באותו אבר שכנגדו וגורם בזה פגם גופני בגופו ג"כ, כידוע כל זה מספרים הקדושים.

- כד -

אמנם כיון שהקטורת חשיבה כקיום כל תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן וכנ"ל מהמדרש, א"כ אין מקום להחולי והמגיפה שתתגבר, ע"כ נתבטל המגיפה בכח אמירת הקטורת, ודו"ק.

- כה -

ובזה יש לפרש בדרך רמז מה שארז"ל (יומא דף ל"ח)

שהיו נותנים לתוך הקטורה עשב אחד שהיה נקרא מעלה עשן, שיהיה העשן מתמר ועולה כארז שלא יהי נוטה לצד זה או זה. ועשב זה לא הכיר אותו שום אדם מלבד אותה משפחת בית אבטינס שעשו הקטורת כפי שקיבלו המסורת מידי אבותיהם, ולא היו מגלים אותו לשום אדם.

- כו -

ויש לומר הרמז במה שהי צריך להיות **מעלה עש"ן**, דידוע מספר הקדוש אור המאיר, וכן בסידורו של שבת (דרוש התשיעי, מאמר א') ועוד, דעש"ן ראשי תיבות עולם שניה נ"פ, שצריך האדם לתקן כל בחינות עולם שנה נפש.

- כז -

ולדרכינו י"ל דזהו ענין מעלה עש"ן בקטורת, עולם - שהקטורת מבטל הדינים ושליטת הקליפות בעולם. שנה - מאריך שנותיהם של בני אדם. נפש - שהקטורת מתקן את נפשותיהם, וכנ"ל דחשיב כאילו קיים כל תרי"ג מצוות דאורייתא וז' מצוות דרבנן, ואף גם זאת דנחשב לו כאילו עשה תשובה על כל עוונותיו, כדברי הזוה"ק בפרשת ויקהל הנ"ל.

- כח -

עוד יש לומר בדרך רמז לבאר מה שהקטורת היתה צריכה להיות **מעלה עש"ן**, דהנה בית המקדש השני עמד ת"כ שנים, ולפי המדרש תנחומא הנ"ל דהקטורת חביבה יותר מכל הקרבנות, והנה עש"ן בגימטריא ת"כ, וזהו הרמז בקטורת שהיתה **מעלה עש"ן**, דיש מעלה לקטורת יותר מהקרבנות שהקריבו במשך ת"כ שנה שעמד בית המקדש השני, ודו"ק.

- כט -

ובזה יש לומר הטעם שלא היו מגלים סוד הקטורת של מעלה עשן לשום אדם, כמ"ש בגמרא יומא הנ"ל, רק למשפחת בית אבטינס, והטעם בזה, כדי שהמסטינים לא יקטרגו על זה שהקטורת מהפכת מדת הדין למדת הרחמים.

- 5 -

ובזה יתבאר גם מה שאמרו חז"ל על הקטורת, ואם חיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה (מה שלא מצינו בשאר מצוות או בקרבנות, שיהי חייב מיתה ממש אם חיסר משהו). אך להנ"ל יובן שפיר, כיון דהקטורת הוא היפוך המיתה, שמבטלת המגיפה וכל רעות וצרות מעל ישראל, ע"כ מי שלא עשאה כראוי הרי שלא ביטל המות ח"ו מעל בני ישראל, ע"כ מדה כנגד מדה חייב מיתה.

- לא -

ובזה יתבאר הכתוב (ויקרא ט"ז, ב') דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת וגוי' ולא ימות כי בענן אראה על הכפורת.⁷⁷ ופירש"י ז"ל כי בענן אראה וכו'

(ד) ועיין בספר פנים יפות (פרשת אחרי, ד"ה ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך וגוי') שכתב בא"ד וז"ל: והנה ענין הקטורת ביום הכיפורים מפני שאמרו חז"ל השטן בגימטריא שס"ד שאין לו רשות לישטן ביום הכיפורים, ויום הכיפורים הוא כולל כל הימים כפירש"י בתהלים ימים יוצרו ולו אחד בהם שהיא יום הכיפורים, רמז לדבר יום כפור מספרו שס"ד, והוא ענין הקטורת שהיו בו שלש מאות וששים וחמשה כמנין ימות החמה, כי ידוע שהקטורת מבטל כח השטן, וכבר כתבנו לעיל בפרשת וישלח גבי ויאבק איש עמו וגוי' כי אם ישראל יהי שמך, כי שם ישראל היא מספר יקבב ושטן שהוא מחזירו למוטב, והוא שם שני של אנא בכח קרי"ע שט"ן, ורמז לדבר שאותיות קטורת הוא אותיות קודמין לאותיות ישראל, שלפני היו"ד היא ט', ולפני השי"ן הוא רי"ש, ולפני הרי"ש הוא קו"ף, ולפני האלף היא תי' כידוע, אלא שחסר הכ"ף שלפני הלמ"ד, והיא מרומז בכף שנתנו בו הקטורת, כדתנן הוציאו לו את הכף ואת המחיתה, ומספר קטורת"ת וכ"ף הוא תשכ"ט והיא מכווין למספר שם קרי"ע שט"ן, וזהו הכוונה ביום הכיפורים שהיו"ד גורם לבטל כח השטן כנ"ל, והוא נרמז באותיות שאחר אותיות ישראל, שאחר היו"ד היא כ"ף ואחר השי"ן הוא תי', ואחר הרי"ש הוא שין, ואחר האלף הוא בית, ואחר הלמד היא מ"ם, והם אותיות שבתכם כדכתיב תשבתו שבתכם, וירמז בזה מ"ש והסר שטן מלפנינו ומאחרינו, היינו אותיות שלפני ישראל ואותיות שאחר ישראל שניהם מבטלים כח השטן, וירמז מ"ש בתהלים (קל"ט) אחר וקדם צרתנו ותשת עלי כפכה, פי' ששמת עלינו שמירה, ואותיות שקודם ישראל ואותיות שאחר ישראל, אלא

ורבותינו דרשוהו אל יבא כי אם בענן הקטורת ביום הכיפורים, עיי"ש. והביאור בזה (וכ"כ גם במזרחי פרשת אחרי שם), דאף ביום הכיפורים שיש רשות לכהן גדול ליכנס לבית קודש הקדשים, אסור לו לבוא ביאה ריקנית. וזהו שאמר הכתוב, כי בענן אראה על הכפורת, פ"י רק בשעה שיעלה ענן עשן הקטורת, כשנכנס להקטיר קטורת, שענן זה היינו ענן הקטורת, כמו שנאמר אח"כ וכסה ענן הקטורת את הכפורת. וביאור הדבר הוא כנ"ל, כיון שהקטורת מבטלת המגיפה, ואם אין שם קטורת ימות ח"ו, ע"כ אמר הכתוב ולא ימות, כי בענן אראה על הכפורת, דאם יכנס כשיש שם ענן הקטורת ממילא לא ימות כי הקטורת עוצרת המגיפה.

- לב -

ועל פי זה יש לבאר הכתוב (שמות ל, כג) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרוור וגוי'. ואחר כך נאמר (פסוק ל"ד) ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה וגוי'. והקשה בזוהר על מה שנאמר בקטורת לך (בפסוק ל"ד), וכן הקשו המפורשים על מה שנאמר ואתה קח לך בשמים ראש.

ובספר מלא העומר תירץ, דיובן עפ"י מה דאיתא (שבת דף פ"ט ע"א) לקחת מתנות באדם, שכל מלאכי השרת נתנו לו מתנה, ואף מלאך המות מסר לו דבר שהקטורת עוצרת המגיפה. ואין ספק שזו המתנה החביבה למשה להציל נפשות לקוחים למות, שחביב לו מכל חללי דעלמא. ואם כן כל זמן שלא נעשה הקטורת אין לו תועלת במתנה, לכן אמר קח לך להנאתך ולטובתך, שבזה תציל נפשות. ואם תאמר שגם מעצמך תוכל לעשותו, ולזה אמר כי במתכונתה לא תעשו לכם, אם כן למתנה גדולה ייחשב לך, ע"כ.

- לג -

ואפשר להוסיף על דבריו, דזהו שאמר הכתוב קח לך סמים, כיון דאמירת הקטורת הוא להנאתך ולטובתך, ע"י

שהיא עוצרת המגיפה, וגם משום שנחשב לך ע"י האמירה כאילו קיימת כל מצוות התורה.

- לד -

וזהו ג"כ מה שאמר הכתוב ואתה קח לך בשמים ראש, וגם כאן דקדקו המפורשים מדוע אמר תיבת לך. ולהנ"ל יובן הכוונה, דהנה אחר כך כתיב **מר דרור** וגו'. ויש לפרש בזה דהנה בתרגום אונקלוס כתב מר דרור, מירא דכי, שהוא מלשון דכי וטהור. וכתב בספר באר משה (להרה"ק מוה"ר משה אליקים בריעה מקאזניץ זי"ע, בנו של המגיד מקאזניץ זי"ע) דהוא רמז שאז תתקדש ותטהר עצמך בכל מיני קדושה וטהרה ותעלה ממעלה למעלה וממדריגה למדריגה עד אין סוף, עד שתגיע לדרור וחירות העליון חירות מיצר הרע חירות ממלאך המות, כדאיתא בנועם אלימלך, **ויבא לך גאולה שלימה מכל הצרות והשעבודים לגאול אותם וכל ישראל מגלות הזה לחירות רוחניות בב"א**, עי"ש.

- לה -

ולדרכינו יש לומר דהתרגום אונקלוס מרמז - מירא דכי, דע"י אמירת פרשת הקטורת נטהר האדם מעוונותיו, ואז דרור - חירות מיצר הרע^ה, כיון שנטהר מעוונותיו ע"י אמירת הקטורת, וחירות ממלאך המות, כיון דהקטורת עוצרת המגיפה, ודו"ק.

(לה) וז"ל הגה"ק ר' יונתן אייבעשיץ זצ"ל בספרו יערות דבש (דרוש א'): אמנם קטורת הביא פניית היצר הרע לטוב, וזהו מעשה קטורת בצדיקים שעוקדים יצר הרע לטוב ונהפך הוא, וחלבנה נתן ריח טוב, ולכך כהן שלא היה צדיק תמים בקטורת נענש. וזהו כי לא נהפך יצר הרע לטוב ונקרא אש זרה. וצריך הצדיק האוחז בזה למעט המותרות, כי אם ירבה וירדוף המותרות א"א להיותו כולו טוב ונקי, כאמרם (סנהדרין כט). כל המוסיף גורע, ולכך בלחם הפנים אמרו (יומא ט). שהגיעו כפול, כי בזה המיעוט משובח לזו יצר הרע לטוב, ולכך בקטורת נאמר (ויקרא ב, יא) כל שאור וכל דבש לא תקטירו, ולא היה בקטורת דבש כי הוא מותרות כשאור ודבש וכו', עי"ש.

- לו -

לזוהו שאמר הכתוב, ואתה קח לך, דהקטורת הוא לך - להנאתך ולטובתך, והטעם בזה כי בשמים ראש, ע"י הקטורת שאומר האדם הוא זוכה להיות למעלה ראש ברוחניות ובגשמיות, ואיך נעשה דבר זה, על זה סיים הכתוב **מר דרור**, חירות ממלאך המות חירות מיצר הרע, דעוצרת המגפה וגם משום שעזרתו לעשות תשובה על עוונותיו, וגם משום שנחשב לו כאילו קיים כל מצוות התורה.

- לז -

ועל דרך זה יש לבאר מ"ש הכתוב (בפרשת כי תשא) שם על הקטורת שהוא מעשה רוקח. ובספר מלא העומר הביא מסורה על זה, ב' במסורה, הכא, ואידך זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח. וכתב על זה במלא העומר, יובל עפימ"ש הר"ש מאסטרפאליא, כי איתא בילקוט פרשת כי תצבא כזבוב נדמה להם, ודרש רשומות, ז'כרון ב'ספר ו'שים ב'אזני ר"ת זבוב"ב, וע"י חטא שאול בעמלק נדחה ממלכותו ונגזר עליו מיתה, וזהו זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח שנמשח שאול, גם בהקטורת כתיב מעשה רוקח, זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח, רומז דמלאך המות מסר לו רז זה, שקטורת עוצר המגפה, וזהו זבובי מות יבאיש יביע לשון דיבור, שמן רוקח מרמז על הקטורת, שגילה לו רז הקטורת, עכ"ל.

ולפי דרכינו י"ל באופן אחר קצת, דהנה אחז"ל היצר הרע דומה לזבוב, כדאיתא בגמרא (ברכות דף ס"א ע"א) אמר רב: יצר הרע דומה לזבוב, ויושב בין שני מפתחי הלב, שנאמר (קהלת י') זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח. ולפי דברינו דע"י הקטורת מבטל כח היצר הרע, חירות מיצר הרע, מובן שפיר המסורה, מעשה רוקח, ואידך זבובי מות יבאיש יביע שמן רוקח, שהקטורת מבטל היצר הרע שדומה לזבוב, כדיליף לה בגמרא ברכות הנ"ל מפסוק זה.

- לח -

ועל דרך הנ"ל יש לומר עוד בביאור הפסוק ויאמר ה' אל

משה קח לך סמים וגוי בד בבד יהיה, דהנה בספר אך פרי תבואה (פרשת כי תשא על פסוק הנ"ל) כתב וזה לשונו :

הנה ידוע בשם האריז"ל **דבאמירת הקטורת מוציאין החיות מתוך הקליפות לתוך הקדושה**, וידוע דהסטרא אחרא צריך להיות בפרודא והקדושה צריכה להיות באחדות, כי הם מעולם הפירוד והקדושה היא מעולם האחדות. וידוע ג"כ דלעתיד לבוא יהי השם שלם ויהיה ב' פעמים אותיות י"ה. ובזה שמעתי בשם הרב הצדיק ממעזיבוזש זל"ה שלכך מברכין העולם להחתן והכלה שהזיווג יעלה יפה, דהיינו שעכשיו הוא אדניי שעולה צ"א, ולעתיד לבוא יהי צ"ה ויעלה יפ"ה. והנה הקטורת הוא לשון קישור, דהיינו שגורם שהקדושה תתייחד ולא יהיה בה שום מגע עכו"ם, **וכמו בשם יו"ד ה"א כן ג"כ בוא"ו ה"א**. וגם קטורת הוא לשון פירוד כמו שנאמר גבי אברהם אבינו (בראשית כ"ה) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, ופירש"י ז"ל שקשרה פתחה שלא נזדווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם, הרי דהוא לשון פירוד. ואם כן כל זה **פועל הקטורת שמייחד הקדושה ומפריד בין החיצונים**. וזה בד בבד, דהיינו שהסטרא אחרא יהיה בפרודא, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ס"ג ע"ב) על פסוק חרב אל הבדים, אלו תלמידי חכמים שעוסקים בתורה בד בבד. וג"כ יהיה דהקדושה תהי באחדות גמור, שהאותיות שניות יהיו כראשונות, ודו"ק, עכ"ה"ק.

- לט -

ועל פי דברי האך פרי תבואה דאמירת הקטורת מקרבת הגאולה ויהי שם יהי"ה במקום שם הוי' שהוא כעת, יש

(לו) ועפ"י אפשר לפרש ג"כ הענין דאמירת הקטורת מעורר את האדם לתשובה, כיון דבאמירת הקטורת מוציאין החיות מתוך הקליפות לתוך הקדושה, ממילא אין מי שימנע בעד האדם שיעשה תשובה על עוונותיו, דעיקר המניעה שלא יעשה תשובה כראוי היא רק מחמת הקליפות שנאחזים באדם ע"י עוונותיו, אמנם כיון דבטלה אחיזתם ממילא בטלה המניעה, ויכול לעשות תשובה כראוי.

לומר דזהו שאמר הכתוב **בד בבד יהיה**, דלעתיד לבוא יהיו יחדיו י"ב שבטים, לא כמו עכשיו שגלו עשרת השבטים ונשארו רק ב', וזהו **בד בבד**, דב' תיבות ב"ד עולים י"ב (והב' של תיבת ב' בד הוא רק ב' השימוש לתיבת בד, כמובן), והרמז בזה דע"י אמירת קח לך סמים וגו' מקרב הגאולה, ויחזרו עשרת השבטים למקומם ויהיו יחדיו מספר **בד בד**, ואז ממילא יהיה, שיהא השם שלם (יהיה).

- מ -

ועפ"י יש לומר עוד במה שהקטורת מבטלת המגיפה, כיון שאמירת הקטורת מקרבת הגאולה, ולעתיד לבוא כשיעבדו את השי"ת, לא תהא עוד מחלה בעולם, כמאמר הכתוב (שמות כג, כה) ועבדתם את ה"א וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. וע"כ כיון שע"י אמירת הקטורת מקרב את הגאולה, ממילא תתבטל המגפה ג"כ בב"א, ודו"ק.

- מא -

ועל דרך זה יש לומר רמז בהא דבין סממני הקטורת היתה החלבנה שריחה רע, והמפרשים האריכו בזה שמרמז על פושעי ישראל שריחם רע, גם הם נתעלים ע"י הקטורת. ולדרכינו י"ל כיון דהקטורת מקרבת הגאולה, ואז יקויים הפסוק ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, וגם האנשים שהם בבחינת חלבנ"ה יתעלו לטובה, ע"כ נכנס בין סמני הקטורת גם החלבנה. ויש להוסיף ברמז הדברים דחלבנ"ה בגימטריא צ"ה, מספר אדנ"י יהי"ה, ב' השמות דלעתיד לבוא בב"א, והרמז בזה דהקטורת (שמכניסים בין סממני גם את החלבנה) מקרבת את הגאולה שיהי אז ב' השמות בגימטריא צ"ה, וכמו שהביא האך פרי תבואה, ודו"ק.

- מב -

ובדרך אחרת יש לפרש הכתוב הנ"ל ואתה קח לך בשמים ראש, מר דרור וגו' ותרגומו מירא דכיא. דהנה בספה"ק

נועם מגדים (פרשת כי תשא שם) על פסוק זה כתב וז"ל, איי ואתה קח לך בשמים, שתיקח לך לעצמך בחינת בשמים, שיהי לך ריח טוב כבשמים, והוא על ידי שמירת הברית, כמו שאמרו רז"ל בברכות (דף מ"ג ע"ב) ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון, שנאמר: (הושע י"ד) ילכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון. והיינו ריח בשמים של בית המקדש שנקרא לבנון, עיין שם בת"י וברבינו מוהרש"א ז"ל. וזה ואתה קח לך בשמים, ואמר ראש, עיי' תזכה להיות ראש, כי מאן דנטר ברית זוכה למלכות, יוסף בגין דנטר ברית כו', משה כו', ויהי בישורון מלך, כדאיתא בתיקוני זוהר. וגם מר דרור אדון של חירות, על דרך צדיק מושל, ומאן דנטר ברית איקרי צדיק. וכל זה יהיה לך עיי' חמש מאות שתהי' מזויין חרב על ירך תמיד בשכלך בשביל שמירת אות ברית קודש וכו', עכ"ל הנועם מגדים.¹⁷

ולפי דבריו יש לומר, דהנה ידוע דעל פגם הברית רח"ל צריכים לעשות תשובה עילאה¹⁸, ולזה יכולים לזכות רק עיי'

17) ועיין שם בריש הפרשה שכתב עוד בנועם מגדים על פסוק ואתה קח לך בשמים ראש וגו', וז"ל: שתקח לך כבשמים ראש, מר המרירות מהיסורין שיש לך, כי עיי' ממרקין עונותיו של אדם קל וחומר משן ועין שעבד יוצא בהן לחירות, קל וחומר ליסורין שיוצא לחירות מעון גיהנם. וזהו דרור כמו דרור דיובל, חירות. לכך תיקח את המר לך לקבלם מאהבה כבשמים ראש, וכאמרם ז"ל מה אשה לדעת. ודימהו לבשמים ראש, שרק הנשמה נהנה מריח כמו שאמרו ז"ל כן בזה טוב לנשמה להשלימה כראוי. וגם דרור מהיסורין גופייהו עי"ד מ"ש בזוה"ק בפסוק רבות כו' ר"ל כשיהיה צדיק ברבות רעות אז ומכולם יצילנו, והבן נ"ל, עכ"ל.¹⁸

ועפ"י דרכו יש לומר עוד, כיון דהקטורת גורמת טובות עוה"ז ועוה"ב, ומבטלת את המגיפה, שפיר אמר על זה שתקח לך כבשמים ראש, מר המרירות מהיסורין שיש לך, שהיסורין יומתקו ויתבטלו עיי' אמירת פרשת הקטורת, ודו"ק.

18) עיין מזה בספח"ק ראשית חכמה (שער הקדושה פרק י"ז) שהביא מזה"ק (ויחי ריט, ע"ב) תא חזי וכו' לית לך חובה בעלמא דלא אית ליה תשובה בר מהאי, ולית לך חייביא דלא חמאן אפי שכינתא בר מהאי, דכתיב לא יגורך רע וכו'.

לימוד התורה במסירת נפש, וכמו שמסרו התנאים והאמוראים את נפשם בעד לימוד התורה, כדאיתא בעירובין (דף כ"ב ע"א) כי הא דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב, אמרה ליה דביתהו: ינוקי דידך מאי אעביד להו? אמר לה: מי שלימו קורמי באגמא, (דברים ז') ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, וכו' עיי"ש. ופירש"י ז"ל בתד לישנא ירקות, ובאידיך לישנא גמי לח. ועיי"ש שאמר אח"כ שצריך לחזור לבית רבו ללמוד תורה. חזינן מזה שמסרו נפשם בעד לימוד התורה, וכן מצינו עוד כמה מדרשי רז"ל עד"ז.

וכשמתקן האדם פגם זה של פגה"ב ממילא מנוצח היצר הרע ויכול האדם לשלוט עליו כנודע, ובאמת חזינן מדברי

וכתב על זה בראשית חכמה, דאם היות שבמאמר הזה אמר סתם דלא אית ליה תשובה, צריכין אנו לתרץ ענין זה, שהרי יש להו שאין דבר שאין לו תשובה (ירושלמי פאה, פ"א, ה"א), שהרי אפילו מנשה קבלו הקדוש ברוך הוא, אם כן מה ישתנה עון זה מהשאר. ונראה לי לתרץ שהכוונה הוא, שאין הדבר תלוי בתשובה תתאה, כשאר הפוגמים, שתחלתם בשובם הוא בתשובה תתאה, דהיינו בסור מרע, מיד הם מקובלים. וכן מדוקדק בלשונו דסמ"ך ליה, ולית לך חייביא דלא חמאן אפי שכינתא בר מהאי, והטעם, מפני שהחטא הזה הוא בצדיק ובשכינה כאחד כדפי', ולכן כיון שהשכינה קטיגורו, אינו מקבלו בתשובה וכו'. נמצא היות הצעקה למעלה מהתשובה תתאה לכל הפירושים, ולכך י"וה' שמע"י, והכוונה היא שתשובתו קשה עד שיגיע לתשובה עלאה, וכן כתב החכם כהר"ר יהודה חלגואה ע"ה בספר צפנת פענח שהכוונה באמרו שאין לו תשובה, פירוש שתשובתו קשה עד מאוד, ואין מספיקין ביזו לעשות תשובה, מפני שצריך סיגופים הרבה, וילאה בעל תשובה ולא יעשה מה שראוי לעשות, זהו שאין לו תשובה וכו'. וראיה שגם מוציא ז"ל יש להם תשובה, שהרי דור המבול היו מוציאים זרעם לבטלה, ופירשו רבותינו זכרונם לברכה שנעכתב נח בעשיית התיבה כדי להכריז להם, שיחזרו ויעשו תשובה. אמרו במדרש תנחומא (פני"ח, ה') אמר רבי הונא בשם רבי יוסי, מאה ועשרים שנה היה מתרה הקדוש ברוך הוא בדור המבול, שמא יעשו תשובה, כיון שלא עשו, אמר לנח עשה לך תיבת עצי גופר, עמד נח ונטע ארזים, עיי"ש.

עכ"פ חזינן מדברי הראשית חכמה ג"כ דצריך תשובה עלאה לפגם הברית. ולפי דרכינו דהקטורת הוא בבחינת תשובה עלאה, הרי ע"כ דע"י אמירת הקטורת מתקנים פגם זה, ומשולב שפיר עם דברי הנועם מגדים הני"ל.

הנועם מגדים דע"י אמירת הקטורת שהוא תשובה עילאה יכולים ג"כ לזכות לזה, שיתנו ריח טוב כלבנון, שיתוקן פגם הברית.

והנה מובא מתלמידי בעל שם טוב הקדוש זי"ע על פסוק (תהלים כ"ד, ג') מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו, פי' דלא די במה שעולים במדריגות מעלה מעלה, רק צריך לקיים ומי יקום במקום קדשו, שישאר ויעמוד על מדריגה העליונה שעלה אליה, עכ"ד.

- מג -

ועפ"י דהנ"ל דאמירת פרשת הקטורת הוא תשובה עילאה, י"ל דזהו הרמז במה שאמר הכתוב ואתה קח לך בשמים ראש, שע"י אמירת הקטורת נשאר האדם בבחינת התשובה למעלה ראש, שלא יפול ממדריגתו ח"ו עד עולם, ויתקן את כל מה שפגם.

- מד -

ובענין דאמירת הקטורת ממתקת ומבטלת הדינים, כתב בספה"ק אגרא דכלה (פרשת קרח) לפרש מה דאיתא בגמרא (יומא) אמר רבה בר בר חנה וכו' כלה שבירושלים אינה צריכה להתבשם מריח הקטורת. וקשה דהנה רבה בר בר חנה הי' כמה שנים אחר החורבן, ואם כן הי' לו לומר בלשון עבר לא היתה צריכה וכו'. וגם הוי ליה למימר כלה בירושל"ים, מהו שבירושל"ים. ונראה דמרמז מאי דאמרו בזוהר הקדוש דבאמירת פרשת הקטורת ממתיקים ג"כ הדינים, כמו שהיו ממתיקים בעובדא דקטורת ממש. והנה האמירה נקראת רק רי"ח קטורת וריחא מילתא היא. וז"ש כלה שבירושל"ים, היינו הכלה העליונה, שכינת עוזינו השוכנת עדיין בירושלים ומעולם לא זזה משם, אינה צריכה להתבש"ם, ר"ל להמתיק דינים, מריח הקטורת בלבד מסתפק להמתיק הדינים, אפילו בלא עשיה, עכ"ל.

- מה -

ובזה יש לפרש מאמר הכתוב (שמות ל, א-ג) ועשית מזבח

מקטר קטורת וגוי וצפית אותו זהב טהור. והקשה הרמב"ן ז"ל למה כתב מעשה מזבח כאן, הלא בפרשת תרומה שם מקומה. ובספה"ק קדושת לוי (סוף פרשת תצוה) תירץ על זה, וז"ל, והנראה כי כאן צוה הקב"ה לעשות את אהרן כהן גדול, ולעשות בו בגדי קודש בגדי כהונה, ושמא ח"ו יהיה קטרוג על זה, כאשר היה בסוף מחלוקת קרח על כהונה של אהרן, לכך צוה הקב"ה אחר שנמשח אהרן בכהונה, לעשות מזבח מקטר קטורת, ועל ידי הקטורת הוברר כי זה הוא הציווי מהקב"ה שאהרן יהיה כהן גדול (עיין במדבר ט"ז), כאשר היה באמת בסוף מחלוקת קורח בקטורת, וק"ל, עכלה"ק.

- מו -

אך לדרכינו י"ל דע"כ נתלה המזבח בקטורת דייקא, לרמז דע"י אמירת הקטורת זוכים את היצר הרע ואת מדת הדין, וכנ"ל. וזהו **ועשית מזבח**, איך תוכל לעשות מזבח, לזבוח את מדת הדין שלא תוכל לשלוט על ישראל ח"ו, על זה אמר **מקטר קטורת**, דע"י הקטרת הקטורת (או אמירתה בזמן שאין קטורת בפועל) יכולים לזבוח מדת הדין ולהמתיקה.

- מז -

ולזה רמז הכתוב שלאחריו וצפית אותו **זהב טהור**, דע"י אמירת הקטורת זוכים לתשובה ושיתכפרו עוונותיו, וכדברי המעשה רוקח הנ"ל ועוד, וגם זוכים להשפעות גשמיות עוה"ז. וזהו **זהב**, שע"י אמירת פרשת הקטורת יזכו להשפעות בגשמיות המכונים זהב, וגם **טהור**, שיזכו לטהר אי"ע מטומאת העוונות ויחשב להם כאילו קיימו את כל מצוות התורה.

- מח -

עוד יתבארו דברי הזוה"ק בפרשתנו (בהעלותך) שכתב **שהקטורת גורמת שמחה**, דהנה אמרו חז"ל (יומא דף כ"ו

עמוד א') **דהקטורת מעשרת^ט**, ועל כן חדשים לבקרים באו והפיסו, דבכל פעם הי' כהן אחר עושה הקטורת, כיון שהיתה מעשרת ע"כ רצו שכל הכהנים יזכו בזה.

והנה כשנשפע עשירות לאדם יש חשש שמא יטה עי"ז מדרך הטוב, וכמו שאמר הכתוב (דברים ל"ב) וישמן ישורון ויבעט ויטוש א-לוה עשהו וגו'. אמנם איתא בספרים הקדושים דאם השפעות העושר בא מן השמים ישר לאדם, בדרך כשר וטוב, אז על זה נאמר ברכת ה' היא תעשיר ולא תוסיף עצב עמה, ואין מקום לחשש פן יהא וישמן ישורון ויבעט וכו'.

- מט -

ועל פי דרך זה שהקטורת גורמת שמחה, יש לפרש הקרא (שמות ל, כה) ועשית אותו שמן משחת קודש רוקח מרקחת מעשה רוקח שמן משחת קודש יהיה. ודקדקו בספרים מדוע כפל הכתוב תיבות **שמן משחת קודש ב' פעמים**².

(ט) עיין בספר יערות דבש (דרוש ד') שכתב בא"ד וז"ל: אך דע כי את זה לעומת זה, במקדש היה ג"כ ששלמה נטע במקדש כל מיני אילן של זהב, ועשו פירות זהב, והיה ממנו פרנסות פרחי כהונה, כמבואר ביומא (דף כ"א ו"ל"ט), וכן נטע בירושלים כל מיני מגדים שבעולם, והיא ג"כ שהכיר שלמה מקום התפשטות השפע של זהב לכל מדינות הקרובים ורחוקים, ונטע במקום ההוא בחכמה ידועה אילן, והיה הארץ נושא פירות זהב, **כי מקום ההוא יניקות ועפרות זהב לו**, וכן כשהכיר בזה מקום הולך יניקה לארץ הודו לגדל פירות הודו, נטע אילן במקום ההוא ויצא עץ עושה פרי ההוא, ועל דרך זה עשה בכל, **ולכן במקדש הכהנים שעוסקים בקטורת מתעשרים, כי משם מקבלין שפע, וכן היו מופלגים בכח ובנוי**, כדכתיב (איכה ד, ב) בני ציון היקרים המסולאים בפז, עי"ש.

(מ) ועיין בספר מלא העומר (פרשת כי תשא) שתירץ על זה, דאחר שאמר ומשחת בו את אהל מועד, הרי שקידוש הכלים ע"י המשיחה. והנה אמר הכתוב, שהגם כי השמן גרם קדושת הכלים, ואולם השמן הוא מקודש מעצמו, וזה ע"י אמצעות קדושת משה, לכן אמר ואתה קח לך, שע"י קדושתך תשפיע קדושה בשמן, עד שיהיה לעשות אותו שמן משחת קודש רוקח מרקחת מעשה רוקח, הגם שלא עשהו משה בעצמו, **השפיע בו שפע קדושה עד ששמן משחת קודש יהיה מצד עצמו**, עכ"ד עי"ש.

ולפי דרכינו י"ל, דשמן משחת קודש הראשון הוא כפשוטו, שהוא שמן משחת קודש, ומ"ש עוד הפעם **שמן משחת קודש** הוא לרמז דהשמן והקטורת מביא שמחה, וכדכתיב שמן וקטורת ישמח לב, ועל זה אמר **משחת קודש, משח"ת** אותיות **שמח"ת**, והטעם שהקטורת מביא שמחה הוא משום **קודש**, דהשפעת הקדושה באה מן השמים, וע"כ לא תוסיף עצב עמה, ולכן היא גורמת שמחה לאדם האומרה.

- נ -

וכדרך הזה אפ"ל ג"כ בכוונת הזוה"ק בריש הפרשה, **בשעתא דכהנא אתכוון לאדלקא בוצינן לתתא, והוה קריב קטורת בוסמין, בההוא שעתא כדין בוצינן עלאין נהרין, דייק לומר ענין בוצינן לתתא, דקאי על הגוף, שמגיעים אליו כל השפעות טובות ע"י הנרות והקטורת, בההוא שעתא כדאן בוצינן עלאין נהרין, קאי על הנשמה שהוא הנר העליון, דע"י הקטורת מזדככת גם הנשמה, דהרי חשיב לו כאילו קיים כל מצוות התורה, וגם מתכפרים לו עוונותיו ע"י אמירת הקטורת, והבן.**

- נא -

ובזה אמרתי מכבר לפרש הענין שאומרים הקטורת בצורת מנורה, דהנה איתא בספה"ק אור פני משה (בפרשתינו) דמנורה רמז להגוף. ולפי הנ"ל דאמירת הקטורת גורמת שפע חיים וכל טוב להאדם האומרה וגם לאנשים אחרים, ע"כ שפיר יש לאומרה בצורת **מנורה**, לעורר את האדם שידע שאמירת פרשת הקטורת הוא טובה להגוף שהוא מרומז במנורה.

- נב -

ועל כן כיון שהקטורת מעשרת, שהיתה נשפעת ברכת עשירות מן השמים על העושה אותה, ממילא אין מקום להיות עצב בזה, דהלא ברכת ה' היא תעשיר ולא תוסיף עצב עמה, ע"כ אמר הזוהר **דהקטורת מביא שמחה**, כיון שנשפע

מאת הקב"ה על ידי הקטורת שפע של עשירות על האומר פרשת הקטורת ועל המקטירה בפועל, ע"כ לא תוסיף עצב עמה.

- נג -

ובטעם הדבר שקטורת מעשרת י"ל עוד בדרך רמז, כיון דהקטורת מבטלת ענין המיתה והמגיפה, והרי ארז"ל עני חשוב כמת (כמ"ש רש"י בפרשת שמות על פסוק כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך), ע"כ מבטלת גם העוני שחשבה כמיתה, ומעשרת את העושה אותה, ודו"ק.

- נד -

ויש לפרש עוד בדרך רמז מדוע **קטורת מעשרת**, דהנה אמרו רז"ל (עירובין דף כ"ב ע"א) כי הא דרב אדא בר מתנא הוה קאזיל לבי רב, אמרה ליה דביתהו: ינוקי דידך מאי אעביד להו? אמר לה: מי שלימו קורמי באגמא, (דברים ז') ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו, וכו' עיי"ש. ופירש"י ז"ל בחד לישנא ירקות, ובאידך לישנא גמי לת.

והביא על זה בספר ליקוטים חדשים בשם הרב ר' גרשון לאצקיר מליפאוויץ, שאמר ששמע בעצמו מפי הרב המגיד מו"ה דוב בער ממעזריטש זצ"ל, על הגמרא הנ"ל, דקשה כיון שהוא מזון שעל ידי הדחק, מה השיב לה כאילו כן הוא הסדר להתפרנס בזה, [וכי תימא שכן הוא הסדר], מה אמרה ליה ומה יום מיומים. ופירש הוא ז"ל בהקדם דברי ר' שמעון בן אלעזר (קידושין דף פ"ב ע"א) ראית מימך חיה ועוף שיש להם אומנות ומתפרנסין שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער, אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי. וזהו גם כן כוונת הכתוב (דברים יא, טו) ונתתי עשב בשדך לבהמתך, כיון שאני נותן עשב לבהמתך שלא נבראו אלא לשמשך, אם כן ודאי הדין נותן (שם) ואכלת ושבעת, דרך שביעה שלא בצער, כיון שנבראת לשמש את קונך, אך השמר מהמניעה שלא יקופח פרנסתך, וזהו (שם שם, טז) השמר לכם פן יפתה לבבכם.

וזוהו תשובה רב אדא לדביתהו שאמרה ליה ינוקי דידך מה אעביד להו, ואמר מי שלימו קורמי באגמא^מ, פיי מי פסק פרנסה לבהמות, ומכל שכן שגם אני אתפרנס שלא בצער, ומה זה שיש לי צער פרנסה, על כרחך שהרעותי את מעשי, אם כן טוב וישר אעשה אם אלך לבי רב ללמוד ולתקן מעשי, ואתפרנס שלא בצער, עכלה"ק.

ולפי זה יש לומר לגבי הקטורת, דכיון דאמירת הקטורת מכפרת על עוונותיו של האדם, וגורמת לו לעשות תשובה כראוי, א"כ לא שייך לומר בזה הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי, ע"כ שפיר **קטורת מעשרת**, ודו"ק.

- נה -

עוד טעם לשבח י"ל מדוע קטורת מעשרת את האדם, דהנה קטורת רומזת לענוה, עפימ"ש רז"ל (ירושלמי יומא, פרק טרף בקלפי) דאילו היו נותנים בקטורת מעט דבש, לא היה אדם עומד בפני ריחה, עד כדי כך היה ריחה נודף. אבל הטעם שלא הכניסו בה דבש היא לפי שהתורה אמרה (פרשת ויקרא) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'.

- נו -

והטעם בזה שהי' אסור להקריב כל שאור וכל דבש לה', מובא בספר החינוך (פרשת ויקרא, ועוד) לפי שהשאור והדבש הם רמז לגאווה, שהם דברים העולים, והם מתגאים בעצמם, שגם הדבש כששמים אותו באש עולה הרבה יותר מכל המשקים, ולכן אסרם הכתוב, להודיע **שהגאווה שנואה לפני הקב"ה**, שכל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, וכופר בעיקר, שלא נברא האדם אלא לעבוד לבוראו, כעבד העובד לרבו, ואם כן אין אדם יכול להתגאות, כיון שיש עליו שלטון, ולא נאה הגדולה אלא להקב"ה בלבד, שהוא פטרוננו של

מא) ואגב יש לפרש עוד מ"ש רב אדא בר מתנא מי שלימו קורמי באגמא, פיי כיון שאני אוכל מאכלים פשוטים אלו, ובכלל זה הגעתי למדריגת אמורא, ע"כ יכולים גם ילדיי לאכול ירקות אלו, כי ברצוני שגם הם יגיעו למדריגות גדולות בתורה, ואכמ"ל בזה.

עולם והכל משועבדים לו, דהאדם המתגאה מראה בזה שאינו מקבל עליו עולו של הקב"ה ונקרא שהוא כופר בעיקר.

- נז -

נמצא דעיקר הקטורת מה שלא היו נותנים בתוכה קורטוב של דבש היא משורש הגאווה, שלא יבא האדם מזה לגאווה, דהדבש רומז לגאווה. א"כ הרי שהקטורת היתה מביאה את האדם לידי מדת ענוה.

- נח -

ובזה יש להסביר קצת מה שאמר הרה"ק רבי מענדעלעל מקאצק זצ"ל, "ולמה אין מערבין בה דבש? מפני שהתורה אמרה", פ"י דאין להתחכם ולחפש לכל מצוה טעם והסבר, רק יש לקבל את הדברים כמו שהם, "מפני שהתורה אמרה"...

- נט -

ולהנ"ל יובן שפיר מדוע גבי כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה', נאמרו תיבות אלה מפני שהתורה אמרה, כיון דהשאור והדבש רומזים לגאווה, ע"כ דייקא כאן נאמר לנו מפני שהתורה אמרה, שאין להתחכם ולחפש לכל מצוה טעם והסבר, רק לקבל הדברים כמו שהם.

- ס -

והנה איתא בספה"ק צמח דוד (פרשת בחוקותי, להרה"ק רבי דוד מדינוב זי"ע, בנו של הבני יששכר זי"ע) לפרש המסורה ורודף אין, ורודף שלמונים (ישעי' א' כ"ב) ורודף קדים (הושע י"ב, ב'). יש לפרש דהמסורה מרמז דברי קדוש ד' הרב מוה"ר דוב בער זצוקללה"ה, דאיתא בחז"ל (בבא בתרא דף כ"ה ע"ב) הרוצה להחכים ידרים, והרוצה להעשיר יצפין, אם כן החכמ"ה והעוש"ר המה שני קצוות רחוקים זו מזו, והאיך יוכל האדם להשיג שניהם. ואמר הוא ז"ל שבאם האדם עושה עצמו כאינו, אז יוכל להשיג שניהם, כי מדת אי"ן כולל כל הקצוות, ע"כ דבריו הקדושים. וזהו שיש לפרש המסורה, על ידי שרודף אין, ועושה עצמו כאין, על ידי

זה ורודף שלמונים, היינו עושר, ורודף קדים, היינו חכמה שהיתה מקדם, עכדה"ק.

היוצא לנו מדברי המגיד ממעזריטש ומדברי הצמת דוד, דמי שהוא עניו בתכלית הענוה מסוגל שיתעשר ג"כ, כי אין בזה סתירה לחכמת התורה, כיון דמדת אי"ן אין לה שום קצוות, וכמו שמצינו במשה רבינו ע"ה, שהיו בו ב' המעלות, שהי' עשיר וגם עניו (נדרים דף ל"ח ע"א).

- סא -

וכיון שהקטורת היתה מביאה את האדם לידי ענוה, ע"כ מובן שפיר הטעם שהקטורת מעשרת, כיון דענוה גורמת עשירות לאדם.

- סב -

וזהו גם הענין דע"י אמירת הקטורת מבטלים כל הדינים, דהנה איתא עוד בספרים הקדושים דמי שהוא בבחינת אי"ן (היינו שהוא בענוה) אין מקום למדת הדין שתחול עליו, כיון שהוא בבחינת אי"ן אין לו מקום אחיזה לחיצונים. וזהו הענין שאמירת הקטורת מבטלת כל הדינים, כיון דכשאומר פרשת הקטורת, אומר בה ג"כ הך מימרא של רבן שמעון בן גמליאל אומר אילו היה נותן בה קורטוב של דבש אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש מפני שהתורה אמרה כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'. וכשהאדם אומר מימרא זו, נזכר ממילא מחשיבות מדת הענוה, דזהו הטעם שלא היו מקריבים בה דבש, כי הדבש רומזת לגאווה וכמ"ש בספר החינוך הנ"ל. וכשאומר פרשת הקטורת בא לידי מדת הענוה, וממילא אין מקום לדינים לשלוט עליו, **דעל העניו בחינת אי"ן אין הדינים שולטים**, ע"כ שפיר מבטלים באמירת הקטורת את מדת הדינים ועוצרים בזה המגיפה.

- סג -

ועל דרך הנ"ל דהקטורת גורמת כל טובות עולם הזה, יש לפרש הכתוב (במדבר י"ז, י"א) קח את המחיתה. וכתב האבן

עזרא, דמדכתיב **המחתה** בה"א הידיעה, הכוונה למחתה הידועה, דהיינו המחתה **שרגיל להקטיר בה קטורת** תמיד, עי"ש.

- טד -

ולדרכינו י"ל הכוונה בה"א הידועה שבתיבת **המחתה** (דקאי על הקטורת), דה"א רומז לעולם הזה, כדאיתא בגמרא מנחות (דף כ"ט ע"ב) על פסוק כי בי"ה ה' צור עולמים, שהעולם הזה נברא בה"א. והיות והקטורת משפיעה טובות עולם הזה על אדם האומרה, ע"כ נרמז בזה ה"א יתירה בתיבת **המחתה**, לרמז דע"י הקטורת נשפעים על האדם כל טובות עוה"ז שנברא בה"א.

והנה לפי הנ"ל דהקטורת משפיעה טובות על האדם בין בעולם הזה ובין בעולם הבא, נמצא דע"י אמירת להקטורת יש צירוף י"ה, דעולם הבא נברא ביו"ד ועולם הזה בה"א.

ולפי דרך זה יש לפרש בדרך רמז הפסוק (איכה א') כל רודפיה השיגוה בין המצרים²². ואפשר לומר **בין המצרים** רומז לקטורת, שהיא מחיצה המפרדת **בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה** כנ"ל. וזהו מ"ש הכתוב, כל רודפיה, אותיות **רודף י"ה**, דהאדם הרודף אחר טובת עולם הזה והעולם הבא, ורוצה להשיגם, לזה העצה **השיגוה בין המצרים**, יכול להשיגם ע"י שיאמר פרשת הקטורת שהוא בבחינת בין המצרים, בין המתים ובין החיים, וכנ"ל.

והנה כבר הבאנו למעלה מספר אך פרי תבואה (פרשת כי תשא) דהקטורת מקרבת הגאולה, שיהיה שם יהי"ה ואדנ"י בצירוף יחד. ולפי זה יש לומר הרמז כל רודפיה השיגוה, איך יוכל להשיג **רודף י"ה**, שרודף אחר בחינת י"ה, שבמקום ו"ה (של שם הוי' כעת) יהי י"ה, על זה סיים הכתוב **בין המצרים**, דע"י אמירת פרשת הקטורת שהוא בבחינת בין

(מב) עיין בספח"ק עבודת ישראל ועוד, וכן הביא בספח"ק אך פרי תבואה (פרשת פנחס) בשם צדיקים, לפרש הפסוק כל רודפיה השיגוה בין המצרים, דהיינו שכל הרודף אחר הקדושה יכול להשיג אותה בין המצרים, עי"ש.

המצרים, בין המתים ובין החיים, יכולים להשיג את הגאולה, שיהייה ה' אחד ושמו אחד, בלי פירוד, ודו"ק.

- סה -

ועפ"י זה יש לפרש הפסוק (תהלים ס"ח) ואף סוררים ישכון י"ה אלקים. דהנה בגמרא שבת (דף פ"ט ע"א) איתא דמלאך המות מסר למשה רז זה שהקטורת מבטל המגיפה, וכמו שפירש רש"י ז"ל על פסוק לקחת מתנות באדם, וכתב המהרש"א בחידושי אגדות שפירש בזה הפסוק ואף סוררים, היינו אותנו המלאך שהוא סורר ומורה, גם הוא בעצמו נתן הקטורת למתנה. וזה לשכון י"ה אלקים, רומז על הקטורת עי"ש במהרש"א.

- סו -

ועל פי דרכינו הנ"ל שהקטורת הוא טובה להגוף ע"י שמבטל המגיפה, וגם להנפש ע"י שנחשב לו כאילו קיים כל מצוות התורה, וגם ע"י שעוזרו לעשות תשובה ומתכפרים עוונותיו ע"י אמירת הקטורת, י"ל דזהו הרמז ואף סוררים, פ"י דמלאך המות שהוא סורר ומורה נתן הקטורת למשה (כדברי המהרש"א) לשכון י"ה אלקים, איך שיוכל לשכון על האדם טובת עולם הבא (הנרמז ביו"ד) וגם טובת עולם הזה (הנרמז בה"א) ע"י הקטורת.

ובספר אמרי נועם (פרשת קרח) פירש בזה כי י"ה פעמים אלקים עולה א"לף מ'אתן תישעין, שהוא אמ"ת, כמבואר בזוהר הקדוש בפסוק אמת מארץ תצמח, ואמ"ת הוא בחינת החיים, כמ"ש ונתתם לי אות אמת והחיייתם את אבי. והנה הקטורת הוא רפואה לבטל כל תחלואי תוצאות, ועל כן נאמר שמה ולדי אדי למות תוצאות, ועיין פירש"י ז"ל שם. ולזה יש לרמז אשר ויר"ץ א"ל תו"ך הקה"ל עולה תוצאו"ת, אשר על ידי הקטורת נתבטלו, עי"ש באמרי נועם.

- סז -

וזהו גם מה דאיתא בזוה"ק כאן (בפרשת בהעלותך) אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, וכן איתא

בזוה"ק פרשת ויקהל (שהעתקנו לעיל) דהמכוין בה בכל יום יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ודקדקנו על זה מדוע אמר זה דוקא גבי קטורת. אך להנ"ל מובן, כיון דאמירת פרשת הקטורת מבטלת כל הדינים וגם חשיב כאילו קיים כל תרי"ג מצוות, שפיר יש לו להאומרה חלק בעולם הזה ובעולם הבא.

- סח -

ובפשטות יש לומר עוד בטעם לשבח מדוע אמירת הקטורת חשיב כאילו קיים כל תרי"ג מצוות דאורייתא וזו מצוות דרבנן, דהנה לפי הנ"ל דהאומר פרשת הקטורת מבטל המגיפה ושאר גזירות רעות מעל ישראל, אי"כ הרי יש בזה ג"כ משום קירוב הלבבות ואהבת ישראל, דהכל יכירו לו תודה על שעשה עמהם טובה במה שזיכה את הרבים באמירת פרשת הקטורת.

והנה ידוע מה שכתב בישמח משה (פרשת שמות) בשם ספר בית שמואל אחרון, לבאר מ"ש בגמרא (שבת דף ל"א ע"א) מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי ואמר גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו, אתא לקמיה דהלל גייריה, אמר ליה דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושא היא זיל גמור ע"כ.

וכתב וז"ל, והנה לכאורה תמוה מאוד על הגר, מה ראה לשטות זה לומר שילמדנו כל התורה כולה כשהוא עומד על רגל אחד, גם צ"ב האיך נכלל כל התורה כולה במצות ואהבת לרעך כמוך. ופירש דהנה איתא שכל אחד מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצוות, ואם לא זכה לקיים הכל, מוכרח הוא שוב להתגלגל לזה העולם כדי לקיים כולם. וידוע גם כן דכל מצוה הוא מכוון כנגד אבר אחד שבגוף האדם, ומכל מצוה שהאדם מקיים נעשה מזה לבוש וחלוקא דרבנן וטלית נאה לעולם הבא בגן עדן, והיות שיש רמ"ח אברים ושס"ה גידים באדם, ע"כ ע"י שמקיים כל התרי"ג מצוות קונה ועושה לו חלוקא דרבנן לנשמתו בעולם הבא, ולכן מי שלא

זכה בחייו לקיים כל תרי"ג מצוות, מוכרח הוא להתגלגל שנית לזה העולם ולקיימם כראוי. ופירשו בזה הכתוב (תהלים י"ט) תורת ה' תמימה משיבת נפש, שצריך האדם לקיים כל מצות ה' בשלימות, שתהיה תמימה ולא יחסר ממנה כלום, דאל"כ משיבת נפש, מוכרח הוא שוב להתגלגל בזה העולם עד שישלימו שנית. ואת זה לא רצה הגר שיצטרך להתגלגל שנית בזה העולם, ע"כ ביקש עצה ודרך שיוכל לתקן כל התרי"ג מצוות בפעם הזאת שהוא בעולם. והנה רגל הוא לשון פעם, כמו (במדבר כ"ב) שלש רגלים, ועל כן אמר גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, שאוכל לקיים כל התורה בפעם הזאת שאני עומד בעולם הזה ולא אצטרך שוב להתגלגל.

ולכן דחפו שמאי באמת הבנין, כי איך אפשר שאדם יקיים כל המצוות, הרי יש מצוות שניתנו רק לכהנים או ללויים וישראלים, ויש שאינם שייכים רק בזמן שבית המקדש קיים, ואיך יתכן שיקיים הכל בעולם הזה. אולם כשבא לפני הלל, נתן לו על זה ב' עצות, חדא, מה דעלך סני לחברך לא תעביד, כלומר דע"י שכולל עצמו עם כלל ישראל ביחד ויש אהבה ואחדות בין איש לרעהו, ע"י נחשב המצוה שמקיים הוא כאילו גם חבירו קיימו, וכן מה שמקיים חבירו נחשב כאילו הוא מקיימו ג"כ, עי"ש.

- סט -

וע"כ כיון שהקטורת מבטלת דינים מעל אנשים אחרים, א"כ יש לה פעולת אהבת ישראל, ממילא נחשב לאדם האומרה כאילו קיים כל התורה כולה, דע"י אהבת ישראל נחשב לאדם כאילו קיים בפועל כל המצוות ממש, ודו"ק.

- ע -

ועל פי הנ"ל יתבאר גם הכתוב בפרשת קרח (במדבר י"ז), ט"ו) ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה²². ועיין

(מג) עיין בספר הק' אך פרי תבואה (קרח) שכתב על זה וזה לשונו: דהנה מבואר דהא דהקטורת עוצר המגיפה הוא לפי שהמשחית אינו מבחין בין טוב לרע,

רבינו בחיי שכתב שעמד גם בין המתים שהיו חיים ביניהם, גם עמד בין החיים שהיו מתים ביניהם, ולכן כתיב שתי פעמים בין, ולא כתיב בין המתים להחיים.

- עא -

אמנם לפי דרכינו דהקטורת גורמת טובת עולם הזה וגם עולם הבא ע"י שנחשב כאילו קיים כל תרי"ג מצוות, יתפרש הכתוב כך, **ויעמוד בין המתים**, שהוא טובה למתים שיזכו לחיי עולם הבא ע"י שנחשב כאילו קיימו כל תרי"ג מצוות, **ובין החיים**, שהוא טובה לחיים, ע"י **"ותעצר המגיפה"**,

ולזה מהני הקטורת. אבל לאותן שכבר נגזר עליהן הגזירה באמת לא מהני להן הקטורת. והטעם יש לומר דהנה משה רבינו עליו השלוי אמר לקרח ועדתו הא לכם תשמיש חביב מכל והוא הקטורת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו וכו', וכל זה הוא לפי שמלכותא דרקייע כעין מלכותא דארעא. והנה להמלך יש שני מיני אוהבים, אחד שעושה מלאכתו ואחד שמייעץ עמו בעצה בעת הצורך. והנה זה היועץ צריך להיות לו עבד נאמן נפש קשורה בנפש משא"כ השני יכול להיות שאוהב א"ע יותר מהמלך. והנה אהרן הכהן היה במדה זו שנאמר בו ונחנו מה, לכן היה ראוי לקטורת שהוא מילי דחשאי. אבל אדם אחר שאינו ראוי לכך הוא מחייב ראשו למלך ולכן אמר להם הא לכם תשמיש חביב ורק שסם המות נתון בתוכו אם אינם ראוי לכך ולכן א"ל המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד וגוי שלזה אתם ראויים אבל לא לכהונה. והנה מה שהמשחית אינו מבחין בין טוב לרע הוא משום שהוא ההולך ומשחית אבל השי"ת בעצמו הוא דן רק את הראוי. והנה **הכהן שמקטיר הקטורת הוא כביכול כאילו השי"ת בעצמו הוא שמה שהוא מעבדים שנפטים קשורה בנפשו יתברך**, ולכן הוא מבחין בין רע לטוב ואין רשות למשחית הכל ח"ו. ולכן נאמר ויעמוד בין המתים ובין החיים, דהנה **לצדיקים גמורים בודאי אין רשות למשחית ג"כ. וכן לרשעים גמורים אינו מועיל גם הקטורת ופעולת הקטורת הוא רק לבינונים**, ולכן ויעמוד בין המתים ובין החיים, **והוא הבינונים דהם מת מצד אחד וחי מצד אחד ולהם מועיל הקטורת**. והנה מבואר בזה הקדוש דהצדיק שעוצר המגיפה בקטורת צריך להתזיר העם בתשובה. והנה באמת גם היצר הרע חפץ יותר בצדקת בני אדם מרשעתם כי בצדקת הצדיק יגדל יצרו יותר, וכמו ששמעתי בשם הגאון מניקלשבורג על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע, דהיינו שחטאנו ביצר הרע שהוא חפץ ג"כ בהצדיק ולכן מסר המלאך המות למשה רבע"ה סוד זה ודו"ק, עכ"ל.

שמבטלת המגיפה וכל מרעין בישינ מעל כל עם ישראל.

- עב -

עוד יש לומר בביאור מה שאמר הכתוב **ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה**, דכיון שחוטא ופוגם בנשמתו אז נשמתו בבחי' מתה ח"ו, דחטא הוא בחינת מיתה, וכעין שאמרו רז"ל רשעים בחייהם קרויים מתים (ברכות י"ח ע"ב). ע"כ היות והקטורת מכפרת על העוונות, ע"כ אמר הכתוב ויעמדו בין המתים ובין החיים, דהקטורת הוא כתריס בפני החטא שהוא בחינת מיתה, וגורמת לאדם שיבא לבחינת חי, ע"י שיתכפרו עוונותיו, וממילא ותעצר המגיפה.

ועיין במדרש (אלפא ביתות עמוד ק"ט) דאיתא שם, ויתן את הקטורת וגוי ויעמוד בין המתים ובין החיים, אמרתי לכם הקטירו לפני את הקטורת, כדי שתהא לכם כפרה **וימנע מכס שטן ויסמא את עיניו**, שנאמר ויתן את הקטורת וגוי ויעמוד בין המתים ובין החיים, ע"כ.

והיינו כאמור למעלה, דהקטורת מסמא את עיני השטן ועי"ז מתכפרים עוונות האדם^מ, וזהו בחינת הקטורת

(מד) כדאיתא ביומא (דף מ"ד עמוד א') תני ר' חנניא למדנו לקטורת שמכפרת, שנאמר **ויתן את הקטורת ויכפר על העם**, ותנא דבי ר' ישמעאל מה קטורת מכפרת על לשון הרע (כי ההוא דקרח לשון הרע הוה דכתיב (שם י"ז פסוק ו') אתם המיתם את עם ה', **יבא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי**, (וסתם לשון הרע בחשאי הוא.

ועפ"ז יש לבאר הענין שבאמירת הקטורת נחשב לאדם כאילו קיים כל מצוות התורה, דהנה ידוע מ"ש החובת הלבבות (שער הכניעה פ"ד) דהרבה אנשים כשבאים לעוה"ב מוצאים שם על חשבונם מצוות שלא קיימו מימיהם, וכן להיפך, מצוות שקיימו אבל אינם עולים על חשבונם. והטעם לזה, כי מצוות אלו קיבלו במתנה מאנשים שדיברו עליהם לשה"ר ורכילות, וכן להיפך, אם הוא דיבר נגד תבירו הרי תבירו נוטל ממנו כל מצוותיו וע"כ חסרים מחשבונו כל המצוות שעשה בחייו (וכ"ה בספר חסידים, שלי"ה, מגיד מישרים פ' ויקהל, ועי' מהרש"א עבודה זרה דף י"ט, וישמח משה פרשת תצוה).

ולפי"י יש לומר דע"כ חשוב להאומר פרשת הקטורת כאילו קיים כל התורה כולה, דכיון שהקטורת מכפרת על עון לשון הרע, ממילא מחזירים לו כל המצוות שקיים במשך ימי חייו.

ומענין לשון הרע עיין בספר שער בת רבים שהביא מעשה בתלמיד חכם אחד שהיה עוסק בתורה ובמצוות והיה לו שכן רשע והיה רואה התלמיד חכם, איך שזה הרשע מחלל שבת בצנעה בתוך ביתו, וכיוצא אבל לא בפרהסיא, ופעם אחד נכשל החכם בלשונו, ובמקום להוכיח אותו כעס עליו, דיבר לשון הרע על האיש הזה. לא עבר זמן רב, ומת התלמיד חכם, וכאשר בא לפני בית דין העליון לתת דין וחשבון פתחו לו הספר והראו לו כמה עבירות חמורות שעשה, איך שבשבת פלוני ישב במסעדה של גוי פלוני ואכל טרף ואחר האוכל שמה נרגילה וזה התחיל לצעוק, רבונו של עולם מעולם לא עשיתי דבר כזה. עדיין הוא צועק מראים לו איך שיום פלוני הביא את אשת איש פלונית ופלונית ביום כזה בשעה כזו, וכמו זה הרבה דברים והוא צועק רבונו של עולם הייתי לומד תורה, ואין מי שעונה לו, ומיד חטפו אותו המשחיתים רח"ל. החכם מרוב הצער חשב בדעתו שטעו בפנקס ח"ו. אחר זמן קצר מת אותו הרשע וראו בפנקס כמה שעסק בתורה כמה מצוות קיים וכיוצא, והכניסו אותו לגן עדן להתענג שם במקום אותו התי"ח, כאילו היה חולה במשך עשר שנים ובא רופא מומחה ולאחר שהעביר מחלתו פקד הרופא שיקחו אותו לבית הבראה פלוני שיתענג שם בפרדסים וישגיחו עליו וישרתו לפניו בכל מיני מאכלים טובים וכיוצא, והרשע הזה מתפלא כי מעולם לא למד תורה ולא עשה מצות כאלו, הוא גם כן חשב שטעו ח"ו אבל מרוב הפחד שתק שלא ירגישו שהוא מלא עוונות. והנה ביום שבת אחד נתנו לו להחכם ההוא שיכנס עד שער גן עדן ויראה איך שהצדיקים משתעשעים שם במנוחה, ופתאום פגש באותו הרשע שכנו ודיברו זה עם זה, הרשע אומר ומספר את גודל שמחתו ואת גודל כבודו והתענוג בדרך כבוד שנמצא שם כמו מלך, והחכם מספר לו את רוע מזלו ויסורי שיש לו. אמר לו הרשע, אין זה כי אם טעות היה להם, כל מה שאני עשיתי כתבו עליך ואני יודע כל מה שאתה עשית כתבו עלי. אמר לו החכם, ח"ו, הקב"ה צדיק וישר הוא בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, כי כן למדתי במסכת ערכין שהמדבר לשון הרע על חבירו מחליפים עבירות שלו למצוות.

וכל שכן קרח שדיבר על משה רבינו, רבן של כל ישראל, נביא שבנביאים, ופטפט עם כמה משפחות מישראל ורימה את מאתים וחמשים הצדיקים וגרם להם מיתה משונה וידוע שדור המדבר דור דעה היה ואיך נתפשו בלשון הרע. מפה נבין כמה גדול כוחו של לשון הרע רח"ל.

ולפי זה, העצה היחידה עבור האדם לקבל בחזרה את המצוות שאבד ע"י שדיבר לשון הרע, כמאמרם ז"ל שלשה אין אדם ניצול מהם בכל יום, ואחד

שהיתה מעלה עשן כל שהוא, פיי שהיתה מסמא את עיני השטן דוגמת עשן שמסמא עיני האדם.

מהם אבק לשון הרע, ע"כ העצה לזה שיאמר פרשת הקטורת בכוונה בכל יום, ועי"ז ממילא יתכפר לו עון לשון הרע, ויקבל בחזרה את כל המצוות שעשה עד עתה ואיבד אותן עי"י שדיבר לשון הרע.

ומזה רואים אנו ג"כ גודל נחיצות אמירת פרשת הקטורת, שהוא עצה היחידה לקבל בחזרה כל המצוות שעשה.

והיות ואמרו רז"ל דאין הקב"ה בורא מכה אלא א"כ ברא לה רפואה תחילה, ע"כ נתן הקב"ה את ענין הקטורת לכפר על עון לשון הרע, דהקטורת הוא הרפואה למכה.

ועיין בספר אך פרי תבואה (פרשת קרח) שכתב בזה דברים נפלאים, וז"ל על פסוק ולא יהי' קרח וכעדתו כאשר דיבר ד' ביד משה. וכתב רש"י ז"ל בשם המדרש רמז לחולקים על הכהונה שלוקים בצרעת כמו שלקה משה בידו וכו'. והנה צליד דלמה באמת ישתנה הדין. אמנם י"ל דהנה מצינו דבעון לשון הרע נגעים באים לעולם, דכמו שהוא הפריד בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, כן צריך הוא ג"כ להיות נפרד ונבדל מבני אדם וצריך לישב בדד. וידוע דהקטורת הי' מקשר ומחבר כל העולמות, וזה לא יכול להיות רק עי"י זרעו של אהרן, ולכן אם הזר עושה זאת גורם ח"ו פירוד למעלה ולא נשלם התיקון, ולכן גם הוא נידון בצרעת כמו המדבר לשון הרע, ורק שבאמת אותן הר"י איש שהקריבו הקטורת כווננו ג"כ לשם שמים, וכמבואר בשל"ה הקדוש, ולכך נתקדשו מחתותם, לכן הם לא נידונו בצרעת, כי הם לא רצו בהפירוד ח"ו, ולכן צותה התורה לעשות ממחתותם רקועי פחים צפוי למזבת, למען אשר לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן הוא ולא יהי' קרח וכעדתו שודאי יכוון לעשות פירוד ח"ו, לכן יהי' נידון בצרעת ודו"ק, עכ"ל"ק.

ומה מאוד יונעם בזה מה שנצטוונו לומר פרשת הקטורת בכל יום בתפילת שחרית, דעי"י שיאמר פרשת הקטורת ממילא יתכפר לו עון לשון הרע שדיבר ביום אתמול, ועי"ז תתקבל תפילתו כראוי, עי"י אמירת פרשת הקטורת.

וזהו הענין שנהגו כו"כ (עיין לעיל) לומר פרשת הקטורת גם אחר תפילת ערבית לפנות ערב, כדי שאם דיבר במשך היום לשון הרע על חבירו, ואבד עי"ז המצוות שקיים עד עתה, יאמר כעת פרשת הקטורת, דעי"ז יתכפר לו עון לשה"י ושפיר תעלה נשמתו למעלה (כדאיתא בספה"ק שנשמתו של האדם עולה למרומים בכל ערב) זכה ונקי כיון שנתכפר לו עון לשון הרע עי"י אמירת הקטורת בלילה.

- עג -

ולפי מה שכתבנו למעלה דהקטורת (שלא נתערב בה קורטוב של דבש) מורה את האדם דרך הענוה, שיחזיק אי"ע לאין, מובן ג"כ מה שסיים הזוה"ק (כאן בפרשת בהעלותך) דכשישראל אומרים פרשת הקטורת עליהם כתוב, ויאמר לי **עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר**, והקשינו מדוע אמר הלשון "**עבדי אתה**". ולהנ"ל הכוונה, כיון דהקטורת מודיעה את האדם שהגאווה שנואה לפני הקב"ה, שכל המתגאה כאילו עובד עבודה זרה, וכופר בעיקר, ושלא נברא האדם אלא לעבוד לבוראו, כעבד העובד לרבו, ע"כ שפיר כשמקטירים קטורת או שאומרים לפניו יתברך פרשת הקטורת, שפיר אומר הקב"ה "**עבדי אתה**", שידוע שאינך אלא כעבד לפני הקב"ה, ויש לך לעובדו בלבב שלם.

- עד -

ובאמת רואים אנו בפרשת קרח דלא רק אם החולה בעצמו אומר פרשת הקטורת עוצר את המגיפה, אלא אפילו אם אדם אחר אומר הקטורת, ג"כ עוצר בזה את המגיפה, כמ"ש ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה.

- עה -

ועפ"י הנ"ל יש לומר עוד בביאור הכתוב ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה, דאפילו אם החולה הוא בין חיים למות רח"ל, מ"מ יכול להינצל ולהתרפא ע"י סגולת אמירת פרשת הקטורת, וזהו "בין החיים ובין המתים", מ"מ "ותעצר המגיפה", ע"י שאהרן הביא את הקטורת, וכן הוא באמירת פרשת הקטורת.

- עו -

ובזה יש לפרש גם מ"ש הכתוב (במדבר י"ז, י"א) ושים קטורת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם, פ"י דע"י אמירת הקטורת הולכים במהרה המקטריגים, כי באמירת פרשת הקטורת מגרשים אותם, וכמו שסיפרתי כבר עובדא באיש אחד בעיר בני ברק יצ"ו שהי' חולה במחלה אנושה רח"ל,

ובא אליו איש אחד ואמר לו לומר פרשת הקטורת כולה, וכן עשה, ומני אז ואילך הוטב מצבו עד שנתרפא בעז"ה.

וזהו **ושים קטורת והולך מהרה וגו'**, פי' דע"י שימת הקטורת (וכן ע"י אמירת הפרשה) הולכת המגיפה מהרה והדינים מתבטלים. ועל זה אמר הכתוב אח"כ "אל העדה וכפר עליהם", דיותר טוב שיאמר פרשת הקטורת ברבים, כי ע"י אמירה בציבור^מ פועלים יותר לבטל הגזירה, וסיים הפסוק על זה "כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף", ובגמרא (ראש השנה דף י"ז ע"ב) איתא דלאחר גזר דין צריכים ציבור שיתפללו לבטל את הגזר דין.

מה) עיין או"ח סימן מ"ח ס"א, הגה ואומרים פרשת התמיד ו"א סדר המערכה ורבון העולמים אתה צויתנו וכי' ואם אי אפשר לאומרו בציבור יכול לאומרו בביתו ולחזור פרשת התמיד לבד עם הציבור ויכוין בפעם השניה כקורא בתורה וכי'.

ובמשנה ברורה שם כתב וז"ל: כתב המגן אברהם פרשת הקרבנות יאמר בעמידה דוגמת הקרבנות שהיה בעמידה, ועיין בש"ת בשם כמה אחרונים שחולקים על זה, ובפרי מגדים כתב דמ"מ בפרשת התמיד ראוי לעמוד שקורין בציבור בקול רם.

ובסידור היעביץ מביא בשם אביו הגאון בעל חכם צבי זצ"ל שהיה עומד בסדר הקרבנות דשחרית, אבל במנחה היה יושב, והטעם עפ"י סוד. ועיין עוד בשע"ת דגם מ"ש באו"ז שיקרא הקרבנות בבית הכנסת דוגמת העבודה ג"כ אינו, אך הואיל ונפיק מפומי דר' כרוספדאי לשון בית הכנסת ובית המדרש טוב לעשות כן עי"ש. ודברי ר' כרוספדאי הוא במדרש הנעלם בפרשת וירא, ונדפסה ג"כ בהסידורין בסדר המעמדות ליום ראשון, ועיין ליקוטי מהרי"ח (סדר הקרבנות) מ"ש בזה.

ועיין שם בסימן מ"ט שכתב המחבר בסעיף א', אע"ג דקיימא לן דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה, כל דבר שרגיל ושגור בפי הכל כגון ק"ש וברכת כהנים ופרשת התמיד וכיוצא בהן מותר. וכתב על זה במשנה ברורה, וז"ל: כתב המגן אברהם המעיין בבית יוסף יראה שיש דיעות שונות בטעם היתר אמירת אלו הדברים בעל פה, לכן יש לזהר שלא לומר שום דבר בעל פה כי אם מה שזכר פה בשולחן ערוך, ובתשובות חות יאיר מתיר לומר כל ספר תהלים בעל פה דכיון שהוא לעורר רחמי ד' הו"ל כתפלה. ונ"ל שיש לסמוך עליו דבלאו הכי דעת העט"ז והגר"א כהפוסקים דדוקא להוציא רבים ידי חובתן אסור, ע"כ.

- עז -

ובזה יש לפרש הפסוק שם (בפרשת קרח, י"ז, י"ב) ויקח אהרן כאשר דיבר משה וירץ אל תוך הקהל וגו'. וצריך ביאור דבתחילה (פסוק י') אמר הרומו מתוך **העדה הזאת** וגו', אמר תחילה לשון עדה, וכאן אמר לשון קהל. ועיין בזוהר הקדוש (ח"א דף ק' עמוד ב' וק"א עמוד א') שהקשה באמת מה כתיב וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם וכו', עיי"ש.

ויש לתרץ דעדה שייך לומר אפילו על עשרה אנשים, כדאיתא בגמרא מנין לעשרה שקרוים עדה שנאמר אלקים נצב בעדת א-ל וגו', אבל **קהל** משמע שהוא יותר, דהיינו קהל רב. ולזה מרמז הכתוב דבאמירת הקטורת, אם הוא בציבור, מועיל יותר, וככל שגדול הציבור שאומרים פרשת הקטורת, מועיל יותר לבטל המגיפה, ולזה אמר כאן **וירץ אל תוך הקהל**, לרמז שכדי לבטל המגיפה מעל ישראל, יש לומר פרשת הקטורת ברבים, בתוך קהל גדול.

- עח -

וזהו שסיים הכתוב שם, **ויתן את הקטורת ויכפר על העם**, אמר ג"כ עם לשון רבים, דכיון שהי' בציבור, ע"כ כיפר עליהם. ולזה מדגיש הכתוב מקודם וירץ אל תוך הקהל, דכיון שהי' תוך הקהל, ע"כ הועיל יותר מאילו הי' ביחיד.

- עט -

ובכלל רואים אנו מעובדא דאהרן שלקח קטורת כדי לבטל המגיפה, דהנה התורה הוא נצחית ועומדת לעד, וכמו שהי' אז הקרבת הקטורת חוץ למקומה וחוץ לזמנה (דזמנה ומקומה הוא ביוה"כ לפני ולפנים), מ"מ מסר אהרן את נפשו בעד כלל ישראל והקטיר קטורת אז כיון שכן ציוה לו הקב"ה, וזהו לימוד לדורותינו אלה, דיש לומר פרשת קטורת בכל יום, וכל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב

עולה מ¹⁰(מנחות דף ק"י ע"א), וכמו כן באמירת פרשת הקטורת.

- פ -

סיכום מכל האמור לעיל בענין אמירת קטורת:

(א) האומרה מקיים העולם.

(ב) חביב לפני הקב"ה.

(ג) אין המות שולטת בו.

(ד) מבטל מגפה וחולאים רעים.

(ה) ינצל משיעבוד מלכיות.

(ו) הברכה מצויה במעשה ידיו.

(ז) ינצל מדינה של גיהנם.

(ח) גורם ביטול הקליפות והחיצונים.

(ט) אין הסטרא אחרא יכולה לשלוט עליו.

(י) מבטל הכשפים.

(יא) מבטלת כל מיני פגעים רעים והרהורים רעים.

(יב) להאומרה יש חלק בעולם הזה ובעולם הבא.

(יג) מסלק הדינים מעליו.

(יד) האומרה ימצא חן וחסד בעיני כל רואיו.

(טו) לא יוזק כל היום ההוא.

(טז) מסוגלת לעושר.

(יז) גורמת שמחה.

(יח) גורמת למדת הענוה ומבטלת הגאווה.

מו) ועיין רש"י (ב"מ דף קי"ד ע"א) שכתב דקדשים נוהג בזמן הזה מהאי טעמא, דכל העוסק בתורת עולה וכו' מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב. ולפ"ז הרי בודאי שיש לומר פרשת הקטורת בכל יום.

(יט) נפטר מלי"ו כריתות.

(כ) חשוב לו כאילו הקריב כל הקרבנות כולם.

(כא) כאילו קיים כל התורה כולה.

(כב) הקטורת חשיבה ויקרה יותר מכל העבודות.

קודם פרשת הקטורת אומרים "אתה הוא" וכו'™

אתה™ הוא ה' אלקינו שהקטירו אבותינו לפניך את קטורת הסמים™ בזמן שבית המקדש היה קים, כאשר צוית

(מז) הנה בסידור ר"ע ובאבודרהם ובמחזור ויטרי ובטור שו"ע לא מוזכר כלל לומר סדר הקטורת אחר התמיד. אך נוסח סידורי ד"ן הוא ג"כ עפ"י היש נוהגין שמביא השו"ע סוף סימן א', וכן הוא בסידורי ספרד והרמ"ק ובסדר היום, וכן הוא עפ"י האריז"ל. ובליקוטי מהר"ח הביא נוסח סידור הרמ"ק אתה הוא שהקטירו אבותינו וכו' עיי"ש, אך נוסח ד"ן לומר הוא ה' אלקינו הוא עפ"י האריז"ל, ע"כ.

עוד כתב שם בליקוטי מהר"ח, דהא דאומרים קודם הקטורת אתה הוא שהקטירו, ולא אומרים ג"כ קודם פרשת התמיד אתה הוא שהקריבו וכו', עיין בספר ש"צ משום דאמירת אתה הוא שהקטירו הוא לגלוי דעתנו שאנו קורין אותה בכונה זו שתהא נחשבת האמירה למעשה, לכך גבי התמיד אין צריכין לשום הקדמה דעדיפא מיני מפרשינן בהדיא בנוסח רבון העולמים שיהיה שיח שפתותינו וכו' כאלו הקרבנו קרבן התמיד וכו', עיי"ש.

(מח) כן רשום בסידורים, לומר זה קודם פרשת הקטורת. וכן מובא פיסקא זו בטור (או"ח סימן קל"ג) כסדר הקטרת שלאחר התפלה.

ומענין אמירת הקטורת לאחר התפילה, יש לציין כאן מ"ש בספר אזור אליהו (פרשת תצוה, ד"ה ועשית מזבח מקטר קטורת) וז"ל: ועשית מזבח מקטר קטורת, המפורשים הרגישו הלא עשיית המזבח היה לו לכתב בפרשת תרומה גבי עשיית המשכן וקודש הקדשים והארון, ולא כאן אחר גמר קדושת הכהן. ותירץ על זה (בסוף דבריו) דמזה רמז לנוסח ספרד על פי דברי האריז"ל שאומרים הקטורת לאחר כל התפילה כדי להבריא הסטרא אחרא מהתפילה, כמו כן יש לומר כאן הרמז הנ"ל לאחר מעשה המשכן והמזבח ובגדי כהונה נאמר רמז זה, ע"כ. (עוד כתב שם דהקטורת מיקרי מלחמה נגד היצר הרע, עיי"ש לפי דרכו). ל

(מט) הסמים - פי בשמים. והכילה הקטורת י"א מיני בשמים, ולמדוה חז"ל מהפסוק הנאמר כאן.

אותם על יד משה נביאך ככתוב בתורתך :

סדר פרשת סממני הקטורת^א

ויאמר ה' אל משה קח לך סמים^ב נטף^ג ושחלת^ד וחלבנה^ה סמים ולבונה זכה בד בד^ו יהיה. ועשית אותה קטורת רוקח מעשה רוקח^ז, ממולח^ח טהור קודש. ושחקת ממנה הדק^ט, ונתתה ממנה לפני העדות^י באהל מועד אשר אועד לך שמה^{יא} קדש קדשים תהיה לכם.

פסוקי מזבח מקטר קטורת^א

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהטיבו^ב את הנרות^ג יקטירנה. ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים^ד יקטירנה קטורת תמיד^ה לפני ה' לדורותיכם.

(ו) שמות לי, לייד-ליו.

(נא) שנים, שמיעוט רבים שנים.

(נב) נטף הוא הצרי, ונקרא כן לפי שנטף מעצי הקטף.

(נג) ושחלת הוא הצפורן (שהוא חלק ומצהיר כצפורן).

(נד) וחלבנה, ריחו רע, וארזייל שבא לרמוז, לערב פושעי ישראל לתענית, וכל זאת כדי שיחזרו בתשובה ויתנו ריח טוב.

(נה) משקל שוה לכולם, שמהארבעה מינים המוזכרים כאן יביא משקל שוה.

(נו) כמעשה מרקחת.

(נז) מעורב ובלול יפה.

(נח) שיכתשנה במכתשת דק דק.

(נט) על מזבח הפנימי.

(ס) שכל הדיבורים שדיבר הקב"ה עם משה היו שם.

(סא) שמות לי, זי-חי.

(סב) מכאן למדו רבותינו ז"ל שהיו מטיבים את הנרות ב' פעמים, תחילה ה' נרות ואח"כ ב' נרות.

(סג) בויכי הנרות.

(סד) שהיה מקטיר חצי מנה בשחרית וחצי בין הערבים.

(סה) וי"ל שהפסוק מרמז דאף שלפעמים קשה להתפילה לעלות, וכדאיתא בזוה"ק על פסוק תפלה לפני כי יעטוף שא"א לתפילה לעלות כי אם עיי

סדר פיטום הקטורת^{טו}

תנו רבנן^{טז} פיטום הקטורת כיצד, שלש מאות וששים ושמונה מנים היו בה. שלש מאות וששים וחמשה כמנין ימות החמה^{טז}. מנה לכל יום, פרס בשחרית ופרס בין הערבים, ושלושה מנים יתרים, שמהם מכניס כהן גדול מלא חפניו ביום הכיפורים, ומחזירן למכתשת בערב יום הכפורים, ושוחקן יפה יפה כדי שתהא^{טז} דקה מן הדקה.

בכיות שעולות למעלה כי שערי דמעות לא ננעלו, או ע"י תפילת העני, ומבאר באריכות שכמה רקיעים ואלפי אלפים מלאכים מזככים כל תפילה עד שעולה למקומה הנכון. אבל באמירת פרשת הקטורת, ובפרט בכונה, אז הוא **תמיד לפני ה' לדורותיכם**, שעולה לרצון לפני ה' בלי שום עיכוב, והוא עד סוף כל הדורות, כמבואר בספר הקדוש אור יקר שהבאנו לעיל.

(ו) כריתות ו' ע"א.

(ז) ובירושלמי יומא פרק ד' הנוסח: פיטום הקטורת הצרי והציפורן, אבל הנוסח שלפנינו, בשינויים, עפ"י סידור רע"ג (בסדר המעמדות), אבודרהם, מחזור ויטרי, ב"י בשם "נוסח הסידורין" ובעל "סדר היום" שכתב - "וענין הנוסח של פטימתו לא נמצא בגמרא במקום אחד, אלא מפוזר ומפורד, א"כ אין אנו הולכין אלא אחר פרט מעשיו כיצד היו עושין, ואפילו שנוסיף בה מעט, אין לחוש, ולכן נראה לי הנוסח כך וכו'"; "שלש מאות וכו' שבכל יום" - נוסחת סרע"ג ואבודרהם; הנוסח הרגיל - בב"י בסידור הרמ"ק וב"סדר היום": "ואחד עשר סמנים: בתורה כתובים רק נטף ושחלת וחלבנה ולבונה, ויתר הסמנים למדו רבותינו ז"ל בגמרא שם (ראה רש"י פ' תשא); בפ"י "אחרית שלום" שבסידור אוצר התפלות מטעים המחבר השינוי לשון מלשון הקודש לארמית, אחר הדי' סמנים הראשונים, לסימן שאינם מהסמנים העיקרים אלא ממכשירי הקטורת. מלח סדומית רובע: נוסחת הגמ' (בפ"ק דכריתות), סרע"ג, אבודרה"ם וט"ז בשם פרע"ח. רובע הקב: מחזור ויטרי, טור, סדר היום, סידורי ספרד ורמ"ק. (כל זה מובא בסידור עם פירוש עמק ברכה).

(ח) נוסח סידור ר"ע ואבודרהם הוא "שלש מאות וששים וחמשה שבכל יום כמנין ימות החמה", אך נוסח סידורי דידן הוא בב"י ובסדר היום.

(ט) יש אומרים כדי לקיים מצות דקה מן הדקה, והוא נוסח סידור ר"ע ואבודרהם ובסדר היום ובב"י, אך נוסח סידורי דידן הוא בגמ' ובכל בו, ועיין בספר ליקוטי מהרי"ח מה שכתב בזה.

ואחד עשר סמנים היו בה". ואלו הן הצרי והצפורן החלבנה והלבונה, משקל שבעים שבעים מנה. מור וקציעה שבולת נרד וכרכום משקל ששה עשר ששה עשר מנה. הקושט שנים עשר קלופה שלשה קנמון תשעה. בורית כרשינה תשעה קבין, יין קפריסין סאין תלתא וקבין תלתא, ואם לא מצא יין קפריסין מביא חמר חורין עתיק. מלח סדומית רובע הקב מעלה עשן כל שהוא, רבי נתן הבבלי אומר, אף כפת הירדן כל שהוא, ואם נתן בה דבש פסלה, ואם חסר אחת"כ מכל סמניה חייב מיתה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר, הצרי אינו אלא שרף הנוטף מעצי הקטף, בורית כרשינה למה היא באה, כדי ליפות בה את הצפורן כדי שתהא נאה, יין קפריסין למה הוא בא, כדי לשרות בו את הצפורן כדי שתהא עזה. והלא מי רגלים יפין לה, אלא שאין מכניסין מי רגלים במקדש מפני הכבוד.

תניא רבי נתן אומר, כשהוא שוחק אומר הדק היטב, היטב הדק, מפני שהקול יפה לבשמים. פטמה לחצאין כשרה, לשליש ולרביע לא שמענו. אמר רבי יהודה, זה הכלל: אם כמדתה כשרה לחצאין, ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה.

תניא"כ בר קפרא אומר"ג: אחת לששים או לשבעים שנה

(ז) עיין מ"ש על סוד י"א סממני הקטורת, בספה"ק שע"ט פ"ב, מבוא שערים, שער הקלי"פ"א, ש"ב, ח"ג, פ"ח.

(זא) עיין שע"ת סימן מ"ח שכתב בשם מהר"י סרוק לומר חסר אחד מכל סמניה, ולא אחת. ובאמת כן הוא באבודרהם, אך בגמרא ובסידור ר"ע ובטור ובסדר היום הנוסח הוא לומר ואם חסר אחת מכל סמניה חייב מיתה.

(זב) ירושלמי יומא פ"ד, ה"ה.

(זג) כתב בפירושו ויעש אברהם, בשם זקינו הרה"ק מטשעכאנאו זצ"ל, וזה לשונו: ויש לדקדק לענין מה תני לן בר קפרא זה, ומאי נפקא מינה מה שהיה יכול להיות, אחרי שהתורה אסרה דבר זה. ואמר רבינו זקיני זצ"ל, שבא להורות לנו לימוד בדרכי העבודה, שיש מתחכמים ואומרים שרוצים לעשות המצוה על צד היותר טוב, ועל ידי זה יוצאים מגבול התורה וקבלת חכמינו ז"ל. ועוברים זמן תפילה או זמן אכילת מצה, ודוגמתם מגבולות שגבלו ראשונים ז"ל. והנה הקטורת לריח היא, ומצוה להרבות בה הריח,

היתה באה של שירים לחצאין^ט. ועוד תני בר קפרא: אילו היה נותן בה קורטוב של דבש, אין אדם יכול לעמוד מפני ריחה, ולמה אין מערבין בה דבש, מפני שהתורה אמרה (ויקרא ב', י"א) כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'.

יעזור הקב"ה ונזכה לכל השפעות טובות, גשמיות עולם הזה ורוחניות קיום המצוות, בשכר אמירת פרשת הקטורת שחשובה כקיום כל התורה כולה, ולהקטרת הקטורת בפועל בבנין בית המקדש השלישי בב"א.

כדנתיא, כשהוא שוחק אומר הדק היטב הדק מפני שהקול יפה לבשמים. וא"כ היה השכל האנושי נותן, להרבות בה הריח על צד היותר טוב וחזק, עד שלא יוכל אדם לעמוד בפני ריחה, על ידי שיתן בה קורטוב של דבש, אבל גבול גבלה תורה. והשי"ת אינו רוצה בהמצוה רק בתוך הגבול הזה, ולא מה שהשכל האנושי מבין באיכות ההטבה, רק מה שגבלה התורה בהטבתה וכפי קבלת חז"ל. והם קבלו שרק הריח הנתוסף על ידי הקול חפץ בה ה', ולא יותר, שהרי אסרה ליתן בה קורטוב דבש ואם נתן בה הקורטוב הזה להרבות ריחה, פסלה לגמרי. ומזה נלמד לכל המצות שלא לצאת מהגדר וגבול שגבלו ראשונים, אף אם תהיה כוונתינו לטובה ליתן לה ריח טוב וחזק ביותר. כי לא באלה חפץ ה', רק כי נישיר דרכנו על פי רצון התורה ופירושה מדברי חז"ל מקבלי תורת אמת, עכ"ל.

(טד) לא אמנע טוב מבעליו, להביא כאן מה שכתב זקני הגה"צ בעל דרך אמונה זצ"ל בספרו הנחמד בפרשת כי תשא, וז"ל: אמרו חז"ל בסממני הקטורת שפעם אחת לששים או לשבעים שנה היתה באה של שירים לחצאין. ונראה לומר טעם לזה, עפ"י המבואר במדרש שפעם אחת לששים או לשבעים שנה אנדרלמוסיא באה לעולם שבא דבר והורג רעים וטובים. וידוע שהקטורת מבטל מגיפה ואמרו חז"ל שירי מצוה מעכבין הפורעניות, הכוונה עפ"י מאמרם בגמרא עירובין הואיל ואתעביד ב"י מצוה חדא וכו', שזה מורה על גודל חיוב המצוה, כי מצוה גוררת מצוה, ולא יבוא לידי ביטול מן המצות, לכן מאספין שירים של הקטורת מן ששים או שבעים שנה שיוכל לכפר נגד המגפה הבא אחת לששים או לשבעים שנה ר"ל, עכ"ל.

- ב -

וידבר ה' אל משה לאמור, דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה וגו' וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחה מקשה הוא, כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה (ח, א-ד).

ברש"י למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. בהעלותך - על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותינו מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב. עד ירכה - שהוא אבר גדול. עד פרחה - שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה וכו'.

ובמדרש תנחומא (פ"ה) דבר אל אהרן וגו' בהעלותך את הנרות, מה כתיב למעלה מן הענין (במדבר ז, א) ויהי ביום כלות משה ויקריבו הנשיאים, ואחר כך דבר אל אהרן בהעלותך. זה שאמר הכתוב (תהלים לד, י) יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור ליראיו, את מוצא למעלה י"א שבטים הקריבו ושבט לוי לא הקריב, ושבט אפרים וכל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של לוי, ומי היה נשיא לוי, זה אהרן שנאמר (במדבר יז, יח) ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי, ואהרן לא הקריב עם הנשיאים והיה אומר אוי לי שמא בשבילי אינו מקובל שבט לוי, אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזו אתה מתוקן, לכך נאמר דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין אבל הנרות לעולם, אל מול פני המנורה, וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם, ע"כ.

(א) צריך ביאור מהו השייכות של פרשה זו לפסוק יראו את

ה' קדושיו שמביא המדרש תנחומא.

(ב) גם מהו הענין במה שאמר "אבל הנרות לעולם", הלא ענין הנרות בבית המקדש אינו לעולם, כי אם בזמן שבת המקדש קיים.

(ג) עוד צ"ב לשון המדרש שאמר "אבל הנרות לעולם", ולא אמר "אבל הנרות שאתה (אהרן) מדליק יהיו לעולם", רק אמר בסתם "אבל הנרות לעולם", וטעמא מיבעי.

(ד) גם מה שמסיים המדרש "וכל הברכות שנתתי לך (פי' לאהרן) לברך את בני אינן בטלין לעולם" צריך ביאור, איזה שייכות יש בין הברכות להדלקת הנרות שנצטוה אהרן.

- ב -

ונראה לבאר בכל זה דהנה ידוע מספרים הק' ענין הדלקת הנרות לעילוי נשמות הנפטרים ביום היארציי"ט, דיש בזה טובה גדולה לנשמת הנפטר, ואם הנפטר הוא אדם כשר הוא מעורר רחמים במרומים על קרוביו שמדליקים נרות לעילוי נשמתו.

ובפרט כשמדליקים נרות לעילוי נשמות צדיקים ביומא דהילולא שלהם, ידוע גודל התועלת שמגיע עי"ז להאנשים המדליקים עבור נשמות הצדיקים, ומקובל מהרה"ק הרבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע שאמר שמי שידליק נר עבור נשמתו מובטח לו שלא ימות בלא תשובה ויוושע בדבר ישועה ורחמים.

ובספר אורות מרדכי ובס"י (תולדות הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע) כ': שכאשר הכין רבינו הפתילות לנרות נשמה לטובת הנשמות הצדיקים הכין אז גם פתילה לנשמת אור ישראל הבעש"ט" הקדוש זיע"א ואמר בזה הלשון: מיר

(ה) בס' אה"ח פ' שמיני ע' ל"ב וז"ל: בענין האמונה בליל ל"ג לעומר שנוהגים למכור נרות ומזכירים שמות כמה תנאים ואמוראים ומי שמדליק נר לכבודם, שמעתי שאותו הרגע אותו הצדיק בא מעולם האמת ומסתכל בפרצופו של אותו האיש והולך הצדיק ושומר שמו וצורתו ובמותו של

בעטן פון אייך אזו איר זאלט קומען צו אונזער דאווענען, אבער מיר בעטן איר זאלט קומען אן קיין גרויס גערודער, כדי מיר זאלן זיך נישט דערשרעקן. (מבקשים אנו מכם שתבואו אלינו בעת התפילה אך בקשתינו שתבואו בלא רעש גדול כדי שלא תפחידו אותנו). וכן היה מדליק לטובת נשמת אבותה"ק ולשאר צדיקים, כגון הרה"ק רבן של כל בני הגולה, מוהר"ר אלימלך מליזענסק זצלה"ה זיע"א, וגם הדליק נר לטובת נשמת הרה"ק מוהר"ר מ"מ מרימנוב זצלה"ה זיע"א.

עוד כי שם: בשיתותיו הק' אמר פעם ששמע שהה"ק מרימנוב הבטיח שמי שידלק נר לטובת נשמתו לא יחזירו את תפילותיו ריקם, וסיים רבנו הק' הגם שאיני בטוח ולא ברור אצלי שאמר זאת, אבל נר אני מסכן ומדליק (ובל"ק: א לעכטל שטעל איך איין). וכל הדלקה הזאת היתה דווקא בעצי גפרית (גפרורים) והרבה נרות הדליק בגפרור אחד, בהתלהבות ומהירות גדולה ובשקט ופחד גמר עבודתו זאת ברגעים ספורים בלבד.

ומה שהדליק דווקא בעצי גפרית, איני יודע טעמו, אבל מצאתי מובא בעטרת זקנים בשם הפענח רזא (פרשת בשלח) דטוב לאשה יראת ה' שלא תדליק הנרות שבת בקינסא רק יהיה לה נר של שעה מיוחד להדליק מידי שבת בשבתו ע"כ.

אותו האיש בא אותו הצדיק ומדבר סגוריא ואומר כמה האיש הזה בזבז כסף והדליק נרות לכבוד הצדיקים, מאחר שלא ראה אותנו ולא הכיר אותנו רק עבור האמונה שהי' לו, מחפשים זכות עליו עד כמה שאפשר וכל שכן הלומד ומזכיר שמותיהם תוך המשנה או המסכתא ששפתותיו דובבות בקבר על אחת כמה וכמה עוזרים לו גם אני מזכיר פה מה שראיתי כתוב בספר שערי אורה שער שביעי מהמקובלים הראשונים, כתוב דע שחכמי המשנה והתלמוד מרוב קדושתם ותפילתם היו מונעים מישראל כל מיני צרות כל אחד ואחד בדורו כמו רבן גמליאל דיבנה זקנו של רבינו הקדוש בכוח קדושתו הי' מאריך האף מלמעלה ולא היו מחנות המשחיתים יכולים להזיק את ישראל כפי מה מה שנגזר עליהם ולפיכך הי' רבן גמליאל דיבנה נקרא בעל החוטם בסוד שנאי למען שמי אאריך אפי ותפילתי אחטם לך לבלתי הכריתך.

ובספר רזא דעובדא (עולת שבת - ע' כ"ג) מספר אודות הצה"ק ר' מרדכי'לע מנדבורנא, וז"ל: בהגיע זמן הדלקת הנרות .. בריצה גדולה נכנס לבית מדרשו, והדליק את הנרות שהוכנו להדלקה בעדו סביבות הקירות, וכן במנורה גדולה התלויה על התקרה שקרוא (הענג ליכטער), ס"ה מ"ט נרות לכבוד שב"ק, וכן לטובת נשת אבותה"ק ולשאר צדיקים, כגון הרה"ק רבן של כל בני הגולה, מוהר"ר אלימלך מליזענסק זצלה"ה זיע"א, וגם הדליק נר לטובת נשמ תהרה"ק מוהר"ר מ"מ מרימינוב זצלה"ה זיע"א, ובשיחותיו הק' אמר פעם, ששמע שהה"ק מרימינוב הבטיח שמדי שידליק נר לטובת נשמתו לא יחזירו את תפילותיו ריק. וסיים רבינו הג', הגם שאיני בטוח ואל ברור אצלי שאמר זאת, אבל נר אני מסכן ומדליק (ובלשון-קדשו: א ליכטל שטעל איך איין). וכל הדלקה הזאת היתה דווקא בעצי גפרית (גפרורים). והרבה נרות הדליק בגפרור אחד, בהתלהבות ומהירות גדולה ובשקט ופחד גמר עבודתו זאת ברגעים ספורים בלבד, עכ"ל.

וכתב בסי בני יששכר (מאמרי השבתות, מאמר ו', נר שבת ס"א"), וז"ל: ולכאורה יקשה, **אמת הבשורה הזאת מבוארת היא במקרא, אבל זו מנין לומר שהוא בשכר הנר מצוה.** נראה לי, דהנה הפרשה מתחלת (ישעי' ס, א) **קומי אורי כי בא אורך, רצ"ל כי בא לפני זכות אורך שאתה מאיר לפני בנר מצוה.** וכן אחר כך בפסוק והלכו גוים לאורך, הנה כשמסיים אחר כך לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והי' לך ד' לאור עולם, היינו **שנזכה לאור עולם אור הגנוז מן ששת ימי בראשית אשר יכולין להביט בו מסוף העולם ועד סופו**¹³.

עו) הובא בסי דבק מאח (בהסכמת הר"ח פלאג'י) מערכת נ' בסופו (ערך נר - ע' רפ"ו-רפ"ז). ומסיים: ועיין בשה"ק אחי סמך, מעי' א', שכתבתי בזה כיד הי' הטובה עלי, עכ"ל.

עז) ושם אות כי מוסיף ע"ז: או"ר עול"ים בגימטריא מיכא"ל וגבריאל"ל, הן המה האפטרופסים של ישראל, כמו שאמר גבריאל לדניאל (דניאל י, כא) ואין אחד מתחזק עמי על אלה כי אם מיכאל שרכם, עכ"ל.

וי"ל עוד בזה בגודל הענין להדליק נר לעייני הצדיקים דהנה בס' דבק מאח (בהסכמת הר"ח פלאג'י), מערכת נ' ס"י"ח (ערך נרות): עיני ראתה בס' ליקוטי הרמ"ע, והו"ד [והובאו דבריו בספרו של] הרב זכר דוד להרב דוד זכות, שרמזו **שע"י הדלקת נרות שבת ויו"ט [ז]חנוכה ויוה"כ, זוכה למעלה גדולה**, כאשר יעיין הקורא בדברי קדשו באורך. ורמז הרב שם פ"ז: **ערכת נר למשיח"י ר"ת לרבים מילה שבתות יו"ט חנוכה יוה"כ**. ואפ"ל כי **ע"י זכות זה יבוא בן ישי**. וז"א [וזהו אומר] אימתי אצמיח קרן לדוד בזמן שערכת"י נ"ר למשיח"י כדבר האמור, ודו"ק. עכ"ל.

ובספר קהלת יעקב ערך נר (ח"ג דף י"ג ע"ג), וז"ל: **נרות הן תרין משיחין דאקרין נר**, כד"א (תהלים קלב, יז) ערכת נר למשיח"י. ועפמ"ש באות הקדום דנרות הן נצח והוד

(ט) ז"ל מדרש פנחס (סימן א'): איתא במנהגים שיש להדליק בשבת קודש ל"ו **נרות, כנגד ל"ו שעות ששימש אור הראשון**, דהיינו, שאדם הראשון נברא בערב שבת, נמצא י"ב שעות של ערב שבת וכ"ד של שבת, ואחר כך נגנוז. ואמר מורי, שהוא האור של ל"ו מסכתות שבש"ס, והוא ל"ו נרות דחנוכה (ופעם א' אמר שהאור נגנוז בל"ו מסכתות), ועל כן נעשה נס בחנוכה, כי אז נתגלה אור הגנוז. (ופעם א' שמעתי ממנו, שבכל חנוכה בשעת הדלקת נרות נתגלה אור הגנוז, והוא אור של משיח).

הדברים הנ"ל שמעתי מפיו בליל שבת, והוא היה ליל שבת הראשון שהתפלל בבית הכנסת שלו בקהילה קדושה אוסטרהא. ואחר כך **כשבא בשחרית לבית הכנסת, מנה את הנרות שדלקו בבית הכנסת, ומצא מצומצם ל"ו נרות, לא פחות ולא יותר והנאהו מאוד**. (גם היה מנהגו בחנוכה בשעת הדלקת הנרות שלא לסגור את החלונות ברחוב משום פרסומא ניסא), ובשאר לילות הקפיד מאוד לסגור החלונות בתחילת הלילה, ואמר כי איתא בזוהר שבליה תרעין דגן עדן סתימין ותרעין דליבא אינון עייני מסתתמין (והוא ברעיא מהימנא פרשת פנחס דף רכ"ב), בגין דלא יסתכלו באינון מזיקין, עד כאן. ולכן צריך לסגור גם את החלונות, והבן.

(ח) וז"ל מדרש רבה פ' אמור (ס"פ ל"א): אמר ר' חנין בזכות להעלות נר תמיד אתם זוכים להקביל פני נרו של מלך המשיח, מה טעם, שם אצמיח קרן לדוד וגו' [ערכת נר למשיחי - כן העתיק בקונטרס "מנורת זהב טהור" (ס"ו) ובס' תורת העולה להרמ"א (ספ"כ)], ואומר (תהלים קכב, א) שמחתו באומרים לי בית ה' נלך, עכ"ל.

יציבא מילתא, דנו"ה הן בחי' תרין משיחין כמ"ש בערכם"י.
עכ"ל.

ולהלן שם: **נרו"ת גימטריא זה"ו משי"ח ב"ן דו"ד**
וב"ן יוס"ף. עכ"ל.

והנה בספר קב הישר (פרק צ"ו) מאריך בגודל קדושת הנרות של מצוה וכו' וז"ל: הרה"ג מהרש"ל ז"ל כתב בהקדמת ספר הנקרא **ים של שלמה** וז"ל, פעם אחת בא לידי ע"י נר של מצוה כאילו הראו לי מן השמים ונתנו לי הרמנא ואמץ כח מרקיע ופתחו לי שערי אורה ע"כ. ושמעתי מפי מורי ע"פ קבלה שהענין הוא כך, כשהיה הרב ר' שלמה לוריא ז"ל מחבר ספרו ים של שלמה, אירע לו שהיה רק נר קטן דלוק לפניו והיה זמן קרוב להכבות, והיה דלוק כמה שעות יותר משלש וארבע נרות שלמים, וזה העיד עליו תלמידו ונכדו ז"ל, בעל הנר הכיר בנרו כי ה' עמו ע"כ, וזה אירע להגאון הנ"ל נס ממש כנר של שמן הקודש שבבית המקדש, זכותו יעמוד לנו אשרי לו ואשרי יולדתו, עכ"ל. ועיי"ש יותר באריכות.

ובספר זרע קודש (דף צ"ו) כתב: ועיי' שאנו זוכרין **נס חנוכה ומדליקין נרות, אנו ממשיכין גאולה העתידה**, וכמ"ש מודים אנחנו לך וכו' הטוב כי לא כלו רחמך, ולכן ע"י נר חנוכה אנו ממשיכין תקון כל העולם שהוא ע"י אור האמת... עכ"ל.

...ומשיח ר"ת **מדליקין שימונת ימי ח'נוכה**, רומז שמצוה זו תקרב ביאתו במהרה בימינו.

ומכיון שאנו עוסקים בהדלקת נרות שבת ויו"ט ונרות נשמה, נביא כאן דברי הקב הישר (פרק פ"ו, בשם המהרי"ל) שכתב וז"ל: שמעתי טעם הגון למה מזכירין נשמות במדינות פולין באחרון של יו"ט, דע כי אחת מעשרה נסים שהיו

במקדש הוא שכל ישראל היו נכנסים לבית המקדש ג' פעמים בשנה בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות והיו עומדים צפופים ומשתחווים רווחים, וזה הי' נגד הטבע, והענין כך, כי כל רגל ורגל היו באים נשמת אברהם יצחק ויעקב לבית המקדש של מעלה עם כל נשמות הצדיקים והמקדש של מטה הי' מסתלק, והי' בהיות המקדש של מעלה יורדת למטה ומקדש של מעלה הוא רוחני, לכן הי' יכול לקבל כל כלל ישראל, ולכן עכשיו שחרב בעונינו צריכין אנו להזכיר נשמות אבותינו הקדושים בכל רגל ורגל, כדי שיהי' זכותם עומדת לנו ולזרעינו עד עולם אמן, עכ"ל. ראה בפנים הספר בענין נר-נשמה באריכות.

ובספר שארית ישראל (דף ט') כתב: "וקבלתי ממורי הרב מטשערנאביל ז"ל, [הרה"ק בעמח"ס מאור עינים] **כי חנוכה הוא בסוד אורו של משיח כמאמר ערבותי נר למשיחי**, שע"י מצות הנרות בחנוכה נמשך עלינו אור משיח צדקינו אור צדיקים אור צדיק יסוד עולם הכולל בתוכו אור שבעה רועים בחי' אור זרוע לצדיק, שע"י אור של חנוכה נמשך אורו של משיח" וכו'.

הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו'. עכ"ל"ק.

וכתב רבינו בחיי (בפרשת תרומה, כ"ה, ל"א) כי הנשמה נהנית בהדלקת הנרות והיא מתהלכת בעדוני ההוד והשמחה, ומתפשטת ומתרחבת מתוך הנאת האורה, מפני שהיא חתיכת אור חצובה מאור השכל, ומטעם זה נמשכת אחר האור שהוא מינה⁹.

וכתב בשו"ת תורה לשמה (סימן תק"כ, ד"ה ועל מה) עפ"י ד הרבינו בחיי הנ"ל, דעל כן בתוך השבעה אשר נפש

9) ובספר כד הקמח כתב טעם שהזהירו ז"ל להדליק נרות בבית הכנסת, מפני שדרשו חז"ל על פסוק (ישעי' כ"ד) על כן באורים כבדו ה' באלין פנסיא, כי הבית שמדליקין שם נרות הלא הוא מפואר ומכובד בעיני הבריות, עיי"ש.

הנפטר עודנה מצויה בתוך הבית כפי ההתחלקות כמש"כ רבינו האר"י ז"ל בטעם ז' ימי אבילות לזה מדליקין שם נר בעבור הנאת הנפש, אך אחר הז' שמסתלקת לגמרי מן הבית אין טעם להדליק.

ועפ"י רבינו בחיי הנ"ל כתב בספר אלף המגן (שעל המטה אפרים שער ג' בהערה) שלכן בכל שנה ושנה אחר פטירת אביו ואמו או שאר קרובים מדליקים בבית הכנסת נר יארצי"ט, מחמת כי ביום הזה הנשמה יש לה רשות לשוט בעולם ותבוא לבית הכנסת ותראה הנר דולק בשבילה, ויש לה נחת רוח מזה וכו' עיי"ש^{פא}.

ובזוהר במדבר (דף ע"ד ע"ב) אמרו שם כי הנרות דוגמת השופר בראש השנה לבטל המקטרגים ולעורר את הרחמים,

פא) וע"י בספר מעבר יבק וע"י בספר מעבר יבק (שפת אמת פרק ט"ו) וכן בשו"ת רמ"ע מפאנו (סימן פ"ט, בתוה"ד) שהמנהג להדליק נר תמיד בבית הכנסת כל י"ב חודש. והרמ"ע כ' שאין זה חיוב מדינא אלא מנהגא, ויש הרבה שאין עושין כן אלא מדליקין מעט בבית התפלה (ועיי"ש שעל כן אין הבעל מחוייב לעשות כן לאשתו). וכן בספר יוסף אומץ (עמוד שכ"ט) מביא שמנהג אשכנז שאחר ז' מדליקין נר תמיד בבית הכנסת עד תום אחד עשר חודש כל היום וכל הלילה לא תכבה.

וכ"כ בספר מעבר יבק (פ"א) להדליק נר בבית הכנסת כל י"ב חודש, וכן בצוואת בעל סמיכת חכמים (אות כ"ד) כתב שידליקו אחריו נרות (של שעוה) בבית הכנסת כל השנה עד אחר היארצי"ט (באותו מקום שה"י יושב שם בחייו, ואם אי אפשר ידליקוהו במקום הנר תמיד). וכן הוא בספר לשון חכמים (ח"ב דף י"ג) שהמנהג להדליק בבית הכנסת כל י"א חודש יומם ולילה, אבל בבית אין שום ענין להדליק נר כי אם בתוך השבעה, יעו"ש.

וכן בצוואות הגאון ר' חיים הכהן ראפאפורט זצ"ל ציוה את בניו שבמשך כל השנה יתנו על נרות בית המדרש בשעת התפלה (וכן כל ימיהם בכל ערב ראש חודש וגם בימים נוראים יתנו לנרות בית המדרש) עיי"ש. אלא שהוא לא הזכיר רק להדליק בשעת התפלה, אבל מאחרונים הנ"ל שכתבו להדליק נר תמיד משמע שיש תועלת שידלק כל הזמן.

וכן בשו"ת חתם סופר החדשות (סימן ס"ח) כתב שהמנהג להעמיד נר משמן זית לפני ארון הקודש כל שנה ראשונה, וכן ביום היארצי"ט. וכן כתב עוד בשו"ת חתם סופר (חלק ו' סימן כ"ז) דבבית אין שום תועלת בהנר, דדוקא בבית הכנסת יש תועלת, עפ"י הפסוק (ישעיה כד, טו) על כן באורים כבדו '.

עיי"ש. וגם כוונת הנרות אמרו על כי נ"ר גימטריא רמ"ח לעומת איברים שבאדם, וב' היתרים הם נ"ר ניפשו רוחו. והכוונה שאם נתחייב שריפה יהיה הנר ההוא הדולקת באש שלהבת כאילו נשרף גופו ונפשו. והתכוין השעוה אשר ניתך ממנו כאילו ניתך חלבו ודמו על גבי המזבח, וכל רמ"ח איבריו כולן כליל לאישים. לכן אמרו שאם כבו נרות הללו סימן רע לו חס ושלוש שיורה כיבוי לנפשו ורוחו ושלא יקובל תמורתו והחליפו אזכרתו בנר ההוא.

וכתב בספר חסידים (סימן ק"ע) מעשה בחסיד אחד שהיה נודר בשביל נשמות קרוביו, ואחר כך הי' נודר הכל בסתם בשביל כל הנשמות. אמרו לו, למה אתה עושה כן, אמר להם, מפני שיש מהם שאני נהנה בזכותו, ולא אהיה כפוי טובה, כי בשבילם הי' ייטב לי, עיי"ש.

ואגב, מכאן ראוי גדולה שכל מי שהי' לו הנאה כספית או שאר טובה שעשה לו, שלא יהי' כפוי טובה לאיש זה, אע"פ שהוא כבר בעולם העליון, ואדרבה, כי שם צריך רחמים יותר שיתפלל וילמוד בעד נשמתו, עיי"ש.

לואיתא במדרש חזית (ב') דהמדליק נר תמיד לפני הארון מתברך.

לובספר נפש חיים (מערכת הני' אות ל"ט) כתב וז"ל: המדליק נר בבית הכנסת מזלו מתגבר, כן אמרו באגדה. ומייתי ראיה מאבי שאול שהדליק נר בבית הכנסת ויצא ממנו שאול שהוא מלך, ארחות חיים הלכות יוה"כ דף ק"ד ע"א אות י"א יע"ש).

וכתב ע"ז בנה"ח: וזה יהיה לי מה שרמז הכתוב באומרו בהעלותך את הנרות, דנקט כהדין לישנא בהעלותך בכינוי לנוכח להודיענו שיתעלה מזלו למעלה ראש ע"י הדלקת המנורה. ועיין בירושלמי במסכת שביעית פרק ג' שאמרו דשאל זכה למלכות על אשר היה מדליק נרות במבואות האפלים, ועיי"ש למהרש"י ז"ל ולמוה"ר כהנא רבא באגדתיה וכו'.

ואפשר לתת טעם לדבר עפימ"ש בסנהדרין דף י"ד הוי קבל וקיים, ופירש"י קבל חשך תרגום אפלה קבלה נמצא דהשררה והמלכות מתכנית לאור הנר, ולכן זכה ע"י הנרות למלכות עפ"י מדותיו או"ר בעד או"ר.

ואל זה אביט לפרש דברי אזהרות ביום שני של שבועות להרב מהר"ש בן גיבורל ז"ל, דנראה דאף הוא מכיין במ"ש בנוסח זה ובדבר לא יכבה, גדולתה תרבה, ונרו לא יכבה, וזרח כמאורים, ומלבד פשוטו רמז לנו דכשהוא לא יכבה הנר אלא ידליק נרות, גדולתו תרבה, כי זוכה לגדולה ומלכות כי כך היא המדה ונרו לא ירבה וזרח כמאורים דהגדולה נמשלה לאור הנר לעושה אורים ק"ל, ע"כ.

מכל זה רואים דכשמדליקים נרות לעילוי נשמות הקרובים, אביו ואמו וכדומה, יש מזה קורת רוח מרובה לנשמות הקרובים בעולם העליון, ועי"ז הם מעוררים רחמים בעד קרוביהם בעוה"ז.

ולפי זה יש לומר דאם בנשמות סתם הדבר כן, אי"כ מכל שכן כשמדליקין נרות נשמה לעילוי נשמות הצדיקים, שמעוררים רחמים רבים בעדינו בגנוי מרובים לקרב קץ משיחינו, וכנ"ל מהרבי ר' מענדעלע מרימנוב זי"ע, וגם מהרבי ר' מרדכיילע נאדבורנא זי"ע שהיתה לו עבודה רבה בזה.

והענין שיש בזה להדליק נרות לעילוי נשמות הצדיקים יש לומר, דהנה נשמות ישראל קרויים נרות, כדכתיב (משלי כ, כז) נר ה' נשמת אדם. ועיקר עבודת הצדיקים הוא להלהיב נשמות בני ישראל לעבודת השי"ת, וע"כ, מדה כנגד מדה שהצדיקים מלהיבים נשמות ישראל הקרויים נרות לעבודת השי"ת, צריכים בני ישראל להדליק ג"כ נרות לעילוי נשמת הצדיקים.

ועיין רש"י בפרשת נשא (ז, א) בד"ה כלות משה, וז"ל: בצלאל ואהליאב וכל חכם לב עשו את המשכן, ותלאו הכתוב במשה, לפי שמסר נפשו עליו לראות כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר וכו' וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין

בית המקדש שנאמר (תהלים קל"ב) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו', לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים א, יב) ראה ביתך דוד.

ולפי"ד רש"י ז"ל יש לפרש ג"כ הסמיכות לבהעלותך את הנרות, דגם הצדיקים שבכל דור ודור צריכים לידיע דזהו עיקר עבודתם, להעלות נשמות ישראל ולהדליק בהם התעוררות והתלהבות לעבודת הבורא ית"ש, וכמו שמשך מסר נפשו בעד המשכן, כמו כן צריכים הצדיקים בכל דור למסור נפשם בעד ישראל, דגם כל אחד מישראל הוא בחינת משכן, וכדאיתא במדרש על פסוק (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד. וזהו בהעלותך את הנרות, הרומז לנשמות ישראל, וכאמור.

- ד -

ובזה יתבאר גם מ"ש רש"י עוד שם בד"ה ביום כלות משה, וז"ל: ולא נאמר ביום הקים, מלמד שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו, לכך נאמר ביום כלות משה להקים וכו'. וצ"ב הענין בזה שהיה "מעמידו ומפרקו".

וי"ל דהנה מעשה אבות סימן לבנים, וכמו כן מעשה הצדיקים שבכל דור ודור הם סימן לבני ישראל ההולכים בעקבות דרכיהם, וי"ל שרצה משה להורות לצדיקי כל דור ודור שצריכים להעמיד נשמות ישראל, אף שנופלים כמה פעמים ממדריגתם, מכל מקום יש להעמידם בכל יום ובכל עת, לעוררם בתשובה ולעבודת השם.

וע"כ אמר הכתוב ביום "כלות" משה, ולא ביום "הקים" משה את המשכן (כקושיית רש"י), דכלו"ת מלשון כלתה נפשי, פי' דעיקר רצון נפשו של משה רבינו ע"ה היתה "להקים את המשכן", היינו להעלות נשמות ישראל לאביהם שבשמים, שיהיו ראויים לבחינת משכן, שגורם השראת השכינה.

וזהו ענין הנשיאים שהיו מקריבים קרבנות בכל יום מי"ב ימים הראשונים של חודש ניסן, דהנשיאים רמוז לצדיקי הדור בכל דור ודור, הקריבו את קרבנם וגו', שהראו בזה שרצונם להעלות נשמות ישראל לעבודת השם ולכפר בעדם.

וי"ל דע"כ הקריבו את קרבנם בי"ב ימים ראשונים של חודש ניסן דייקא, דכל יום מימים אלו הוא כנגד י"ב חדשי השנה, וכמו שכתב בספה"ק אגרא דכלה (פרשת פקודי) וזל"ק: וכבוד אדמו"ר הרב הק' מוה"ר רבי יעקב יצחק היה כותב ברוח קדשו בכל יום, מה יהיה בכל חודש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתנו קדש. ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחודש מנחם אב לא כתב רק עד חודש מנחם אב, והענין הוא בפרסום.

- ה -

עוד כתב שם, קבלנו דאותן הי"ב ימים הראשונים דניסן, ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי ליי"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הק' מוהרמ"מ זצ"ל, וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום, איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא.

ובזה פירש באגרא דכלה שם הפסוק ביום החודש הראשון באחד לחודש, דלכאורה הול"ל בקיצור באחד לחודש הראשון. אך להנ"ל הכוונה, ביום החודש הראשון, רצונו לומר באותו יום שהוא נגד החודש הראשון, היינו באחד לחודש, עכדה"ק.

ובהקדמת בעל חקל יצחק זצ"ל לספר אמרי יוסף על המועדים כתב וז"ל, שמעתי מאדמו"ר הקדוש (בעל אמרי יוסף) זצ"ל, אשר רבינו הקדוש מלובלין זצוק"ל היה אומר בכל יום משנים עשר ימים הראשונים מחודש ניסן, מה שיהיה בחדשו, היינו דבראש חודש [ניסן] היה אומר מה שיהיה בכל חודש ניסן, וביום השני אמר מה שיהיה בחודש אייר, וביום השלישי מה שיהיה בחודש סיון, וכן כולם, עיי"ש.

וע"כ, כיון ד"י"ב ימים הראשונים של חודש ניסן הוא כנגד י"ב חדשי השנה, כל יום כנגד חודש שלו, ע"כ הקריבו הנשיאים את קרבנם בי"ב ימים אלו, להראות שישגיתו על נשמות ישראל שלא יפגמו בכל ימות השנה, דהרי זהו ענין הקרבנות, לכפר על עוונות בני ישראל.

וזהו הענין שהי' אהרן צריך להדליק את הנרות "מערב עד בוקר" (שמות כז, כא) דהרי הנרות רומזים לנשמות ישראל כאמור, וערב רומז לזמן שאין האדם במדרגה כ"כ ואינו מרגיש התגלות והשראת השכינה, ובוקר רומז לעת שהוא במדרגה גדולה. וזהו הענין שהיה על אהרן להעריך את הנרות "מערב עד בוקר", פי' בכל המדרגות שבני ישראל נמצאים בהם. וזהו גם ענין "הטבת" הנרות "והדלקת" הנרות, פי' הטבת נשמות ישראל שיתנהגו בדרך הטוב והישר לשם ה', זהו עבודת הצדיק העומד ומטיב את הנרות.

- 1 -

ובזה יש לבאר מה שכתב האבן עזרא (כאן בפרשת בהעלותך) "שיהיה הדיבור גם בלילה", ולכאורה צריך ביאור מהו הענין בזה שיהיה הדיבור גם בלילה. אך להאמור י"ל דקאי על הגלות שנקרא לילה (כדאיתא במדרש), והרמז בזה דבכל דור ודור מוטל על הצדיקים להאיר נשמות ישראל הקרויים נרות.

ועל דרך זה יש לפרש מ"ש רש"י על פסוק בהעלותך את הנרות, וזה לשונו: בהעלותך, על שם שהלהב עולה כתב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, פי' על שם שהלהב עולה, שצריך הצדיק להדליק הנרות דהיינו נשמות ישראל, עד שתהא "שלהבת עולה מאליה", פי' שאל יאמר הצדיק שאין הלהב עולה מהתעוררות ישראל, לא כן הדבר, רק שצריך הוא לעשות פעולת ההדלקה, ואז יראה שהלהב יהא עולה מאליו, ודו"ק.

וזהו ג"כ עבודת הצדיקים להטיב את הנרות שיהיו בכל יום כחדשים, פי' דנשמות ישראל עולים למעלה בכל ערב, והצדיקים מטיבים אותם בכל יום שיהיו כחדשים.

ובזה יש לבאר מה דאיתא בזוה"ק, אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות - דא רבן שמעון בן יוחאי ושבעה תלמידיו. פ"י דעבודת הצדיקים בכל דור ודור, גם בימות רשבי"י ותלמידיו, היתה להדליק את נשמות ישראל שיאירו אל מול פני המנורה הטהורה וישרה עליהם קדושת הנרות שהיה הכהן מדליק ומטיב בבית המקדש.

ועפ"י הנ"ל שכתבנו דענין הדלקת הנרות לעילוי נשמות הצדיקים הוא שכרם מה שהיו מדליקים ומעוררים נשמות ישראל לעבודת הבורא בחיים חיותם, יש לפרש גם מה שכתב רש"י ז"ל על פסוק כן עשה את המנורה - ומדרש אגדה, על ידי הקדוש ברוך הוא נעשית מאליה, ע"כ. וצריך ביאור במ"ש ע"י הקב"ה נעשית מאליה.

אך יתבאר הענין ע"ד שאמרו רז"ל הבא לטהר מסייעין אותו, וצ"ב תיבת מסייעין לשון רבים. ובספר ייטב פנים הביא בזה דכשה"י זקינו הגה"ק בעל ישמח משה ז"יע אצל החוזה מלובלין ז"יע, הרגיש החוזה ברוח קדשו את מחשבת הישמח משה, ואמר לו דהכוונה במה שאמרו רז"ל מסייעין לשון רבים, פ"י שהקב"ה ביחד עם הצדיק מסייעין את האדם הבא ליטהר, עיי"ש.

ובזה יש לפרש דברי רש"י ז"ל, כן עשה את המנורה - על ידי הקב"ה נעשית מאליה, פ"י דהבא ליטהר מסייעין אותו הקב"ה והצדיק, וזהו ע"י הקב"ה נעשית מאליה, פ"י שהקב"ה ביחד עם הצדיק (אהרן) היה מסייע להדליק את המנורה, פ"י להלהיב נשמות ישראל לעבודת הבורא יתברך.

- 2 -

ועל דרך זה יש לרמוז בפסוק, וזה מעשה המנורה מקשה זהב. וצ"ב הענין במה שהיתה המנורה צריכה להיות "מקשה זהב". אך לדרכינו י"ל הרמז, דע"י שבני ישראל מדליקין נרות לעילוי נשמות הצדיקים, עושים בזה נחת רוח לנשמתן, ועי"ז הצדיקים מלמדים זכות בעדם. וכמו שמובא משמ"י של הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"יע שאמר, דכשבני ישראל מספרים סיפורי צדיקים, אז הצדיק יש לו מזה נחת רוח

בעלמא דקשוט, וכשיש לו נחת רוח מזה אינו רוצה שיהא בבחינת "נהמא דכסופא", על כן משפיע הצדיקים על המספר בני חיי ומזוני רויחא עד סוף כל הדורות. וסיים השר שלום: אויך אויב מען וועט רעדן פון אונז וועלן מיר משפיע זיין השפעות טובות עד עולם.

וזהו כוונת הקרא, וזה מעשה המנורה מקשה זהב, פי' דכשידליקו בני ישראל נרות לעילוי נשמות הצדיקים, יושפעו עליהם עי"ז השפעות טובות בגשמיות הרמוזים בתיבת זהב.

- ח -

ועל דרך זה יש לבאר מ"ש במדרש הגדול כאן, דבר אל אהרן בהעלותך את הנרות, על כן באורים כבודו ה' (ישעי' כד, טו), מלמד שישראל חייבין להדליק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שהן כמקדש, שנאמר (יחזקאל יא, טז) ואהי להם למקדש מעט, מה מקדש לא היה הנר כובה בו, כך ישראל חייבין להדליק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, לפיכך הקדוש ברוך הוא מזהיר למשה שיזהיר את אהרן על פרשת נרות, שנאמר דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות. ע"כ.

וצריך ביאור השייכות של פסוק על כן באורים כבודו ה', עם פסוק בהעלותך את הנרות.

גם צריך ביאור מ"ש במדרש, לפיכך הקב"ה מזהיר למשה שיזהיר את אהרן על פרשת נרות, וקשה דבתחילה אמר כך ישראל חייבין להדליק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, א"כ כיון דעיקר הציווי הוא על ישראל להדליק נרות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, א"כ מדוע הוצרך להזהיר את משה שיזהיר את אהרן על הנרות.

אך להאמור יובן שפיר, דכיון שידליק אהרן את הנרות, א"כ ידעו ישראל מזה ויכירו עבודת הצדיקים שעיקר עבודתם הוא להעלות נשמות ישראל לעבודת הבורא יתברך. ואם ידעו דבר זה, אז ממילא ידליקו גם הם נרות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לעילוי נשמות הצדיקים שפעלו

בעדם כ"כ הרבה טובות.

וע"כ הי' צריך להזהיר אהרן על פרשת נרות, פי' להעלות נשמות ישראל לעבודת השם, וממילא ידעו ישראל מזה שחייבים ג"כ להדליק נרות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ודו"ק.

- ט -

ועל דרך רמז יש לפרש בזה מה דאיתא בספרי זוטא (נשא ז, יא) בהעלותך את הנרות, חמשה עשר פעם נדבר עם משה ביום אחד, ואיזה, זה יום שהוקם המשכן ואלו הם וכו' בהעלותך וכו'.

וצ"ב הענין שנדבר הקב"ה עם משה ביום ההוא "חמשה עשר פעם", לא פחות ולא יותר. אך לפי דרכינו הנ"ל יתבאר שפיר, דהנה אמרו רז"ל (מנחות כ"ט, ע"ב) על פסוק כי בי-ה ה' צור עולמים, דהעולם הבא נברא ביו"ד ועולם הזה בה"א, עיי"ש.

נמצא דעולם הזה נברא בה"א ועולם הבא ביו"ד. וזהו הרמז במה שדיבר הקב"ה עם משה ביום אחד "חמשה עשר פעם", דחמשה עשר הוא בגימטריא י"ה, והרמז בזה דע"י שידליקו ישראל נרות לעילוי נשמות הצדיקים, אז אף אם הצדיקים כבר נמצאים בעולם הבא, מ"מ מקושרים ע"י הדלקת הנרות עם המדליק שהוא בעולם הזה (ה"א), ועי"ז משפיעים עליו כל טוב עולם הזה.

ובזה יש לפרש גם מה דאיתא (במדרש לקח טוב) בהעלותך לשון הדלקה, כענין (יהושע ח, כ) ויפנו אנשי העי אחריהם ויראו והנה עלה עשן העיר השמימה וגו'. וצ"ב שייכות פסוק זה לכאן.

אך להנ"ל י"ל הכוונה, דידוע מספרים הקדושים דעש"ן ר"ת עולם ש"נה נ"פש. "עיר" רומז לגוף האדם, כדאיתא בגמרא על פסוק "עיר קטנה ואנשים בה מעט". וזהו שהביא המדרש על פסוק בהעלותך את הנרות, נשמות ישראל, כענין ויפנו אנשי העי אחריהם ויראו והנה עלה עשן העיר

השמימה, דע"י הדלקת הנרות מתעלים בחינת עולם שינה נפש של המדליק, העי"ר רומז לגוף האדם, דנשפע עליו טובות גופניות, גשמיות עולם הזה ע"י הדלקת הנרות, וכמו שביארנו למעלה בפסוק מקשה זהב, והבן.

- י -

ובזה יש לפרש עוד מה דאיתא במדרש הגדול, בהעלותך - עלי' וגדולה הוא לך. וצ"ב איזה עלי' וגדולה יש לאהרן בהדלקת הנרות. אך לפי כל הנ"ל מובן שפיר, דע"י שמעלה נשמות ישראל בהדלקת הנרות, ע"י שוב ידליקו בני ישראל נרות גם לעילוי נשמתו של אהרן. וכדברי מדרש הגדול שהבאנו לעיל, "כך ישראל חייבין להדליק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות", וע"י שידליקו בני ישראל נרות לטובת נשמת אהרן, ממילא יהא לו מזה עלי' וגדולה, ודו"ק.

- יא -

ובזה יתבאר גם מה שאמר במדרש תנחומא כאן, וז"ל, בהעלותך את הנרות, זהו שאמר הכתוב (ישעי' מב, כא) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, אמר לו הקב"ה למשה, לא בשביל שאני צריך לנרות של בשר ודם הזהרתי על הנרות אלא לזכותם, וכן הוא אומר (דניאל ב, כג) ונהורא עמיה שרא וכו', ללמדך שאינו צריך לנרות של בשר ודם וכו'. להודיעך שכולו אור ואינו צריך לאורה. ולמה ציוה אתכם, כדי לזכות אתכם. לכך נאמר בהעלותך את הנרות, הוי ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, עכ"ד המדרש תנחומא.

ועפ"י הנ"ל יובן המדרש תנחומא במ"ש שהנרות הם "לזכותם", פי' כיון דמדליקין לעילוי נשמות הצדיקים, משפיעים עליהם הצדיקים ומתפללים בעדם שיהיה להם כל טוב, וע"י ממילא יוכלו לעבוד את ה' כראוי. וזהו ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר".

- יב -

ובזה"ק כאן (על פסוק בהעלותך וגו') הביא הפסוק "שמן וקטורת ישמח לב". (ועיין מה שכתבנו בקונטרס הקטורת

בביאור הזוה"ק הזה לגבי קטורת). ולפי הנ"ל מובן השמחה לגבי הדלקת הנר, דאם מדליקין נרות לעילוי נשמות הצדיקים, מתקשרים ומתדבקים עי"ז עם הצדיקים, וממילא משפיע הצדיק בחזרה על המדליק השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, וע"כ אמר הכתוב שמן וקטורת ישמח לב, דע"י שידליק נר ושמן לעילוי נשמת הצדיק, יוצמח לו מזה שמחה ע"י שיושפע עליו כל טוב בגשמיות וברוחניות.

וזהו שאמר הכתוב אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, דבספר הק' אור פני משה הביא מהאלשיך זצ"ל (על פסוק ועשית מנורת זהב טהור) דהגוף נקרא מנורה, עיי"ש לפי דרכו בקודש. ולדרכינו י"ל הכוונה, דע"י שמדליק נרות לעילוי נשמת הצדיק, נשפע לו עי"ז טובת עולם הזה, וזה "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", פי' דהנרות ישפיעו השפעות טובות לגוף האדם, ועי"ז יוכל לעבוד את השי"ת כראוי.

- יג -

ובזה יש לפרש גם הפסוק (צפני א') והיה בעת ההוא אחפש את ירושלים בנרות, פי' דאיש הישראלי נקרא "ירושלים" כמו שכתבו התוס' דירושלים אותיות "ירא שלם", וזהו אחפש את ירושלים, פי' איש יהודי שנקרא ירושלים, בנרות - פי' בנשמתו, דהקב"ה מחפש נשמות בני ישראל להדליקן ולהלהיבן לעבודתו יתברך, וזהו עבודת הצדיקים.

ובזה יתבאר המדרש (קושיא א') בענין שייכות פרשת בהעלותך את הנרות לפסוק יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור ליראיו, פי' דהקדושים אשר בארץ המה, כל מעיינם להשפיע טובות ברוחניות ובגשמיות לבני ישראל. וזהו יראו את ה' קדושיו, דעיקר יראת הצדיקים הקדושים הוא, "כי אין מחסור ליראיו", דליראי ה', בני ישראל שבכל דור ודור, לא יהיה שום מחסור ברוחניות ובגשמיות, וע"כ הצדיקים מדליקים הנרות שהם נשמות ישראל להלהיבם לעבודת השם, ועי"ז ממילא לא יחסרו כל טוב.

ומיושב שפיר מה שהקשינו (קושיא ב') במ"ש המדרש "אבל הנרות לעולם", דלכאורה הנרות הם רק בבית המקדש, ולא לעולם, כקושיית הרמב"ן. אך להנ"ל מתורץ, דכוונת המדרש הוא דענין הנרות שצריכים ישראל להדליק הוא לעולם, כי גם נשמות ישראל הם לעולם, וע"כ צריכים להעלותם לעבודת ה' תמיד.

וע"כ לא אמר המדרש "אבל הנרות שהדליק אהרן הם לעולם", אלא "אבל הנרות לעולם", פי' דדבר זה של הדלקת נרות לעילוי נשמות הצדיקים שייך לעולם, ולא רק בבית המקדש.

- יד -

ומתורץ ג"כ קושיא ד', "וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם", והקשינו בזה דמהו השייכות של ברכות לנרות. אמנם להנ"ל דע"י שבני ישראל מדליקין נרות לטובת נשמת הצדיקים, משפיעים הצדיקים עליהם ג"כ השפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, נמצא דשפיר גנוז טובה וברכה רבה בהדלקת הנרות, ודו"ק.

יעזור הקב"ה שנוכה להתדבק בצדיקים האמיתיים ולהתברך על ידם בהשפעות טובות ברוחניות ובגשמיות, ויאירו לטובה נרותינו ונשמותינו למעלה ולמטה, עד בוא יום הגדול שנוכה לביאת גואל צדק במהרה בימינו אנס"ו.

- ד -

דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (במדבר ח, ב)

- א -

(א) צ"ב מ"ש בהעלותך את הנרות, ולא אמר בהדלקתך את הנרות.

(ב) צ"ב, למה כתיב תיבת פני, הי' די לומר אל מול המנורה

יאירו שבעת הנרות.

- ב -

ואפשר לומר שבא הכתוב לרמז, דאם האדם מחזיק במחשבתו מול פניו צורת המנורה, אל מול פני המנורה, אז יאירו שבעת הנרות, כמ"ש החיד"א בעבודת הקודש והבן איש חי, שבשעה שאומר האדם מזמור "אלקים יחננו ויברכנו" צריך לצייר במחשבתו צורת המנורה²³ אם אין

(פב) גודל מעלת אמירת מזמור ס"ז, הנקרא מזמור המנורה - סודות ורמזים גדולים ונפלאים שממנו הברכה והאורה והצלחה לכל העולם.

בספר "יראת אל" להגאון הגדול מוהר"ר אלעזר מגרמיזא בעל הרוקח ז"ל (העתקנו לפי כת"י ישן. ויתכן שהוא הכת"י לראשוני שראהו החיד"א ז"ל כמובא להלן). בתחילת הקונטרס מצוייר המזמור בצורת המנורה. (הפסוק "אלהים יחננו ויברכו" וגו' הוא הקנה הימני תחת תיבת "למני", דהיינו לימין הקורא). מעל הפסוק למנ צחב וגו' כתוב הפסוק "כי עמך מקור חיים" וגו'. למטה אצל קני המנורה כתובים השמות היוצאים מסופי הפסוקים של ששה הקנים. אח"כ כתוב כך:

המזמור הזה עשה דוד המלך עליו השלום ברוח הקודש ויש בו סודות ורמזים גדולים ונפלאים והוא עשוי בצורת המנורה. והם ג' פסוקים בצד ימין ופסוק ישמחו וירננו באמצע וגו' פסוקים בצד שמאל והם ז' פסוקים כנגד ז' קני המנורה. והקנה האמצעי הוא גוף המנורה.. ופסוק ראשון למנצח... אינו מן המנין אך הוא שם (...). המזמור. והם שמות הקדושים של הקב"ה והם כתובים על כל אחד ואחד מז' קני המנורה. והם ג' אותיות על כל קני המנורה ובי' אותיות על קנה האמצעי. וששה פסוקים מן המזמור הזה דע כי ו' פסוקים רמוזים לששה קצוות העולם מזרח מערב צפון דרום שמים וארץ. והש"י ברא אותם הוא אדון ומלך על כל.. רומז לקנה האמצעי שהוא הגוף. וזה הפסוק רומז ליום השבת שמעלתו וקדושתו על ו' ימי המעשה והוא סוד עץ החיים (אשר בתוך הגן) רצה לומר באמצע הגן ומזה קנה האמצעי היה בו שפע השמן לכל הנרות שעל קני המנורה. וזה הנר מקנה האמצעי היה מאיר ונותן אור גדול יותר מכל הנרות שעל ז' קני המנורה. כמו כן רומז להקב"ה שממנו הברכה והאורה וההצלחה לכל העולם. וכמו כן ארץ ישראל הוא קנה האמצעי וירושלים הוא נר מן קנה האמצעי ובהמ"ק הוא האור המתפשט, וירושלים ובהמ"ק של מטה דכתיב כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו. ומזה קנה האמצעי שהוא א"י ישפיעו ממנו הברכות וההצלחות והתבואות לכל הארצות מן הוי' איקלמים

הציור מונח לפניו, ואז חשוב ג"כ כמדליק המנורה בבית המקדש.

וידוע שכל עבודתינו היא לתקן שבע מדות, כמו שכתב בספה"ק אהבת שלום (מאמרי חג השבועות) שכל הדברים נכללו בשביעית, והשביעיות הן קודש, כגון בימים, יום השביעי הוא קודש שהוא שבת קודש. וכן בשבועות, כי יום שאחר ז' שבועות של הספירה הוא מקודש לחג השבועות.

שיש בעולם. לפיכך אמרו... א"י ראש לכל הארצות וממנו מוצאים ומתפרנסים כל הארצות שבעולם...

ובזה הענין תבין סוד קדושת יום השבת. והאותיות הראשי פסוקים מן הז' פסוקים... בגימטריא ע"ב כנגד שמות של הקב"ה היוצאים מן ויס"ע ויב"א וי"ט.

ובזה המזמור תמצא האותיות של ע"ב שמות. בפסוק ראשון אלהים יחנונו תמצא בו ז' תיבות והוא רמז לז' ככבי לכת (והמזלות) המנהיגים המזלות והעולם כולו ברצון הש"ית... (כאן בא באריכות רמזים וסודות על מספר התיבות שבכל פסוק וראשי תיבות וכו'). ודוד המלך ע"ה נושאו במגינו מצויר בצורת מנורה והיה נוצח מלחמותיו ואויביו נופלים לפניו.

ואמרו בעלי הקבלה הקב"ה הראה לדוד מזמור זה ברוח הקודש כתב באותיות מופז ונעשה בצורת מנורה. וכן הראה למשה רבינו ע"ה במראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה.

והרואה אותו מצויר בצורת מנורה ימצא חן וחסד בעיני אלקים ואדם.

ואם יצויר בבה"כ בארון הקודש יגין בעד גזירה להקהל.

והאומרו בכל יום קודם הן החמה, לא יקרה לו מקרה רע.

וחשוב הוא לפני הקב"ה כאילו הדליק המנורה בבית המקדש.

ומובטח שהוא בן עוה"ב.

והאומרו בבקר אחר ברכת כהנים ז' שבועות כל ימי הספירה לא יקרה לו נזק כל השנה כולה ויצליח במעשיו. והכל רומזים עניינם כנגד ז' קני המנורה חנינה ברכה אורה ישועה הודאה שמחה רננה שכל אלו עניינם עתידים להיות לישראל. וראוי לכון בה. וגם טוב לאומרו ז"פ כשאדם יוצא לדרך לשלום ולהצלחה.

והפסוק "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור" היה כתוב עליה על כל קנה וקנה תיבה אחת... ועל הקנה האמצעי שהוא שבת ועץ החיים... כתוב עליו תיבת החיים בעבור שהוא ארץ החיים וממנו יושפעו כל הברכות והצלחות... ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

וכן בשנים, כי שנת השביעית מקודשת לשמיטה. וכן השמיטות, כי אחר ז' שמיטות מקודשת השנה ליובל, והן כולן רזא דאחד.

ועיין במדרש ויקרא רבה (פכ"ט) **כל השביעין חביבין לעולם**. למען השביעי חביב, שמים ושמי השמים וכו' וערבות, וכתוב סולו לרוכב בערבות בי"ה שמו. בארצות שביעית חביבה (זו ארץ ישראל, ז' שמות הן), ארץ אדמה וכו' ותבל, וכתוב והוא ישפוט תבל בצדק (ותבל היינו ארץ ישראל שהיא מתובלת מכל הארצות, שכל הארצות מה שיש בזו אין בזו, אבל ארץ ישראל אינה חסירה כלום). בדורות שביעי חביב, אדם שת וכו' חנוך וכתוב ויתהלך חנוך את האלקים. באבות שביעי חביב, אברהם יצחק יעקב וכו' משה, וכתוב ומשה עלה אל האלקים. בבנים השביעי חביב, שנאמר (דברי הימים א', ב') דוד השביעי. במלכים השביעי חביב, שאול וכו' אסא, וכתוב ויקרא אסא אל ה'. בשנים שביעי חביב, שנאמר והשביעית תשמטנה ונטשתה. בשמיטים שביעי חביב, שנאמר וקדשתם את שנת החמישים. בימים שביעי חביב, שנאמר ויברך אלקים את יום השביעי. בחדשים שביעי חביב, שנאמר בחודש השביעי באחד לחודש, עיי"ש.

ובספר שפתי צדיקים (פרשת בשלח) כתב בשם הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע, הטעם שהשי"ת אוהב השביעיות, מפני שהוא יתברך מחבב **מלכותו** שהיא מדה **השביעית**, עיי"ש.

- ג -

וזהו ענין אמירת למנצח בצורת מנורה, כי אמרו חז"ל (מנחות ק"י ע"א) כל העוסק בתורה עולה כאילו הקריב עולה, ובאופן זה חשוב כאילו מקריב קרבנות בכל יום. ועיין רש"י ב"מ (דף קי"ד ע"א, ד"ה בארבעה) דקדשים נוהג בזמן הזה מהאי טעמא דכל העוסק בתורת עולה מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב עולה, וז"ל רש"י שם: דארבעה סדרין כגון מועד ישועות נשים שהן נוהגות בזמן הזה כבזמן הבית

וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי, ואמרינן אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה בכל מקום מעלה עליהן הכתוב כאילו מקריבין אותן בבית המקדש, עיין שם.

- ד -

וידוע דמטעם זה אומרים בתפילת שחרית בכל יום "הבכור והמעשר והפסח וכו'", שנחשב כאילו מקריבין בכל יום כל הקרבנות כולם, כמבואר בתפלה "עליה השלם כל הקרבנות".

ויפה המליצו זכר לדבר במשנה זבחים (פרק ה' משנה ח'), הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה וכו' שינה באכילתן הבכור נאכל לכהנים והמעשר לכל אדם, ונאכלין בכל העיר בכל מאכל לשני ימים ולילה אחד, הפסח אינו נאכל אלא בלילה, ואינו נאכל אלא עד חצות, ואינו נאכל אלא למנויו, ואינו נאכל אלא צלי. בשאר הדברים אומרת המשנה שהם נאכלין, אבל כשמדובר בפסח יש לזהר במשנה זהירות, ולכך אמרו בפסח בלשון "ואינו נאכל אלא" וכו').

- ה -

ואגב יש להוסיף עוד רמז, דבמשנה איתא ד' פעמים הלשון "ואינו נאכל", כי כל העושה עבירה פוגם בד' אותיות של השם הוי" רח"ל, ע"כ נאמר ד' פעמים לשון זה.

- ו -

וזהו אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, שיחזיק במחשבתו אל מול פניו צורת המנורה, דהיינו שיתקן כל השבע ספירות, ואז יאירו שבעת הנרות.

- ז -

עוד אפ"ל הכתוב, בהעלותך את הנרות רומז על הנשמה, דנשמת אדם קרוי נר כדכתיב נר ה' נשמת אדם (משלי כ'), והכוונה בזה, שאם רוצה להעלות הנשמה למקומה

שיאירו שבעת הנרות, אז יאמר למנצח בצורת מנורה, וע"כ אמר אל מול פני המנורה.

- ח -

וזהו אל מול פני המנורה, שאם יאמר מזמור למנצח בצורת מנורה, יאירו שבעת הנרות, פיי כל חלקי הנשמה שקרוי נר, ותתגבר אצלו הקדושה שתלויי בשבעה, כנ"ל דכל השביעין חביבין.

- ט -

ואפשר לומר עוד בביאור הכתוב שאמר בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. דהנה מובא בספר אורחות חיים, אשר הגה"ק ר' יוסף ב"ר חיים חזן זצ"ל, אב"ד ירושלים ומחבר ספר "חקרי לב", הי' לו קלף שמור שעליו חקוק הי' שם ה' וצורת מנורה. וקלף זה הי' מונח בתוך ספר, וכשהי' לו עסק בעניני ציבור, או כשישב לדון בין איש ובין רעהו, הי' פותח את הספר מידי פעם ומסתכל בקלף²⁸ שבתוכו כדי לקיים מצות "שויתי ה' לנגדי תמיד", באמרו שמעשה זה מגין עליו שלא תצא תקלה מתחת ידו, ע"כ.

- י -

ויש לומר בביאור הענין מדוע הסתכל על צורת מנורה בעת שהי' דן בין איש ובין רעהו, דהנה ידוע מרז"ל דמנורה רומז על חכמת התורה, וכדמשמע בגמרא (ב"ב דף כ"ה ע"ב) מנורה בדרום, והרוצה להחכים ידרים. וע"כ כשהי' עוסק

(ב) מה מאד הפליגו באמירת "למנצח בנגינות" - בציור מנורה, ובפרט שיהי' על קלף. וכתבו ז"ל ששכרו רב ועצום. וראיתי קונטרס בכתב יד לראשונים בזה בסודותיו ותועלותיו. ולפחות לעשות נחת רוח ליוצרינו נאמר אותו בכונה **בציור מנורה כתוב על קלף.**

(עבודת הקודש להחיד"א ז"ל, חלק "צפורן שמיר" [סימן ב' אות ח"י], ובחלק "כף אחת" [סימן כ"ו]). ועי' חס"ל [אות ו], ש"ץ [דף ס"ו ע"א], כף החיים להרח"ף [ס"י י"ב אות י"ד], כף החיים [ס"י נ"א אות י"א]

(ג) ראה להלן מספר אורחות חיים.

בדין תורה בין איש ובין רעהו, ורצה שיהי' לו סייעתא דשמיא בעת מושב הבית דין, הסתכל בצורת **מנורה**, לרמוז כי עיקר סייעתא דשמיא בעת הדין תלוי בזכירת הדיין שהקב"ה עומד על גביו בעת מושב בית דין, וכדכתיב (תהלים פ"ב, א') אלקים ניצב בעדת א-ל. ועי"כ הסתכל בצורת המנורה שהוא מזכירו ענין **שויתי ה' לנגדי תמיד**, ועי"ז יזכור בעת הדין שהקב"ה הוא העומד על גביו.

- יא -

ואידי דאיירינן בהאי עובדא שהביא בספר אורחות חיים מהגאון בעל חקרי לב זצ"ל, אפשר לומר עוד בביאור הענין שהי' מסתכל בצורת **המנורה** בעת שהי' יושב לדון בין איש ובין רעהו. דהנה מובא בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת משפטים, ד"ה הראשון ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם), וזה לשון קדשו:

"איתא בזוהר הקדוש (משפטים צד.) אילין סדורין דגלגולא (עיין שם בזוהר). והוא תמוה לכאורה דהא בפסוק מפרש ואזיל דיני ממונות. אך שמעתי בענין הדין שאחד דן את חברו לבית דין ויודע בעצמו שבודאי הוא זכאי בדין והתורה מחייבתו, אל יקשה לו הלא תורת אמת היא ודרכיה דרכי נועם, כי זהו אמיתות התורה ונועם דרכיה כי בודאי מסתמא היה חייב בגלגול העבר לאיש הדין עמו וכעת חייבתו התורה לשלמו כדי לצאת ידי חובתו וחבירו שלוקח עתה המעות במרמה הוא עתיד ליתן את הדין וכאלה רבים בענייני דינים".

"וזה יש לומר שרימז הזוהר הקדוש ואלה המשפטים שהם דיני ממונות, אף על פי שמן הנראה הם נגד האמת לפעמים, אך דהאמת הוא אילין סדורין דגלגולא, והיינו הבורא הכל ובורא כל הנשמות הוא היודע איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו ככה יסובב המסבב ומנהיג על פי התורה את עולמו בחסד וברחמים ובצדק ובמשפט אמת לשפוט בין איש ובין רעהו ובין שורו וחמורו, וכל אשר לו כפי אשר יורה אלקים, ויש בזה פתח רחבי",

עכלה"ק של הדגל מחנה אפרים.

- יב -

ועפ"י ד הדגל מחנה אפרים אפשר לפרש המשך הכתוב שלאחריו (בפרשת משפטים שם) כי תקנה עבד עברי. וכתב בספה"ק דברי יחזקאל להרה"ק משינאווא זי"ע בשם רבו הרה"ק מוה"ר אשר מראפשיץ זי"ע, **דעבד עברי** בגימטריא **משיח**. וצ"ב השייכות לואלה המשפטים אשר תשים לפניהם.

אמנם יתבאר דהנה איתא מהאריז"ל על מ"ש רז"ל (סנהדרין צ"ז ע"א וע"ב) תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי עלמא שני אלפים תורה, שני אלפים תוהו שני אלפים ימות המשיח ובעונותינו שרבו **יצאו מהם מה שיצאו**. וכתב האריז"ל על זה דכיון שאמרו רז"ל אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, אמנם כיון שצריכים הנשמות הישנות להתגלגל עוד הפעם בעולם הזה, ממילא אין יכולים לצאת נשמות חדשות רק אחת לכמה שנים, ועי"ז מתעכב הגאולה. וז"ש ובעונותינו שרבו יצאו מהם מה שיצאו, שנולדים עוד הפעם נשמות שהיו כבר בעולם, ואין באים לעוה"ז נשמות חדשות, ע"כ.

- יג -

ולפי"ד הדגל מחנה אפרים דע"י שדן דין אמת לדעת איך היה בגלגולים הקודמים בין איש לחבירו, ממילא לא יצטרכו לבוא עוה"פ בגלגול כי זהו הטעם שצריכים לבוא בגלגול, אמנם אם יסתדר הכל עפ"י דין תורה כראוי, לא יצטרכו להתגלגל עוה"פ ואז נזכה לגאולה כי יוכלו לבוא לעוה"ז נשמות חדשות, כמ"ש האריז"ל דזהו סיבת עיכוב הגאולה. וזהו שהמשיך הכתוב כי תקנה **עבד עברי** בגימטריא **משיח**, דכשיפסקו כראוי בדיני ממונות לא יצטרכו הבעלי דין להתגלגל עוד הפעם בגלגול בעוה"ז, וממילא יזכו לביאת המשיח בב"א.

- יד -

ועפ"י אפשר להבין מה שהגאון בעל חקרי לב היי מסתכל על צורת המנורה בעת שישב לדון בין איש ובין רעהו, שהי מעלה בדעתו שבפסק דין תורה כראוי תלוי ועומד גאות ישראל, שיבנה בית המקדש ב"ב ונחזור לראות את המנורה בתיקונה בבית המקדש המקוה בב"א, דע"י שפסק כהוגן לא יצטרכו להתגלגל עוה"פ, וממילא יוכלו נשמות חדשות לבוא לעוה"ז, ועי"ז יזכו לראות צורת המנורה בפועל בבית המקדש בב"א.

- טו -

וזהו ביאור הכתוב **אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות**, שבעת הנרות רומז ג"כ לתורה, כמ"ש רז"ל שבעה ספרים יש בתורה, ומנורה ג"כ כנגד התורה כנ"ל דמנורה בדרום והרוצה להחכים ידרים. וזהו **אל מול פני המנורה**, דאם ישים צורת מנורה נגד פניו, יזכה **שיאירו שבעת הנרות**, שתאיר בנשמתו השגת התורה^{טו} שלא יכשל ח"ו בדבר הלכה, וכעובדא של הגאון בעל חקרי לב זצ"ל הנ"ל.

ג)^{טו} וראה בס' קב הישר (פרק צ"ו) שמאריך בגודל קדושת הנרות של מצוה וכו' וז"ל:

והרה"ג מהרש"ל ז"ל כתב בהקדמת ספר הנקרא ים של שלמה וז"ל, פעם אחת בא לידי ע"י נר של מצוה כאילו הראו לי מן השמים ונתנו לי הרמנא ואמיץ כח מרקיע ופתחו לי שערי אורה ע"כ. ושמעתי מפי מורי ע"פ קבלה שהענין הוא כך, כשהיה הרב ר' שלמה לוריא ז"ל מחבר ספרו ים של שלמה, אירע לו שהיה רק נר קטן דלוק לפניו והיה זמן קרוב להכבות, והיה דלוק כמה שעות יותר משלש וארבע נרות שלמים, וזה העיד עליו תלמידו ונכדו ז"ל, בעל הנר הכיר בנרו כי ה' עמו ע"כ, וזה אירע להגאון הנ"ל נס ממש כנר של שמן הקודש שבבית המקדש, זכותו יעמוד לנו אשרי לו ואשרי יולדתו, עכ"ל. ועי"ש יותר באריכות.

ווי"ל דאולי זכה לזה "מדה כנגד מדה" ע"י שכתב קונטרס "מנורת זהב" בגודל מעלת אמירת מזמור ס"ז שבתהלים, הנקרא מזמור המנורה, וכתב שם סודות ורמזים גדולים ונפלאים שממנו הברכה והאורה והצלחה לכל העולם.

- 20 -

ועל פי זה אפ"ל בביאור הפסוק **בהעלותך את הנרות**, והקשו על זה מדוע אמר לשון בהעלותך, הול"ל בהדלקתך. אך י"ל לדרכינו, דהכוונה בזה **בהעלותך** על לבך **הנרות** שדלקו בבית המקדש, ושאנו מקוים שידלקו במהרה, אז **יאירו שבעת הנרות**, בפועל ממש.

- 21 -

ועל דרך זה אפשר לבאר מה שכתב בספה"ק זרע קודש (מאמרי חנוכה דף צ"ו), וזה לשונו: וע"י שאנו זוכרין נס חנוכה ומדליקין נרות, אנו ממשיכין גאולה העתידה, וכמ"ש מודים אנחנו לך וכו' הטוב כי לא כלו רחמך, ולכן ע"י נר חנוכה אנו ממשיכין תיקון כל העולם שהוא ע"י אור האמת, עיי"ש.

עוד כתב שם, **משי"ח ראשי תיבות מ'דליקין ש'מונת י'מי ח'נוכה**, רומז שמצוה זו תקרב ביאתו במהרה בימינו.

ובספר שארית ישראל (דף ט') כתב: "וקבלתי ממורי הרב מטשערנאביל ז"ל, [הרה"ק בעמח"ס מאור עינים] כי **חנוכה הוא בסוד אורו של משיח כמאמר ערכתני נר למשיחי, שע"י מצות הנרות בחנוכה נמשך עלינו אור משיח צדקינו** אור צדיקים אור צדיק יסוד עולם הכולל בתוכו אור שבעה רועים בחי' אור זרוע לצדיק, שע"י אור של חנוכה נמשך אורו של משיח", עיי"ש.

ובוא וראה מה שכתב זקני הרמ"א ז"ל בספרו תורת העולה (ספ"כ) וז"ל: מצאתי במדרש רבתי פרשת אמור וכו', אמר רבי חנן בזכות להעלות נר תמיד, אתם זוכים להקביל נרו של מלך המשיח, כמשי"נ [תהלים קל"ב], ערכתני נר למשיחי, וגוי'. הנה ודאי דרשות אלו רומזים על מה שנתבאר, כי כלל התורה מצלת מדינה של גיהנם ומקרבת מלך המשיח וכו', עכ"ל.

ומצאתי במדרש רבתי פרשת אמור, אמר רבי אלעזר בן שמוע, בזכות "יערוך את הנרות", תנצלו מן "ערוך מאתמול

תפתה" (ישעיהו ל').

- יח -

ועל פי הנ"ל יבואר שפיר מדוע הדלקת נרות מסוגלת להמשיך גאולה העתידה, דעיי שהאדם מסתכל בנרות חנוכה מעלה על לבו ומשים נגד עיניו צורת הנרות בתוך המנורה שהאירו בבית המקדש, ואז יתפלל על זה שתתגלה מלכותו ית' במהרה ונזכה לראות את הנרות בבית המקדש, וע"כ סגולת הדלקת נרות חנוכה לקרב הגאולה בב"א, ודו"ק.

- יט -

ועפ"ז יש לפרש מ"ש הרמב"ן ז"ל (כאן, בפרשת בהעלותך) דמה שאמר הקב"ה לאהרן **שלך לעולם קיימת** הכוונה על נרות חנוכה, וצ"ב דאף דנס חנוכה היתה ע"י כהניך הקדושים שהם החשמונאים, מ"מ עצם נרות חנוכה שישראל מדליקין בימי החנוכה בכל דור ודור, איזה שייכות יש להם עם מה שהדליק אהרן נרות בבית המקדש.

אך להאמור מובן, כיון דע"י הדלקת נרות חנוכה מקרבים את הגאולה ובנין בית המקדש, ואז שוב יעמוד זרעו של אהרן בבית המקדש וידליקו שם נרות, ועיקר תחיית המתים למדים מפסוק ונתתם את תרומת ה' לאהרן הכהן וכי אהרן לעולם קיים וכו' (סנהדרין צ' ע"ב), ע"כ ממילא שייכים נרות חנוכה להדלקת הנרות ע"י אהרן ובניו, כי ע"י זה מקרבים הגאולה שידליק אהרן את הנרות בבית המקדש השלישי בב"א.

- כ -

וכבר אמרתי ביומי דחנוכה בעת הדלקת הנרות (ואח"כ ראיתי בספר כף החיים להגה"ק ר' חיים פאלאגי זצ"ל שכתב כע"ז) בטעם מדוע הקב"ה מאריך גליותינו כל כך (עיין באריכות בספה"ק שבט מוסר פרק נ"ב כמה טעמים על זה), כי בזמן שבית המקדש היה קיים היה אהרן הכהן עומד ומטיב את הנרות והיה להקב"ה נחת רוח מזה, ועכשיו בעת

הגלות אין לו להקב"ה נחת רוח הזה, אמנם אז, בזמן שבת המקדש היה קיים, היה רק אחד מדליק את הנרות, והיום יש לו להקב"ה רבבות יהודים שמדליקים נרות חנוכה, וחשובים עיי"ז כמו אהרן הכהן בבית המקדש, וכפי הנראה יש להקב"ה יותר נחת רוח מזה, כי אינו דומה מיעוט העושים מצוה למרובים העושים מצוה, עיי"ש.

- כא -

ועפ"י כל הנ"ל יש לפרש מארז"ל (שבת כ"ב ע"ב) על פסוק (ויקרא כ"ד) מחוץ לפרוכת העדות יערוך, וכי לאורה הוא צריך, והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו, אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות, אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים, ע"כ.

וצ"ב הכוונה במ"ש ממנה היה מדליק ובה היה מסיים. אך יתבאר דהנה רש"י כתב שם וז"ל, ולמאן דאמר צפון ודרום מונחים אמצעי קרי מערבי על שם שהיה פיו כנגד מערב וכל שאר הנרות כלפי האמצעית דכתיב אל מול פני המנורה דהיינו אמצעי יאירו וגו' עיי"ש.

- כב -

ויתבאר עפ"י שם זקני המהרש"ל זצ"ל בספרו "מנורת זהב טהור", (והוא העתק מדברי רבינו אלעזר בעל הרוקח בספר "יראת אל"י) וז"ל:

...ראה שהפסוק "כי עמד מקור חיים באורך נראה אור" שהוא כתוב על הקנים, יש בו שבעה תיבות ועל כל קנה וקנה מז' קני המנורה היה כתוב תיבה אחת, ועל קנה האמצעי שהוא שבת וארץ ישראל כתוב עליו חיים בעבור שהוא ארץ החיים, ומארץ החיים ישפיע כל הברכות והצלחות לכל ז' חלקי הארץ הנראים איקלימים, ונקרא ארץ החיים בעבור שהוא באמצע העולם כמו עץ החיים שהוא באמצע גן עדן וכמו קיים הלב באמצע הגוף שממנו יתפשט ויבוא רוח חיים

לכל איברי הגוף", עיי"ש.

- כג -

ועל פי דבריו י"ל דזהו הענין שנר האמצעי קרי נר מערבי, דהנה ארץ ישראל הוא במערב, כדאיתא במערבא אמרו וכו'. והנה נר האמצעי כתוב עליו חיים בפסוק כי עמך מקור חיים כנ"ל, ומשם ישפיע כל הברכות והצלחות^פ כמ"ש המהרש"ל הנ"ל, וזהו הכוונה במה שאמרו **ממנה היה מדליק ובה היה מסיים**, פ"י דכל השפעות והברכות והצלחות לכל ז' חלקי העולם מתחילים בארץ ישראל ומסיימים בארץ ישראל, וכדברי מהרש"ל הנ"ל.

- כד -

ועפ"י הנ"ל יתבאר עוד, דהיות וכל ענין הדלקת הנרות (בין של חנוכה בין של ביהמ"ד) הוא על קוטב זה שיעלה האדם על לבו הדלקת הנרות בבית המקדש ויתפלל על זה, ע"כ שפיר קאמר **ממנה היה מדליק ובה היה מסיים**, דזהו צריך להיות עיקר רעיונו של האדם המדליק נרות, שיזכה לראות בהדלקת הנרות בבית המקדש, **ובה היה מסיים**, דעיי"ז יהי הסיום שהוא בנין בית המקדש בב"א, וכנ"ל.

- כה -

וזהו מ"ש הכתוב **באורך נראה אור**, פ"י דכשאנו מדליקין נרות של מצוה, אנו נזכרים על הדלקת הנרות בבית המקדש המקווה, ומתפללים על זה **שנראה אור**, שנזכה לראות אור הנרות בבית המקדש בב"א.

-כו-

עוד אפ"ל בביאור הכתוב, דידוע דמדת הקב"ה הוא מדה כנגד מדה, כארז"ל (סוטה ז): במדה שאדם מודד מודדין לו, וכמים פנים אל פנים.

ד) ועיין בספח"ק "יראת א-ל" להקדוש ר' אלעזר מגרמיזא בעל הרוקח זצ"ל שכתב "שהאומרה (למנצח בצורת מנורה) חשוב הוא לפני הקב"ה כאילו הדליק המנורה בבית המקדש, ומשפיע שפע לכל העולם", עיי"ש.

וזה מש"א הכתוב **אל מול פני המנורה**, שהקב"ה משלם מדה כנגד מדה וכמים הפנים אל פנים, ואז **יאירו שבעת הנרות**, דאם האדם משתדל להיות אל מול פני המנורה, ללכת בדרכי השי"ת, אז מדה כנגד מדה הקב"ה עוזרו **שיאירו שבעת הנרות**, פי' כל חלקי נשמתו של האדם, שתלוין בשבעה, וכנ"ל.

- כז -

ועל דרך אחר קצת יש לפרש, דאם נתנהג באופן של **אל מול פני המנורה**, שמול פנינו יהי' תמיד צורת המנורה שהיתה מאירה בבית המקדש, ונתפלל על זה שיאירו כבר שבעת הנרות בפועל ממש בבית המקדש השלישי, אז נזכה **שיאירו שבעת הנרות**, דהנה מדת מלכות היא מדה וספירה השביעית, כידוע מספה"ק^ט, וזהו **יאירו שבעת הנרות**, שתתגלה מדת מלכות ויתרומם קרן מלכות שמים בעולם, בשכר שהאדם משים נגד עיניו תמיד צורת המנורה איך שהיתה בבית המקדש, ועי"ז יבא להתפלל על זה שנראה עוד הפעם את הדלקת המנורה, ואז יאירו שבעת הנרות בב"א בקרוב ממש. ועי"י שהוא זוכר תמיד ומשתוקק על זה, ע"כ מדה כנגד מדה (כדלעיל אות ט"ז שהקב"ה מתנהג עם האדם מדה כנגד מדה) יעזור השי"ת ויאר ה' פניו אלינו במהרה, ונזכה באמת **שיאירו שבעת הנרות**, בבנין בית המקדש המקווה במהרה בימינו אנס"ו.

- כח -

ועל דרך זה יש לפרש הכתוב (שמות כ"ה, ח') **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכל תעשו. וברש"י וכן תעשו לדורות.**

(ה) וכמו שהבאנו לעיל (סוף אות ב') מספר שפתי צדיקים פרשת בשלח, בשם זקני הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע, הטעם שהשי"ת אוהב השביעיות, מפני שהוא יתברך מחבב מלכותו שהיא מדה השביעית, ע"כ.

ולכאורה צ"ב דברי רש"י ז"ל **וכן תעשו לדורות**, הלא אין מצוה זו נוהגת לדורות, דבזמן הגלות בעוה"ר אין לנו מצוה זו.

אך י"ל הכוונה בזה עפ"י הנ"ל, דהפסוק מלמדינו איך יזכו ישראל שיקויים במהרה **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**, שיבנו בית המקדש ע"י מעשיהם הטובים (כמבואר בארוכה בספה"ק זרע קודש פרשת כי תצא על פסוק כי תבנה בית חדש, והעתקתיו במקום אחר) ושתשרה שכינה בתוכם, אם יציירו לפניהם תמיד צורת המנורה ושאר הכלים, **ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו, וכן תעשו - לדורות**, דאם יציירו לפניהם את תבנית המשכן וכליו, יזכרו להתפלל על זה תמיד שתתגלה מלכות שמים ויבנה בית המקדש בב"א, ועי"ז באמת יזכו לזה, וכנ"ל.

